

არსენალი

საქართველო
შინაგარეო
აფეთქების
სააგენტო

№ 13 (108). 25 ივნისი - 8 ივლისი, 2010 წ. სემპლარ-ენალიტიკური ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი.

**ნაოპოენის ხმალი
თბილისში...**

1425
2010

ემსკლუზივი:

**სომხეთში
ჩაგანილი
ახალი
C-300-ების
საიდუმლო...**

**რას მოუბანს
ფრანგული
SUPER PUMA
ქართულ ავიაციას?..**

**რას, როგორ,
რისთვის და სად
ანსაავლიან
აოლინციელებს**

**ქართველების
ფრანგული
ჯავშანბრძენიკა
ავღანეთში**

რუსეთმა
C-300-ები
სომხეთში
საქართველოს
გავლით შეიჭრან

8

რას, როგორ,
რისთვის,
და სად
ასწავლიან
პოლიციელებს

20

ქართველი
სამხედროების
ფრანგული
ჯავახანგეჟიკა

14

საავიაციო პარკის
განახლებას
SUPER-ებით ვინყავთ

25

SAJ - სერგეთის
საგანგებო
ანგარიშგარე-
რისებული
ქვედანაყოფი

43

ნაოლეონის
ხვალი
საქართველოს
ეროვნულ
მუზეუმში

48

სარჩები

ქართული
ხელმოწერა

- 4 ახალი ამბები **კალიდოსკოპი**
- 8 რუსეთმა C-300-ები სომხეთში საქართველოს გავლით შეიტანა **საზღვაო**
- 10 ყავკასიური მოვლენების მიმოხილვა... **კაპიონი**
- 12 ILA-2010 **მასპროხი**
- 14 ქართველი სამხედროების ფრანგული ჯავშანტექნიკა **სამხედრო მისია**
- 17 ტანკები აფხაზეთის ომში **მეიკადა**
- 20 რას, როგორ, რისთვის, და სად ასწავლიან პოლიციელებს **კოლიმოს აკადემია**
- 22 საქართველოს საგარეო დაზვერვა – მითი და რეალობა **სამხედრო მისია**
- 25 საავიაციო ჰარვის განახლებას SUPER PUMA-ებით ვინყვბთ **კიბი**
- 31 ჰაქრობა სახენიგო რაყეტებსა და მათგან თავდაცვის სისტემებს შორის **ინოვაციური ტექნოლოგია**
- 36 უნგრული ტანკები – ტანკები დუნაის სანაპიროდან **ბანკოვანაპლი კაპიონი**
- 41 შავი ზღვის ფლოტს ხომალდები დაემატება **ფლოტი**
- 43 SAJ – სერბეთის საგანგებო ანტიტერორისტული ქვედანაყოფი **კარვანტინა**
- 48 ნაპოლეონის ხმალი საქართველოს ეროვნულ მუზეუმში **ისტორია**
- 54 ამერიკელი აგენტების „მაღული“ პისტოლეთი **„არსენალი“ იარაღის მაღაზია**

კვლევითი სვეტი

ვლანტინო, ჰელსინკის პროცინკაში ჩასულმა ქართველმა ბატალიონმა დამატებითი აღჭურვილობა მართლაც დაეკანცხა, მაგრამ მაინც მიიღო. ერთი მხრე, კარია, რომ მათ სრული შეიარაღება და აღჭურვილობა აქვთ, მაგრამ მეორე მხრე ეს დატყობს მათ სრულყოფილ მონაწილეობას სეფდსს-გა ანტიტერორისტულ ოპერაციებში ამერიკელ სამხედრო ჯარისკაცებთან ერთად. არც კოლონია და არც ერაყში ქართველ სამხედროებს არ უწყდათ ანტიტერორისტულ სექციურ ოპერაციებში მონაწილეობა (რამდენიმე შემთხვევის გარდა ერაყში), ამიტომაც დანაკარგი ჩვენს ბიჭებს შორის მინიმალური გახლდათ.

ამ დღეებში კანდაკში შეიძლება დაიწყო ფართომასშტაბიანი სპეც-ოპერაცია ელანეთის ამ ქალაქიდან იღობების გასაქცევად. სერაჯულ, ქართველი ბატალიონის მებრძოლებს მოუწევთ მასზე მონაწილეობა და იღობებთან უშუალო საცდელ კონტაქტში შესვლა.

*ირაკლი ალბაძევილი
მთარბი პრომოვიანი*

ყურადღება!
გამოინერეთ „არსენალი“
და მიიღეთ შინ,
ორ ყვირაში ერთხელ!
ტელ: 38-26-74;
38-26-73

რედაქციის დაუკითხავად
მასალების გადაბეჭდვა
აკრძალულია

გადცემულია დასაბეჭდად
21.06.2010

გაზეთ „ევირის პალიტრის“
დამატება ©
რედაქციის მისამართია:
თბილისი, იოსებძის ქ. №49.
ტელ: 38-37-47
სარეკლამო განყოფილება:
ტელ: 37-78-07; 38-78-70
email: arsenal@kvispalitra.com
ქონალი გამოდის
ორ ყვირაში ერთხელ
პარასკევს

იკანება „კაიროს“ „ზეზუნალი“ „პოუნალი“ 20 მილიარდს მიიღებს

JLTV - BAE Systems

JLTV - General Tactical Vehicles

JLTV - Lockheed Martin

აშშ-ის არმიამ უკვე დღემდე ეხება ჯეჰანმანქანაზე უსუსურებს რომელმაც მოძვეალი HMMWV უნე ჩანაცვლოს. როგორც ქვეყნის სარელობაში აცხადებენ, პროექტი JLTV დახვეწის პროცესშია და შესაძლია მასში გარკვეული ცვლილებები შეიტანონ.

უახლესი ჯეჰანმანქანის შექმნის სამი კომპანია — BAE Systems, General Tactical Vehicles და Lockheed Martin მუშაობს. სამხედროთა მოთხოვნა წარმოდგენილი მოდელზეა, რომელზეც 4-6 კაცზე იქნება გათვლილი, უნდა გაიზარდონ მძღველი გამვლილითა და დაცვის ხარისხით. ჯეჰანმანქანის რომელიც უნდა ავითარებდეს, სუცოტა, 70 კმ-ით სინქარეს, უნდა შეელოს გადაადგილება სხედასხვა სახედაზინების, მათ შორის ძრავის გამვრთილებელი სისტემის მოშლის ან რეპარაციის დაეუქმის შესიხვევით.

კონსტრუქტორებს გასათვალისწინებელი აქვთ ისიც, რომ JLTV-ტრანსპორტირება უნდა შეეძლოს თვითმფრინავ C-130 Hercules-ს, ასევე შეეუქმუნებეს CH-47 და CH-53. შიშთავებული პროექტებიდან საუფფრო ვარიანტს აშშ 20 მილიარდოლარით დააფინანსებს.

„ხვლით კოვაიზიერს სხსსსსროლიარაღი“

შეუქმის პოლიცია დანაშაულიან ბრძოლას ახალი და უსეულო შეიძლით აპირებს. სამართალდამცველებს კრიზინალებს საკმაოდ სარეფიანი წინადადებით შიშართეს: ყოფილი ჩაბარებული ცეხლსასროლი იარაღის სანაცვლოდ პანდატები კომპიუტერს მიიღებენ.

თედაპრეველად ნოეტორული იდექალაკ შეტიკოს ერთ-ერთ რაიონში გამოცადეს და შედეგმაც არ დააფორმირველსავე სამუშაო დღეს უმნას პოლიციის განყოფილება კომპიუტერთი ხელდამწერებულმა წერიდებმა გასარებულმა კრიზინაღამ დატრეა.

ამერიკელები ავლანეთში მხანა დაზარს გამოცლიან

უღანეთში აშშ-ის არმიის განტოქნის ტის ჯავისკაცებს გამოსაცდელად დაზარის სპეციალური სისტემა GLEF დაურეგებათ, რომელიც მონინააღმდვის ცოცხალი ძალის დროებითი დაბრმავებისა და დეზორიენტაციისთვისაა შექმნილი.

GLEF ამერიკული ჯეშანმანქანების კომურაზე დამონტაჟდება. მას შეუძლება შეწანე დაზარის სხივის დიდ მანძილზე მიმართვა და მონინააღმდვის მხედველობის სრული პარალიზება. ახლო მანძილზე მყოფათვის კი სხივი გონების დაკარგვას იწვევს.

ამ ახალი სისტემის გამოცდა 90 დღეს გასტანს და დადებითი შეფასების შემთხვევაში მისი სერიული წარმოება დაიწყება. აღსანიშნავია, რომ არამომაკედინებული იარაღის წარმოებაში დაზარის შეწანე სხივი უკვე გამოიყენება, თუმცა სამხედრო მიზნით მისი მონმარების ეს პირველი შემთხვევაა.

აშშ-ის არმია ექსპორტლიან რუმონს აკვირდება

აბერდინის პოლიგონზე აშშ-ის სამხედროები ექსპორტლიან APD რუმონს ცდიან. სამხედრო ინჟინრება ატონომიური მანქანის ზოგიერთი შესაძლებლობები, წინააღმდეგობათა გადალახვის უნარი და სამუხრუვე სისტემის მუშაობა უკვე მოიცნეს.

სამომავლოდ მანქანა-რობოტს სამხედროები ბრძოლის წინა ხაზზე ტვირთის მანქანებისთვის გამოიყენებენ. მისი მართვა შესაძლებელია როგორც ოპერატორის მიერ, ასევე წინასწარ დაპროგრამებული გეგმით.

რობოტი-მანქანის სიგრძე 4,6 მეტრია, 9,6 ტონას იწონის და 80 კმ-სი სიქარეს აკითარებს. თითოეულ ბორბალს ცალკეული ელექტრომრავი ამომრავებს, მანქანაზე სხვადასხვა ხაზის სენსორებია დამონტაჟებული, რომლებსაც წინაღობათა, მოძრავი ობიექტების ამოცნობის უნარი ექნებათ.

საქართველოში
კალიფორნიის
სამხედრო
სამსახურის
განყოფილება

ჰი, ჰიხ მართავს მანდ „უილოტოვას“?

გაეროს სპეციალურმა მომხსენებელმა ფილიპ ოლსტონმა გააკრიტიკა ამერიკელი მხარე Predator-ით „აღ-ჭაიდას“ და თაღლიძანის წყურბუზე ავია-დარტყმებისათვის. უილოტოებს აშშ-ის დაზვერვის ცენტრალური სამსარეველო კაკისტანსა და იუმენში ანტიტერორისტული ოპერაციის ფარგლებში იყენებს.

უილოტო საფრენი აპარატები დღეისათვის მსოფლიოს ორმოცამდე ქვეყანას ატებს, თუმცა მწინააღმდეგეზე იერიშის მიტანის მიზნით მისი რაკეტებით აღჭურვა ჯერჯერობით მხოლოდ ამერიკელებმა შეძლეს.

დავის საფანია უილოტოების საბრძოლო მიზნით გამოყენებისას მისი არცთუ სახარბიელო სისუსტე, არაოფიციალური მონაცემებით, ბოლო სამ წელიწადში უილოტოებით დიკვი-

დირებულ 14 ტერორისტ-მებრძოლზე 700 მშვიდობიანი მოქალაქე მოდის.

აპარატები ოპერატორების მიერ იმართება, რომლებიც შტატ ვირჯინიაში, დაზვერვის ცენტრალური სამსარეველოს შტაბბინაში, მონიტორებთან სხედან.

გაერო მოუწოდებს აშშ-ის სარდლებს, შეწყვიტოს უილოტოების თვდასხმებში გამოყენება, უკიდურეს შემთხვევაში კი მათი მართვა ბრძოლა ველზე ნამყოფ სამხედროებს მიანდოს, რომლებიც უფრო მეტი სისუსტითა და სიფრთხილით მოკიდებიან ამ საქმეს.

პარაპლანი რუსებს „უილოტოვას“ არ ანდობენ

მოლაპარაკება, რომლის თანახმად რუსეთს ისრაელისგან უილოტო საფრენი აპარატები უნდა შეესიდა, ებრაული მხარის ძალიანხვეითი ჩინში მოექცა და შესაბამისად, პროექტის განხორციელება გაურკვეველი დროით გადაიდო.

მხარეები თათბირობდნენ როგორც მსა „უილოტოების“ პირდაპირ შესყიდვაზე, ასევე რუსეთში ქარხნის მშენებლობაზე, სადაც ებრაული ტექნოლოგიებით უილოტო საფრენი აპარატები უნდა

დაამზადებულეიო. პროექტი, საერთო ჯამში, 300-400 მილიონი დოლარით განისახლდებოდა.

მოლაპარაკებების ჩინში შესვლის მიზეზი ისრაელის ხელისუფლების ეჭვები გახდა. ებრაელები შიშობენ, რომ პროექტის განხ-

ორციელების შემთხვევაში რუსეთი ეს მათი უილოტო საფრენი აპარატების ტექნოლოგიას მიითვისებს. ცნობდა, რომ რუსმა სპეციალისტებმა უკსკადეს ებრაული ტექნოლოგიის კპირება, თუმცა უშედეგოდ.

ამასთან, ისრაელი მუდმივად დღადრ ვეცხლდა მუხლიმანურ და არაბულ საელმწიფოებში რუსული ისრაელი ექსპორტის გამო. სწორედ ამიტომ ებრაელებს აქვთ საფუძველი ეჭვის, რომ რუსეთის ხელში აღმონინდელ ებრაული ტექნოლოგიებით, საბოლოო ჯამში, ისრაელისადმი მტრულად გამყობილი ქვეყნებიც ისარგებლებენ.

სარისკო და სასიხრო ავიაცი

ნიუ-იორკში ყოველწლიურად იმართება აერობრენდის „ჯონს ბიჩი“, რომელიც რეალური სამხედრო მფრინავები მონაწილეობენ. ეს შიამპუკდები სანახაობა წელსაც გაიმართა და მსახველთა წინაშე თეიანთი ოსტატობა აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალების მფრინავთა გუნდმა „ციხიფერმა ანგელოზებმა“, კანადის სამხედრო-საჰაერო ძალების გუნდმა CF-18 და პროფესიონალი პარამუტისტების გუნდმა „ოქროს რაინდებმა“ წარმოაჩინეს. პროგრამაში წარმოდგენილი იყო საჰაერო ტრიუკები როგორც გუნდურა, ისე ცალკეული პილოტების შესრულებით. სანახაობამ ორ დღეს გასტანა და მას დაახლოებით 150000 კაცი დაესწრო.

ახსკლუზივი რუსეთმა C-300-ები სომხეთში საქართველოს გავლით შეიგნა

მომხმარებელი

„არსენალს“ ხელში ჩაეკარა ერთი საინტერესო დოკუმენტი, რომელიც, ჩვენი აზრით, ნამდვილია და იგი ასახავს რუსეთიდან სომხეთში სამხედრო ტექნიკის გადასროლის დეტალებს.

ამ დოკუმენტის თანახმად, 20-დან 27 მაისის ჩათვლით რუსულმა საერთაშორისო საჰაერო-სატრანსპორტო კომპანია „ვოლგა-დნეპრმა“ AN-124 Руслан-ის ტიპის დიდი სამხედრო-სატრანსპორტო თვითმფრინავებით შეიღი გადააფრენა შეასრულა ჩაკლოუსკი (მოსკოვიდან სამხედრო აეროდრომი) ზვარტსოცის (ერევნის საერთაშორისო აეროპორტი) მარშრუტით.

როგორც დოკუმენტიდან ირკვევა, პირველი გადააფრენისას, 20 მაისს, „რუსლანით“ სომხეთში ჩაიტანეს სამი სამხედრო მანქანა და ერთი მისაბმელი სპეციალური მოწყობილობები.

შემდეგი ფრენებისას გადატანილი ტვირთის ჩამონათვალი ბევრად უფრო საინტერესოა.

21 მაისს „რუსლანის“ ტვირთის საერთო მასა 86 ტონას აღწევდა და იგი შედგებოდა ორი 5П85СD გამშვები კომპლექსისგან (თვითნებო საპარატო კონტეინერებით) და ერთი მისაბმელი-გან. 22 მაისს იგივე განმეორდა — „რუსლანმა“ ჩაკლოუსკიდან ზვარტსოცში 86 ტონა ტვირთი ჩაიტანა. ტვირთის ნუსხაში აღნიშნულია ორი გამშვები 5П85СD თვითი საპარატო კონტეინერებითა და ერთი მისაბმელი.

23 ივნისი — მეთიზე გადააფრენა „რუსლანის“ ტვირთი შედარებით მცირე — 74 ტონა იყო და მასში შედიოდა ორი გამშვები დანადგარი 5П85D და ერთი მისაბმელი დიზელის ელექტროსადგურით 24 ივნისს „რუსლანმა“ სომხეთში კიდევ ორი გამშვები დანადგარი 5П85D ერთი მისაბმელი და ელექტროსადგურების 15 რეალი ჩაიტანა. ტვირთის საერთო მასამ ისევ 74 ტონა შეადგინა.

შემდეგ გადააფრენისას, 25 მაისს, „რუსლანის“ ტვირთი 57 ტონამდე შეცირდა და იგი შედგებოდა დამხმარე აპარატურისგან, რომლებიც ოთხ მისაბმელზე იყო დამონტაჟებული.

27 მაისს შესრულდა მუშაობა გადააფრენა, რომლის დროსაც „რუსლანმა“ რუსეთიდან სომხეთში 55 ტონა ტვირთი ჩაიტანა. მათ შორის რამდენიმე სატრანსპორტო მანქანა, ორი სამხედრო კონტეინერი და რაც მთავარია, HBO 5H66M-ი.

შეთხველი რომ არ დავაბნოთ ამდენი რუსული აპრეიატურით გავაფრეთ, სინამდვილეში რა გადაისროლეს რუსეთიდან სომხეთში.

HBO 5H66M დაბალ სიმაღლეზე მფრენი ობიექტების აღმოჩენი რადიოლოკატორია და C-300FC საზენიტო-სარაკეტო სისტემების შემადგენლობაში შეიღი.

ასევე C-300FC შემადგენლობაში 5П85СD ტიპის გამშვები კომპლექსები და 5П85D ტიპის გამშვები დანადგარი.

**უილ დევი საქართველოს
უილჯეი გალაუზრინე
უზარკაზარკა „რუსლანმა“
როველამ რუსეთიდან
სომხეთში C-300FC
ტიპის სავანოგო-სარაკეტო
სისტემა ჩაიტანა**

მოსკოვმა სომხეთში რვა ასეთი 5П85СD ტიპის გამშვები დანადგარი ერთ კვირაში გადაისროლა.

გარეში, რომლებიც მაღალი გამავლობის MA3-543M-ების მასზეა განთავსებული.

ეს არ იწყებს, რომ რუსეთის წყალგაყვანილობის ზედაპირულ სისტემებში შეიძლება გამოიყენებოდეს C-300PC ტიპის საზენიტო-სარაკეტო სისტემის რვა გამშვები დანადგარი, სამთავრო პუნქტი, რადიოლოკატორი და დამხმარე აპარატურა გადაიხაროვს.

მეთვლეჩისთვის შეიძლება ნაკლებ ცნობილია C-300PC დასახელების რუსული საზენიტო-სარაკეტო სისტემა, ამიტომაც ვაჩვენებთ, რომ იგი უფრო ცნობილია C-300PMY სახელით საზღვარგარეთ გასეიდან, ხოლო C-300PC შიდა მოხმარების სახელია. NATO-ს კლასიფიკაციით ეს მას მინიჭებული აქვს სახელი SA-10C Grumble.

გამოდის, ერთ კვირაში საქართველოს სამხრეთ-აღმოსავლეთით მუხობელ სოფელში გადის რუსული მსოფლიოში ერთ-ერთი საუკეთესო საზენიტო-სარაკეტო სისტემა, რომელსაც 75 კმ რადიუსი და 25 კმ სიმაღლეზე მფრენი თითქმის ყველა თვითმფრინავისა და შეუღლები ჩამოგდება შეუძლია, ხოლო 25 კმ-ს ბალისტიკურ რაკეტებსაც ანადრებს.

საქართველოსთვის სულერი ნამდვილად არ არის, თუკი მის სამხრეთ-საზღვრთან აწვავდება ისეთი საზენიტო-სარაკეტო სისტემა, რომლის რადიოლოკატორები წყნ სასაერო სფეროს ხილრმეში 200 კმ-მდე „შუბლაჟივტებან“, ხოლო საზენიტო რაკეტები კი 75 კმ-მდე მოსწვლენან.

სხვა თუ არაფერია, სამხეთის საზღვრიდან მარნეულის სამხედრო აეროდრომამდე მხოლოდ 18 კმ-ია. ვაზინამდე 40 კმ-მდე, ხოლო თბილისის საერთაშორისო აეროპორტამდე კი 43 კმ.

დაბალ სიმაღლეზე მფრენი სასაერო ობიექტების აღმოჩენა 5H66M ტიპის რადიოლოკატორი გაშლის პროცესში

ისმის კითხვა: ეინ იყო რუსეთიდან სამხეთში გადართლილი C-300PC-ების სისტემის აღრესატი?

ლოგიკურად ადრესატი მხოლოდ ორი შეიძლება ყოფილიყო — ან თავად რუსეთის 102-ე სამხედრო ბაზა, რომელიც გიუმრისშია დისლოცირებული, ან სამხეთის შვაიარაღბული ძალები.

ინფორმაციისთვის: გიუმრის რუსულ სამხედრო ბაზაში ათ წელზე მეტია საბრძოლო მორეაგებებელ დახასაჯარისო პერსონალამდეგო თვდაცივის C-300B ტიპის საზენიტო-სარაკეტო სისტემა. სამხეთის სასაერო თვდაცივის ძალებს კი უკვე შერამდენე წელია ასევე პვეი რუსეთისგან მიცემული C-300 ტიპის საზენიტო-სარაკეტო სისტემა, ხოლო სამხეთ მუხნეტეები ყოფელწლიურად მოშაადებას (საზენიტო რაკეტების რეალური გასროლების ჩათვლით) რუსულ პოლიგონზე — ამულაკში გაიდან.

ასე რომ, რუსეთიდან სამხეთში დამატებით გადართლილი C-300PC-ების აღრესატი ორეფ მხარე შეიძლება იყოს.

ის ვარეშობა, რომ „რუსლანებს“ ეს საზენიტო სისტემები ზეარტორციის საერთაშორისო აეროპორტში ჩაკვირდათ და არა უშუალოდ გიუმრისის სამხედრო ბაზაზე, სულაც არ მერტყელებს, რომ C-300PC-ები მანცლდამანც სამხეთის არმიისთვის იყენენ ვანკუთნილი. გიუმრის აეროდრომის ასაფრენ-დასაფრენი ზოლი ნაკლებად არის ვანკუთნილი თითქმის 400-ტონიანი დატვირთული „რუსლანების“ მისაღებად, ვანდრ ზეარტორციის საერთაშორისო აეროპორტი.

ამიტომაც ზეარტორციში ჩამოტვირ-

თული რუსული C-300PC-ები რკინიგზით ან თავიანთი სვლით შეიძლება გიუმრის სამხედრო ბაზაში გადავიდნენ და ეს აუცილებლად გასათვალისწინებელია იმ საქართველოსთვის, რომლის სამხრეთ საზღვარს სამხეთის მხრიდან 2008 წელს აგვისტოს ომის დროს გიუმრის ბაზიდან გამოხული 50-მდე რუსული ტანკი და ჯეშმანმანქანა მოაღდა.

თუკი C-300PC-ები სამხეთის არმიისთვის იყო ვანკუთნილი, მაშინ თავსატეხ მუხობელ აზერბაიჯანეც ვანკუნდება, რადგან C-300PC-ების ვარაზდ-მო შეყენის მუხობეცვაში აზერბაიჯანის სასაერო სფეროს დიდი ნაწილი სამხეთის კორტროლქქემ აღმონწნდა.

არსებობს მესამე ვარიანტიც — ეს C-300PC-ები შეიძლება სულაც ირანისთვის ყოფილიყო ვანკუთნილი. თეირანს მოსკოვისთვის მათი შესყიდვის კონტრაქტის დიდი ნაწილი უკვე გადახდილი აქვს, მაგრამ C-300-ების რუსეთს დღემდე არ მიწვლია. თუკი აქწნდება კონტრაგუქმენტი — ასეი მუხობეცვაში მოსკოვი „რუსლანებით“ ამ საზენიტო სისტემებს პირდაპირ ირანში გადაიხროდა.

თუკი სამხეთში ჩატანილი C-300PC ტიპის საზენიტო-სარაკეტო სისტემით იხვე რუსული სამხედრო დაჯგუფება გაიღრუდა, ეს ულიდეს სინანულს იწყებს, რადგან საქართველოს სამხრეთ საზღვრებიდან ჩვენი ვჯვალზე რეალური მონინააღმდეგე იხვე ქართული სასაერო სფეროს გუდელ მანოღებული იარაღით იხვებს არსენული.

ირაკლი ალადაშვილი

ჩინი ფოსიო საზენიტო-სარაკეტო სისტემა C-300PC-ის შიდა საზენიტო რაკეტები, ტვირთი უზრუნველყოფის საშუალებები და საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი. თავად ამ კომპლექსში გაერთიანებულია სამთავრო პუნქტი (დასიფებდა და დამონების რადიოლოკატორი), რადიოლოკაციური აღმოჩენისა და მიზნის ჩვენების ავტონომიური რადიოლოკატორი და ოთხი 5N85CD ტიპის გამშვები კომპლექსი. თითოეულ გამშვებ კომპლექსში შიდას ერთი ძირითადი გამშვები დანადგარი 5N85C და ორი დამატებითი გამშვები დანადგარი 5N85D.

კავკასიური მოვლენები

აზერბაიჯანი ისეთი
აპირატივების გამოშვებას
აპირებს

სომხეთი

● 14-18 თვის ჩატარდა NATO-კორეული, რომელიც ალიანსის წარმადგენელი ვინიტივითი შეხვედრებით და სხვადასხვა ღონისძიებით აღინიშნა. აღინიშნა ISAF-ის ოპერაციამო მონაწილე სომხ მშვიდობისმყოფელებსა და ერევანში მათი ოჯახების წევრებს შორის ტელეხიდი შედგა, ჩატარდა საერთაშორისო სემინარი, ალიანსის წარმადგენლებმა სტუდენტებს ლექციებს წაუკითხეს და სხვ. კორეულის მისიანი სომხეთი საზოგადოებისათვის NATO-ს ძირითადი მიმართულებებისა და საქმიანობის გაგნობა

აზერბაიჯანი

● ა.წ. მაისში ქვეყნის ტერიტორიის 2358191 კმ² ნაღმებისა და ფეთქებად-საშიში საგნებისაგან გასუფთავდა. ANAMA-ს მონაცემებით, გააუვნებლეს 2633 ნაღმი და აუფეთქებული ჭურვი. მათ შორის 10 ტანკი და 6 ქვეთსაწინაღმდეგო ნაღმი იყო. განაღმების ოპერაციებში მონაწილეობდნენ 425 სპეციალისტი, 115 კაცი დამხმარე პერსონალიდან, 6 შექანიკური განაღმების მანქანა და 30 ნაღმძებნი მალდი. დღეისათვის ANAMA-ს გასუფთავებული აქვს 113181018 კმ² ტერიტორია, განაღმული ნაღმებისა და აუფეთქებული ჭურვების რაოდენობამ კი 613705 ერთეულს მიაღწია.

● სახელმწიფო სასახლერი სამსახურის ინფორმაციით, მაისში სახელმწიფო სახლერის დარღვევის 24 შემთხვევა აღიკვეთა და ამის გამო დაკავებულა 43 კაცი. დაკავებულთა შორის 36 — აზერბაიჯანის, 3 — რუსეთის, 2 — ბანგლადეშის, 1 — ირანის და 1 — საქართველოს მოქალაქეა. ირანის სახლერთან შეიარაღებული წინააღმდეგობის მიუხედავად, დააკავეს ბანდა, რომელსაც მქონებული ქვეყნიდან 10 კოლოგრამი კაშმირის ფისი გადმოჰქონდა. მაისში სულ 77,1105 კგ ნარკოტიკი ამოიღეს.

● თურქულმა კომპანია Global Teknik-

მა თვდაცვითი მრეწველობის მინისტრს უსილოტო საფრენი აპარატის GLOBIHA-ს შესახებ ტექნიკური ხასიათის ინფორმაცია წარუდგინა. განხილულ იქნა ერთობლივი წარმოების შესაძლებლობები. აპარატს 15 კმ სიმაღლეზე 1,5 საათი ფრენა შეუძლია, მისი სასარგებლო ტვირთამწონა 3,1 ტ-ს შეადგენს. გამოიყენება საზღვრებისა და ხანაირო ზღვრის დასაცავად, დამფრვისათვის, სამხრეების აღმოსაჩენად, კარტოგრაფიული გადაღებებისათვის, ნუთოსხადრების გასაკონტროლებლად და სხვ.

● 8 თვის პარლამენტმა ორსაათიანი განხილვის შემდეგ აზერბაიჯანის სამხედრო დოქტრინა მიიღო.

ჩრდილო კავკასია

● 10 თვის რუსეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შინაგანი უარების მთავარსარდალმა, არმიის გენერალმა ს. კოლაცი რაგოეთინმა განაცხადა, რომ 1988 წლიდან კენჭულ სამსახურებთანამდროლო ამოცანათა შესრულებას დროს ჩრდილო კავკასიაში შინაგანი უარების დანაკარგმა დაახლოებით 12 ათასი კაცი შეადგინა, საიდანაც 2984 დაიღუპა და 9 ათასამდე კი დაიჭრა. ახლათ ინფორმაცია პირველად გახდა ცნობილი.

● 1999-2008 წლებში ჩრდილო კავკასიაში დაიღუპა თვდაცვის სამინისტროს 3684 სამხედრო მოსამსახურე. 31 უარის კაცი და ოფიცერი უკუპოლად დაკარგულად ითვლება.

სომხეთი დასაძლვობა და რუსეთის შორის მალდანიარებს

მიმოიღვა...

ჩრდილო კავკასიაში დაუსრულებელი ომი მიმდინარეობს

● 1994-96 წლების წყნეთის პირველ ომში შეიარაღებული ძალებიდან, შინაგანი ჯარებიდან, ფედერალური უშიშროების სამსახურიდან, საგანგებო იტუაციების სამინისტროდან და სხვა სტრუქტურებიდან 3927 მოსამსახურე დაიღუპა, ხოლო 17892 კი დაიჭრა.

● ჩრდილო კავკასიაში მიმდინარე საბრძოლო მოქმედებათა დროს რუსეთის შეიარაღებული ძალებიდან 10 ათასამდე სამხედრო მოსამსახურე დაიღუპა და დაახლოებით 27 ათასამდე დაიჭრა.

● გენერალ-ლეიტენანტი იურა ნეტკინეის აზრით, ამ წინს განსვლილბაში წყნეთი მებრძოლებისა და მშვიდობიანი მოსახლეობის დანაკარგი 100 ათასზე ნაკლებ არ იქნება.

● თენისის პირველ რიცხვებში რუსეთმა ყაბარდო-ბალყარეთში დამატებით ძალები შეიყვანა. ნაღლიკის აერომობრტში სამხედრო-სატრანსპორტო ავიაციის თვითმფრინავებით 2 ათასი სამხედრო მოსამსახურე შევიდა. რუსული ძალოვანი სტრუქტურების მონაქმუბით, რუსული ლიკის ტერიტორიაზე დაახლოებით 700-მდე მამაკიანი ექსტრემისტი მოქმედებს.

● 15 თენისის ეროვნული ანტიტერორისტული კომიტეტის სხდომასზე ფედერალური უშიშროების სამსახურის დირექტორის ალექსანდრე ბორტნიკოვის თქმით, 2010 წლიდან ჩრდილო კავკასიაში აღიკვეთა 240 ბოქიკისა და მათი

აქტიური ხელშეწყობების საქმიანობა, ხოლო 250 ბოქიკი და მათი თანამოაზრე დაკავებულია. ნეიტრალიზებულია ბანდოორმობებების 11 შოიარუი და აღიკვეთა 23 მოშაბლებული ტერაქტი.

● 7-11 თენისის რუსეთის შინაგანი ჯარების სარდლობის ჩრდილო კავკასიის რეგიონული სამმართველოს სასწავლო ცენტრ „კადამოქსიზე“ სატარდა კოლექტიური უშიშროების ხელშეწყობების ორგანიზაციის კოლექტიური ოპერატიული რეაგირების ძალების სპეციალური ტაქტიკური სწავლება „კობალტ-10“. სწავლებაში ბელორუსის, რუსეთის, სომხეთის, ტაჯიკეთის, ყაზახეთისა და ვიეტნამის შინაგანი საქმეთა სამინისტროსა და შინაგანი ჯარების 450 წარმომადგენელი მონაქმუბდა.

კონფლიქტური კვირული

აფხაზეთი

● 1992-93 წლების ომის მონაქმუბებისათვის გავრული დიდი დახმარებასათვის 4 თენის სერევი ბალიფშმა ლეონის ორდენით გადისცა ახალი ათენის, გულაუთისა და ტევერსების პოპიტლების უფროსებს. ომის დროს ახალი ათენის პოპიტაღმა 2 ათასზე მეტი, გულაუთისა — 5 ათასზე მეტი და ტევერსების პოპიტაღმა კი 1500-მდე დაჭრილი მიიღო. ადგილობრივ

ექიმებთან ერთად კონსტანტინე შალკოშვილმა შეუძლია სპეციალიზირებული მუშაობა და, სანქტ-პეტერბურგიდან, პოდოლსკიდან, ყაბარდო-ბალყარეთიდან, ბამკირეთიდან და თათრეთიდან.

● თენისის პირველ რიცხვებში შედგა რუსეთის საოკუპაციო ჯარების მე-7 სამხედრო ბაზის 122 მშ-იანი ზალბუნი ცეცხლის რეაქტიული სისტემა BM-21 Grad-ისა და 152 მშ-იანი თვითმძებლი ჰაუბიკა 2С3 Акация-ის საარტატილო დეზინოების საველე პობობებში გახვლა, მაგრამ პრაქტიკული სროლების გარეშე. აფხაზეთის ტერიტორია სომხეთის გამო არტატილისტების სროლის საშუალებას არ აძლევს.

სხინვალის კვირული

● 15 თენისის ცხინვლის რეგიონში შეიარაღებულ ფორმობებში შექცირების პირველი ეტაპი დაიწყო, რომელიც 400 კაცს შეეჭება. უბარველსად შექცირდებთან 50 წელს გადაცილებული და ნასამატილობის მქონე პირები.

ცხინვალელი სამხედროები მათე უმუშევირთა პობობის შეფხებენ

ყარაბაღი

● 12 თენისის ვარაბაღში პატივი მათეც ვარაბაღის ომში დაღუბულ ცხინვალ ორ შოიარს — იური პოდოლსანსა და მონტე მელქონიანს (ევი). პოდოლსანსაგან მათელი ღონისძებებში შედგა ვარაბაღის არმიის სარეზონტო ბატალიონში, რომლის ჩამოყალიბება მის სატალოდ არის დაკეშობებული. მელქონიანს პატივი ქალაქ მარტუბში მათეც. ღონისძებებში თვითმძებრული ვარაბაღის თყდაცივის მინისტრია მთეცს აკოვანი მონაქმუბდა.

ILA-2010

ნაფებზე გაკეთდა. წარმოდგენილ იქნა B-52H-ისა და B-1B-ის ტიპის სტრატეგიული ბომბდამშენები, შერჩაივი ტანკერი KC-135 და აშშ-ის სამხედრო-სატრანსპორტო ავიაციის სრული შემადგენლობა — C-130, C-17, C-5.

ველა სამოქალაქო თვითმფრინავი მართლაც რომ გიგანტური ზომებით ორმა აერობუსმა — A380 დაიწვია. ერთი გერმანული ავიაკომპანია „ლუფთჰანზას“ შიშვე კი არაბთა გაერთიანებული საამიროების კუთვნილ კომპანია „ემირატს“ ჰყვოდა წარმოდგენილი. ორვე ლაინერი მათი კუთვნილ ავიაკომპანიების ფერებზე იყო შეფერილი. ამ გიგანტის ექსპლუატაცია სასწრაფო წინ დიასწო და არცოვ იხე მცირე დიანებულების მიუხედავად (327.4 მილიონი დოლარი), მსოფლიოს ხუთ ავიაკომპანიას საერთო ჯამში 28 თვითმფრინავი ჰყვს ექსპლუატაციაში. ბერძნობია, მწარმოებელი კომპანია ამ ლაინერზე შეკეთის ნაკლებობას ნამდვილად არ უწვივს.

სწრაფნილი გამოიფენა კომპანია Airbus-ისთვის იბლიანი გამოფენა.

8 ივნისს ვერმინის დედაქალაქ ბერლინში, შინფელდის აეროპორტის ტერაქორიაზე, ავიაციისა და კოსმონავტიკის მსოფლიოს ერთ-ერთი უძველესი გამოფენა — ბერლინის საერთაშორისო ავიაკოსმოსური სალონი ILA გაიხსნა. წლებინდელი სალონი საიუბილეოა — გამოიფენამ, რომელიც ორ წელიწადში ერთხელ ტარდება, 100 წლის იუბილე აღნიშნა. პირველი საიუბილეო წვენება ამ აეროდრომზე 1909 წელს ხატარდა. გამოიფენა სახეიშო ვითარებაში გახსნა გერმანიის კანცლერმა ანგელა მერკელმა. სხვათა შორის, წელს თავისებური რეკორდი დამყარდა — მხოლოდ პირველ დღეს თავისი პროდუქცია ავიაციისა და კოსმონავტიკის სფეროში მომუშავე მსოფლიოს 47 ქვეყნის 1150-მა კომპანიამ წარმოადგინა.

სწრაფნილი სალონი წარმოდგენილი ტექნიკის ნაირსახეობით ამკარად გამოიჩინოდა. მხახვლს აქ პრაქტიკულად ყველა სახის საფრენი აპარატების ხილვა შეეძლო — დაწყებული გიგანტი Airbus A380-ით და დამთავრებული ულტრამსუბუქი ურადგლიანი თვითმფრინავებით.

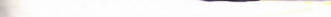
როგორც ნებისიერ ავიახალონზე,

აქაც აქცენტი სამხედრო და საბრძოლო სახის საიუბილეო ტექნიკაზე იყო გადატანილი. მასხინტელ ქვეყნას გამანადგურებლები Tornado, F-4F, EF-2000 ჰყვოდა წარმოდგენილი. ისინი საფრენისრო პროგრამის ფარგლებში ფუკედლე სადემონსტრაციო ფრენებს ასრულებდნენ. ასევე იყო სატრანსპორტო თვითმფრინავი C-160 და ფრობატი მფრინავი ტანკერი A310MRTT, შეფუკლმფრენები UH-1, Sea King, NH-90, CH-53.

არანაკლები მრავალფეროვნებით იყო წარმოდგენილი ავიახალონზე აშშ-ის სამხედრო-საპაერო ძალები, თანაც აქცენტი დიდი ტრანავის თვითმფრინავების

გამოიფენაზე წარმოდგენილი აშშ-ის სამხედრო-საპაერო ძალების ექსპონობია

დებულ ბიოსაწვავზე მოძრაობს თითო ფრანკის პირველი სადემონსტრაციო ფრანკ ჩაატარა. ახალი თაობის მსუბუქი თვითმფრინავი Diamond Aircraft DA42 ორი ძრავითაა აღჭურვილი და ყველგან ასრულებდა სადემონსტრაციო ფრანკს. ზღვის წყალმცენარეებისგან დამზადებულ ბიოსაწვავში ენერჯის მაღალი შემცველობის გამო ამ თვითმფრინავის საწვავის ხარჯი ჩვეულებრივ თვითმფრინავებთან შედარებით ხაზობი 1,5 ლ-ით ნაკლებია, ახალი სახის საწვავით სამუშაოდ კი მისი ძრავები უმნიშვნელო გადაკეთებას საჭიროებს. გარდა ამისა, რომ ამ სახის საწვავს ეკოლოგიურად სუფთა წოდებული აშხალები, წვის დროს ის გაცილებით ნაკლებად მავნე ნივთიერებას გამოყოფს, ვიდრე ჩვეულებრივი საავიაციო საწვავი.

გამოყენებულ ტერმინებს რეგულარული სადემონსტრაციო ფრანკებით შეიცვარიული სამხედრო-საპაერო ძალების საბილიტაციო ჯგუფი ატიობდა, — შენეფელის აეროპორტის თვზე თებრუდამხვე პირუტებს F-5-ს ტიპის გამანადგურებლები ასრულებდნენ. გამოყენებულ შერეულ შსოფლიო ომის დროინდელი ავიაციაც იყო წარმოდგენილი. მათ შორის გამანადგურებლები P-51, P-38, Bf-109, Me-262, ბომბდამშენი B-25 და საზღვაო-საპატრულო თვითმფრინავი Catalina. საღონში მონაწილეობდნენ საფრანკეთის, უნგრეთის, სერბეთის, ჩეხეთისა და შვედეთის სამხედრო-საპაერო ძალებიც.

ავიასაღონი ILA-2010 13 ივნისს დაიხურა. 6 დღის განმავლობაში მას 310 ათასზე მეტი დამთავლიერებელი ეწვია.

თემერი პულუხაშვილი

ენის კომპანია 67 სხვადასხვა თვითმფრინავის მწოდებაზე 153 მლიარდი დოლარის საერთო ღირებულების კონტრაქტები გააფორმა. კომპანია 32 A380 უნდა დაამზადოს, საერთო ღირებულებით 11,5 მლიარდი დოლარი. კონტრაქტების დანარჩენი ნაწილი ამ ავიამშენებელი ფირმის ახლომაგი სტრალური ლაინერების მშენებლობას ითვალისწინებს.

32 გეარტს კომპანია „სააბიო“ 90 ახეთი ლაინერის შესყიდვის პროგრამის ფარგლებში ვიდულობს. გარდა ამისა, ამავე ავიაკომპანია 35 სხვა ტიპის 35 თვითმფრინავის შექნაზე დამატებით 3,8 მლიარდის ღირებულების კონტრაქტი გააფორმა. ამავე კომპანიის კიდევ ერთი ქნაილებას წყევანდელ საღონზე სამხედრო-სატრანსპორტო თვითმფრინავი A400M წარმოადგენდა.

რაც შეეება სამოქალაქო ავიაციის სფეროში გაიფიქვს: ბრაზილიურმა ავიაკომპანია TAM-მა ხუთი A350-900 შეუკვთა, საერთო ღირებულებით 1,3 მლიარდი დოლარი და 20 A320 — საერთო ღირებულებით 1,7 მლიარდი

დოლარი; ფინურმა Finnair-მა 485 მლიარდზე ხუთი A321 შეუკვთა, გერმანულმა Germania-მ კი ამავე რაოდენობის A319-ები შეიძინა, საერთო ღირებულებით 372 მლიარდი დოლარი.

ILA-2010-ზე კონსორციუმმა EADS-მა წყალმცენარეებისგან დამზა-

ავიასაღონზე 6 დღის განმავლობაში Airbus-მა 32 ტრავიული A380 გაიფიქვა

ქართველი სამხედროების ფრანგული ჯავშანბრუნვა

ჯავშანბრუნვა VAB-ი

ფრანგული სამხედრო ოპერაციაში (ISAF) საქართველოს შეიარაღებული ძალები 2009 წლის 16 ნოემბრიდან მონაწილეობენ.

ქვემოთ იხილეთ განმარტებაში მეთორ

ფრანგული ჯავშანბრუნვა VAB-ი და ქართველი მშენებლების მყოფი ფეხები

ქვემოთ ბრიგადის 23-ე ბატალიონის 172 სამხედრო მოსამსახურე საფრანგეთის კონტინგენტის შემადგენლობაში ქალაქ ქაბულის მახლობლად მდებარე სამხედრო ბაზა Warehouse-ის გარშემო

და მიმდებარე ზონაში უსაფრთხოებას უზრუნველყოფდა.

პატრულირებისას ქართველი სამხედროები ფრანგულ ჯავშანბრუნვა-პორტიორ VAB-ებსა და ჯეშანბრუნვად VBL-ებს იყენებდნენ.

მოწინავე ხაზის ჯავშანბრუნვა-პორტიორი VAB-ი ფრანგულ Renault-მა შექმნა და 1976 წლიდან სერიულ წარმოებაშია.

გამომუშავებულია 5 ათასზე მეტი ჯავშანბრუნვა-პორტიორი, საიდანაც 3900 საფრანგეთის არმიის და დანარჩენი 15 ქვეყნის არმიის შეიარაღებაშია, ამ ქვეყნებს შორის არიან იტალია და ამერიკის შეერთებული შტატები.

VAB-ი ბორბლების ფორმულით 4X4 და 6X6 მზადდება. პირველს საბრძოლო დანიშნულება აქვს, ხოლო მეორე კი ძირითადად საინჟინრო ქვედანაყოფების გასარეგულიებაშია.

ჯავშანბრუნვა-პორტიორი ორთველზე მეტი მოდიფიკაციით არის დამზადებული. მათ შორის არის მოძრავი სამეთაურო პუნქტი, საარტილერიო ცეცხლის მართვის

ჯეშანტრანსპორტიორის სადესანტო განყოფილება

VAB-ის სანიტარიული ვერსია

ძლოდ-მექანიკოსის დღილი

ქართველი სამხედროების პატრულირების დროს

VAB-ს ცურვაც შეუძლია

სამეიჯურო და კონტროლის მანქანა Atlas-ი, ტანკსაინააღმდეგო მართვადა რაკეტებით აღჭურვილი მანქანები, I20 მმ-იანი და 81 მმ-იანი ნაღმსატორც-ნებით შეიარაღებული მანქანები, სანიტარიული და მრავალი სხვა.

საფრანგეთის არმიამ ჯეშანტრანსპორტიორები სპარსეთის ყურეში ომის დროს და სხვადასხვა სამხედრო ოპერაციაში გამოიყენა.

ამჟამად VAB-ებს ფრანგული სამხედრო კონტინენტული ჯილდოში ISAF-ის სამხედრო ოპერაციაში იყენებს.

VAB-ის ტექნიკური მონაცემებია:
 წონა — 13,6 ტონა, ვეიპატი — 2 კაცი,
 დესანტი — 10 კაცი, ღიშელის მრავა — 300-ც მალაიანი, სიქარე — 110 კმ/სთ-ში, სელის მარაგი — 1000 კმ, შეიარაღება — 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი M2 და 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი AAS2;

ჯეჟმანავტომობილი
VBL

ის შეიარაღებულია 1996 წელს შექმნილი კარგი გამაჯღოფის მქონე ქვემოთ ტომობილი 20-მდე ქვეყნის არმიამ შეიარაღებული მიიღო და მათ შორის არის ამერიკის შეერთებული შტატები, პორტუგალია, საბერძნეთი და სხვა ქვეყნები.

შემდეგის მოთხოვნის შესაბამისად, VBL-ი სხვადასხვა შეიარაღებით მზადდება. აქვს პატარა წონა და ავიატრანსპორტირებადი.

ფრანგმა სამხედროებმა ეს ჯეჟმანავტომობილი პრაქტიკულად ყველა საბრძოლო თუ სამშენიანო ოპერაციაში გამოიყენეს.

VBL-ის ტექნიკური მონაცემები:
წონა — 3,5-4 ტონა, კეიბატი — 2-3 კაცი, დიზელის ძრავა — 95-ცხ.მალიანი, ხინჯარე — 95 კმ/სთ-ში, სელის მარაგი — 600 კმ (დამატებით ავზებით 1000 კმ), შეიარაღება — 7,62 მმ-იანი ტრეიამფრეკევი.

ჯეჟმანავტომობილი აქვს საკმაოდ მაღალი კლირენსი, რომელიც 400 მმ-ს შეადგენს. ჯეჟმანი პირად შემადგენლობას 7,62 მმ-იანი ტრეიებისაგან, ნაღმებისაგან, აფეთქების შედეგად წარმოქმნილი ნამსხვრევებისა და იმპროვი-

ზებული ფეთქებადი საშუალებებისაგან იცავს.

ქართული კონტინენტის განკარგულებაშია დაჯეჟმანავტომობილი VBL-ები, რომლებიც ფორმა Panther-მა შექმნა და საფრანგეთის არმი-

ჯეჟმანი პირად შემადგენლობის წერილკალიბრში ცეცხლსაბრძოლო იარაღისაგან, ნამსხვრევებისა და ნაღმებისაგან იცავს.

თემურ ჩაჩანიძე

ყველა თაობის
საყვარელი გავითი
1934 წლიდან

მანკები აფხაზეთის კონფლიქტში

გერბელები. დასწევის იხ.
„არხანალი“ №11-12, 2010

1992 წლის აგვისტოში აფხაზეთში ტანკების შეყვანა თვითმხიანს არ წარმოადგენდა და კონკრეტული დანიშნულება ჰქონდა — იენის-იელისში საქართველოს რკინიგზის ინგური-განთადის მონაკვეთზე სატერიო-სამგზავრო მატარებლებზე თედისხმა გახშირდა და ადგილობრივი ძალოვნები ამის აღკვეცას თვითნებ ძალებში ვერ ახერხებდნენ.

რკინიგზის დაკეის გასაძლიერებლად და სახელწიფო ქონების დატყვევის აღსაკვეთად ქვეყნის ხელისუფლებამ გადაწყვიტა, ვრცელი გვირაბებისა და ხიდების დასაცავად პირად შემადგენლობასთან ერთად ჯავისტიქსიციტ გამოეყო.

ეს აფხაზთა ლიბერებმა ქვეყნის „ოკუპაციულ“ გამოაცხადეს და ქართულ ფორმირებათა შეტერებას ძალის გამოყენებით შეეცადნენ, რაც შეიარაღებულ დაპირისპირებაში გადაიზარდა.

ერთიან ხელმძღვანელობას მოკლებულ ქართულ შეიარაღებულ ფორმირებათა არაკომუნიტირებული და ღიქსაქსული მოქმედებები სეპარატისტების ბრძოლას უაღვიდელებდა.

სამბროლო მოქმედებათა მართვის გასაკუთრებებლად ერთიანი სამხედრო სტრატეგიის ჩამოსაყალიბებლად თავდაციის მინისტრის 1992 წლის დეკემბრის ბრძანებით შეიქმნა მუ-2 საარმიო რაზმი, სადავი გაერთიანდა: სოხუმის 21-ე და ომაშირის 24-ე მექანიზებული ბრიგადები, ცალკეული სამიო ბატალიონი, ცალკეული რეაქტიული და საარტლერიო დივიზიონები, ცალკეული სატანკო ბატალიონი, ავიანული კავშირის რაზმი, ცალკეული სექციანიშნულების შენაკრავი, სწრაფი რეაგირების კორპუსი და სხვ.

საარმიო კორპუსის შემადგენლობაში მყოფი სატანკო ბატალიონის ჩამოყალიბება სექციონების ბოლოს გვარდის სატანკო ბატალიონის ბაზაზე დაიწყო და მისი მთავარი კავტანი რეზი დილისე იყო.

ახალშექმნილი ქვედანაიფიო მოკლე დროში 22 T-55-ით შეიქცო.

ერთი მხრიდან ტყვითა და ჩაის ბანტაციებით დაფარული მთის ფერდობები, ხოლო მეორედან კი რკინიგზის ხაზი და ზღვის სანაპირო ვიწრო ხოლი სატანკო ბატალიონის გამშლისათვის აუცილებელ სევიებს უზღუდედა.

მდინარეების კალაპოტები, დაგრეკული ხიდეი, დაჭობებული ადგილები და მდინარეთა ფორსირებისათვის აუცი-

მუ-2 საარმიო კორპუსის ცალკეული სატანკო ბატალიონის ტანკისტები

ლებულ საინჟინრო საშუალებათა არარსებობა ტანკების გამოყენებას აბრკოლებდა.

ამის გამო სატანკო ქვედანაიფიოს მოულობა, ფაქტობრივად, სანაპირო ზოლის, გზებისა თუ მნიშვნელოვანი ობიექტების დაცეით შუბიფარდა, რაით ტანკის, რეაგირ შეტევის ერთ-ერთი ეფექტიური და მოქნილი საშუალები მთავარი დანიშნულება ბეჭად შექცირდა.

ტანკებით გაძლიერდა სოხუმის გარშემო სტრატეგიული მნიშვნელობის სოფლები: შრიმა, ელასურა, ბაღმარანი, ე.წ. გრეჭოს ავარაყო.

ტანკები იყენდნენ სოხუმის შემოსხვევულს შრიმის მხრიდან, აგრეთვე სოხუმის სამხრეთ-აღმოსავლეთით შედებარე მანკრას, გულრიფშს, ბაბუქების ავროდრომს, ტამიშსა და კანდღს.

პოზიციებზე მყოფი ჯავისტიქსიციტ ქვეითისათვის დიდი მხარდამჭერი ძალა იყო, მაგრამ ამის უარყოფითი მხარეც ჰქონდა. მონააღმდეგეისათვის ერისა და იმდე პოზიციანზე მყოფი, თანვი შეუნიღბე და ფრთვე კარგად გამოყოლო ჯავისტიქსიციტის ბრძოლა ბეჭად ითილე იყო.

1993 წლის მარტში სოფელ შრიმისთან გვარდიის სატანკო ბატალიონის ერთ-ერთი ტანკი მონააღმდეგეის პოზიციებს დროადირო ბრძოლა და შემდეგ საფარში ბრუნდებოდა.

აფხაზები წყნის ტანკისტებს საუსაფრინდენ და ტანკსაინააღმდეგო მართავი რაკეტა „ფავოტი“ ერთი ტანკი ააფეთქეს, რასაც უფროსი ლეიტენანტ ალკუა ლორას დაღუპა მოკვე.

უფროსი მდამოციბიდან დაახლოებით

იფხაზთა №001 „აპანი“ 1993 წლის მარტში განადგურდა

საკარტოვალის
პარლამენტის

ტანკი „ტიგრისი“ სოხუმში
ჩატარებულ ადგილებში
რეგულარულად მონაწილეობს

1,5-2,0 კმ მანძილიდან კი სესპარტისტებმა ან შეიძლება რუსმა შედეგანტეებმა ისევე „ფაფრით“ სოხუმის ახალ რაიონში ტანკი დაზიანეს, ხოლო ეკიპაჟიდან მკვლევარები დაიკარგა.

ტანკების გამოყენების ანალოგიურ მეთოდს აუხსენებდა მამარიაშვილი. მარტის ბრძოლების შემდეგ მდინარე გუბისის მარჯვენა სანაპიროზე, ოლიმპიური კომპლექსის ზეით დაიკარგა პოლიციანებმა, მანქანადმდევე სატანკო ოცეული განაღდა.

აუხაზი მშვერავები ყურადღებით აკვირდებოდნენ მდინარის მარცხენა სანაპიროს მიმდებარე რაიონს და საკმარისი იყო, რაიმე გადაადგილება შეემჩნიათ, რომ ტანკები საცივხლე პოზიციებს იკავებდნენ და 2-3 გასროლის შემდეგ თავსუფარის უბრუნდებოდნენ.

აუხაზური ტანკების ცეცხლი განსაკუთრებით გუბისის სანაპიროსთან განლაგებულ 24-ე ბრიგადის I, II და III ბატალიონებს აწუხებდა.

დაიკვამა ოკრაიცი, რომელსაც პოლკოვნიკი ეშხარ ჭოჭუა ხელმძღვანელობდა, და ცხურუკიდან დაახლოებით 2,5-3,0 კმ მანძილზე 100 მმ-იანი T-12 ტანკსაწინააღმდეგო ქვემოთ მონიწიანადმდევის ტანკი განაღდა.

რაიონის 24-ე შექმნილებულ ბრიგადის სატანკო ბატალიონი არ მკვდა, მაგრამ რაიონის ტერიტორიაზე მოქმედ ქართულ ფორმირებათა დაზიანებული და მწყობრიდან გამოსული ტანკების შეკრევა-გასარემონტებლად ბრიგადის მტომსროლელ ბატალიონებში სატანკო ასეულები ჩამოყალიბდა.

მწყობრიდან გამოსული ტექნიკის შეკრევის ბრიგადის საერმონტო ქვედანაყოფი უზრუნველყოფდა.

გუბისის მსგავსად, ტყვარელის ფორმირებ ტანკების გამოყენებისათვის მოაზრო ხელმძღვანელი მისეხი მზღდული სერჯეი იყო და ბრიგადის ტანკები მხოლოდ საცივხლე უზრუნველყოფა-არდაჭერის ამოცანებს ასრულებდნენ.

24-ე ბრიგადის 243-ე ბატალიონის სა-

ტანკო ასეულის (8 ვრთული T-55 და ერთი BMF-1) ტანკები სოფელ მერკელის მუფრინელების ფაბრიკის მხრიდან მონიწიანადმდევის პოზიციებს ტყვარელის მამარიონებზე ცეცხლს უხსნიდნენ.

მოაზრო საფრთხელ კლავინდებურად ისევე ტანკსაწინააღმდეგო და რადიომართული თეონიკური ნაღებები რჩებოდა, რომელიც ორჯერ მხარე იყენებდა.

იყო შემთხვევები, როცა ბრიგადის ტანკები ზეით ფორმირებების დაქვემდებარებულ ნაღებზე ფეოქდებოდა და მწყობრიდან გამოდიოდა.

აუხაზური ფორმირებათა სარღვლია ქართული ქვედანაყოფების თავდაცვაში სულტ აფილებს მუდმივად ექმდა.

სოფლის მარცხიანი მუტრის შემდეგ აინერის პირველ რიგებში სესპარტისტები ჩრდილოეკიასილად მოხალისეებისა და რუსეთის არმული ქვედანაყოფების მხარდაჭერით სოხუმის აღებს ისევე შეეკადნენ, მაგრამ კვლავ მარცხი იწყებდა.

1993 წლის 1-ელ მარტს აუხაზური ფორმირებები სოფელ დაბრამში ორი ტანკითა და ერთი ქვეითთა საბრძოლო მანქანით შევიდნენ და ბატალიონ „კუხაზ“ ჯგუფსაწინააღმდეგო დაეკრებინეს. ბრძოლების დროს ბატალიონიდან 16 მებრძოლი დაჭრა და დაღუპა.

ტანკი „მუსხანგი“
მემორიალის
მოკვადეობის
ასრულებს

ლაბრისკენ გვარდიის სატანკო ბატალიონის ორი ტანკი №116 და №193 გაიგზავნა.

ქართული ტანკების მოუღვანელებს ვამოქნამ აუხაზები დააფრთხო და მათ გაქცევა ამჯობინეს, ხოლო ტექნიკა სასწრაფოდ გადასულეს.

9 მარტს აუხაზებმა დაბრამს კვლავ შეუტრეს. ქართული ქვედანაყოფებს დასაზმარებლად ისევე ტანკები №116 და №193 სატანკო ლესინტონ ერთად გაუზავნა.

წინ 116-ე მარცხნელ მორტიალუბლულით მიემართებოდა და უკან მარჯვნივ მიბრუნებული ლულით 193-ე მკვეროდა. მოირდასერე მხარეს აუხაზების ტანკი გამოწვდა.

ეკიპაჟი საბრძოლო მანქანას სბრძოლვლად აშხაზება და მრავს მხარსა და კვლავს მონიწიანადმდევის ტანკებს ქართული ტანკების მუხოვლა გამართავიყვას შეეკადნენ, მაგრამ ტყვამოჭრეს ვის ვერას სამეფ მოვლდა.

ქართველ ტანკისტებს ე აღმოსავლეთის ფორმირებ აუხაზთა ერთ-ერთი ცრობილი ტანკი N602 „ტიგრი“ დაჩნდა.

ამ ბრძოლაზე აუხაზურ პრესამ დაიწერა, — აუხაზი უერნალისტი ტყვარე 2“-ის აღვამი მოქცივის ვერსიას ამტყვებდა.

შინაგანი ჯარების ტანკები

ბრძოლა ამით არ დამთავრებულა. ხოლის ცენტრისაგან მიმავალი ტანკების მიწინააღმდეგის კიდევ ერთი ტანკი — N601 „ასინი“ განადგურეს, რომელსაც ერთი ჭურვი კომპერაზო ღელის ქვეშ მოხდა და შეიქმნა შუადგომი, ხოლო მომდევნო გასროლამ აუზახური ტანკი მდლანად დაღწა.

ამვე ბრძოლაში აუზახუმს БМП-2-ე დაკარგეს.

სადავარი აუზახური N602 „ტიგრი“ საქსეს კარგად წაადგა. ნაღმზე აყვიტების შემდეგ №193-ის ფსკერი შუღელის მიუხედავად, მარცხ არასაიმედო იყო და სარეზერვო სახელოსნო „ტიგრის“ კორპუსზე ქართული 93-ის კომპერა დააგდეს.

„ასინი“ და „ტიგრი“ თავის დროზე ქართული ფორმირებების მიტოვებული ტანკები იყო, მათ მიწინააღმდეგე დაეპატრონა, შუადგომი და მწეობრში ჩააყენა.

იგი ასეთი შემთხვევა, როცა აუზახუმს ტანკებზე ქართული ტანკო დამბრძანებელ მძღველ რამდენიმე კოლეგებთან ერთად ტრანკტორით ატარეს. ტანკზე მოხლოდ ქვეშეული მუშაობდა და ის საპროტექტორი დანადგარის დანიშნულებას ასრულებდა.

სხვათა შორის, აუზახუმს ტყვედართულს რაიონში მიტოვებულ-დამბრძანებელი ჯეიმსტრეკისა და შვედოვან-შეკეთებამდე დადი სინარჯევი გამოიხიბეს.

თვედურთა შვედელ სატანკო 100 მმ-ანი ჭურვების ნაკლებობის საკითხი იდგა და მის მოსაგებად მიწინააღმდეგე იყვიტება მოზარდებს, რომლებიც ქართული ტანკებიდან საბრძოლო მასალებს ამარაგებენ. იფენერ მოდელატრებიც, ვინც საბრძოლო მასალებს უღივრენ.

აღმოსავლეთის ფრონტზე (ტყვედართულს მიმართულებას) პარველი ტანკო მიწინააღმდეგე ხელში 1992 წლის 26 დეკემბერს ჩაყვარდა. ტანკი სოფელ შერეულასთან ნაღმზე აყვიტდა და ეკვაიპში მარტოა. აუზახუმს ტანკი მწეობრში ჩააყენეს და სახელად მასაც „ტიგრი“ დაარქვეს, ხოლო ეკვაიპი სოფელ ღაბრის მცხოვრებელსავე დაკომპლექტდა.

ამ სატანკო ეკვაიპში ბრძოლაში ტანკი-1, 2 და 3 დაკარგა და ომი „ტიგრი“-4-ით დაასრულა.

სულ ტყვედართულს მიმართულებასზე მიწინააღმდეგე ბრძოლისუნარიან 2-3 ტანკზე მტერი ამოიხიდა ყოფილა.

აუზახუმს გუმბისის ფრონტზე სადავარი 6-8 ტანკით ჩამოავალიდეს იტალიელი სატანკო ასეული, რომელიც მიკეანეთის ბატალიონად გადაკლდა და მას ფიზიბელიც ყიფა მუყარობდა.

გუმბისის ფრონტის ხაზის სიგრძე დაახლოებით 18 კილომეტრს აღწევდა. სერად მტერი სიგრძეში სანაპირო ზოლი იყო, სადაც აუზახუმს რამდენიმეჯერ იყავეს საზღვაო დესანტის გადმოსხმა.

სოხუმთან ბაბუშების აეროპორტამდე და ოჩამჩირის რაიონის სანაპირო ზოლის ზოგიერთი შინაგანების სანაპირო არტელერი და ტანკები იყვიდნენ, ხოლო სანაპიროები განხილი ძღვენი (რეგული მტრის მკერავ საშუალებებს ნაპირთან მიახლოების საშუალებას არ აძლევდა).

მარტობის სოხუმის დაქვეა მე-2 საარმიო კორპუსს (მეთაური გენერალ-მაიორი ვალერი ქვარაა) და სხვა ქვედანაყოფებს სამძღველ ჰქონდათ ორგანიზებული.

თვდაცვის ბრითად პარველ ხაზთან ერთად იყო მე-2 ხაზი, სადაც ტანკისაში მიმართულებები, კრძიოდ, სოფელი შრომა, აჭანდარა და სოხუმი შუქების რაიონი ტანკებით იყო დაცული.

ავგულის რაიონში ატროსტანსპორტო სარაზის ტერატორიაზე გამოყვებულ იყო სატანკო რეზერვი, რომელიც 3 ტანკისაგან შედგებოდა და სატანკო დესანტის მოქალაქის აღმდინა კეობრის რაზმი ასრულებდა.

გვერდობითი სახელოსნობის ტერატორიაზე ტანკსარეზერვო მუშაობდა და ჯეიმსტრეკისა და შვედოვან-რეზერვოს და ბრძოლისუნარიანობის შტარსინების უზრუნველყოფდა.

სახელოსნობის ტანკების ერთად ქვეითა საბრძოლო მანქანების, ჯეიმსტრანსპორტორების, საპროტექტორი სისტემების და სხვა ტექნიკის შეკეთებაც მიმდინარეობდა.

ამიტომაც აუზახუმსა ამ ადგილის საპროტექტორი დამომცემი გახსნარეს და განაუხილდნენ სახელოსნობას მუშაობა სოფელ შერეულესი თოვლი სასოფლო ტექნიკის მომსახურების სადგურში განაახლეს.

ჯეიმსსატანკო ტექნიკის საპროტექტორი ასეულიც შეკვდა თავისი საბრძოლო ტანკიც, რომელიც სოხუმის თვდაცვის

გვემს შესაბამისად სახელოსნობის მიმდინარე საზღვაო აკვატორიას აკონტროლებდა.

18-19 მარტს 2-2,5 კმ მანძილიდან ტანკი №100-ით (ეკვაიპი: რომან ბეჭეია, პველიტყვე, ტაროელ გეგუა, თამარ ეკვადამელი) სასროლი ჭურვი ეშვების დაზორატორიასთან ჩამოვარდა და იქ რამდენიმე საათის განმავლობაში იფერა კეპული ამოდიოდა.

აღმდინა №100 ტანკის ეკვაიპის სანაპიროსკენ მიმავალ სენარეს ორი ჭურვი მარტოა მას შუღვე, რაც გვემს სასროლიდან მიღებული განკარგულებები ვერად არ იყო.

სოხუმის პარდაპირი შერეკებით აღების აუზახუმი ვეცლა ედა მარეხითა და დიდი დანაკარგით დასრულდა. განსაკუთრებით დიდი იყო დანაკარგის მარტის იერიშების დროს. ამ დროისათვის ითქმის ვეცლა სატანკო ეკვაიპის კარგი საბრძოლო გამოცდილება ჰქონდა და შესაბამისად, მოქმედების ეფექტურობაც მაღალი იყო.

1993 წლის 26 მაისს თბილისში სატანკო ადელეუსი, სადაც სატანკოების მინაგანმა ჯარმა თავისი ჯეიმსტრეკისა წარმოადგინა.

სადავლის კოლონა ერთი T-54-ის (№710), ხუთი T-55-ის (№711, 712, 713, 714, 715), კვამი БМП-1-ისა (№400 411, 412, 413, 414, 415) და ცხრა БРДМ-2-ისგან შედგებოდა.

ძალიან მღვე აუზახუმი მოვლებები ტრავმულად განვიტარდა. აუზახუმა საბრძოლო მოქმედებებს ქართული სათანადო კონტროლები არ მოქალაქა და ეითარება კარდინალურად შეიცვალა.

თქმურ ჩარანნიძე

(გვარგულება შემდეგ ნომერში)

რას, როგორ, რისთვის, და სად ახსავლიან

პოლიტიკას

ქართულ პოლიციებს და მათ ვისაც პოლიციელობა სურს უამრავ სურბონის კლას როგორც პოლიციის აკადემიის რეკტორია, ბაქია დეკანოზი ამის, სისტემის უკვე არაერთი მთავრელის ცვლილება მოხდა, უახლესი მოხელის ხაზგდებით ისე იცვლება. ახალი კადრების მოზადების პარალელურად, აკადემიის უკვე დაწყებული აქვს მოქმედი პოლიციელების გადამზადება. თუ როგორ რა პარობებში მბდნარობის მსხის თანამშრომლების მოზადებას და რა ცვლილებებს იცვლება აკადემიის, ამის შესახებ ბაქია დეკანოზი გვესაუბრება:

— ქალბატონო ბაქია, პოლიციელების მოზადებისა და გადამზადებისას აქტიურ როლში ითვლება თეორიულ სწავლებას ვითარება თუ პრაქტიკულ მცდ იდენობისაც ეთობა იდელი?

— საქართველოში ვერ კიდევ 70-იანი წლებიდან მუშაობდა მალიციის უზღვევის სკოლა. ეს იყო ხუთწლიანი უზღვევის სასწავლებელი, რომლის კურსდამთავრებულნი მალიციელი ხდებოდა. შემდეგ მალიციელი პოლიციელი გახდა, მაგრამ მათი მოზადების სტილი და სწავლება 2003 წლამდე ფაქტობრივად არ შეცვლილა. ჩვენ გადარწმუნებულ ძირეულიდ შეგვიცვალა სისტემა. იმისთვის, რომ შევქმნათ ახალი, მდგრადი სტილი, საერთაშორისო სტანდარტების მოდელი სხვა ქვეყნების გამოცდილები უნდა გავყოფილიყვნენ. ჩვენ არცერთი ამერიკული მოდელი შევამერეთ, მაგრამ გავითვალისწინეთ ქარ-

თული რეალიზაც, მენტალიტეტი, ტრადიციები და სამართლებრივი მუქეაღრუბა. შედეგით უკმაყოფილო ნამდვილად არა ვართ პოლიციის აკადემიის კურსანტს ადარ სჭირდება ხუთი წლის განმავლობაში ქართული ენის, ლიტერატურის, ისტორიისა და სხვა საგნების სწავლა. ეს ყველაფერი მან სკოლისა და შემდეგ სხვა უზღვევის სასწავლებლებში უნდა ისწავლოს. მუსიკული რამდენიმეფორიანი სწავლების კურსი, მომავალი პოლიციელები სწავლებენ ადმინისტრაციულ სამართალმდარევეთა, სიხლის სამართლის კოდექსებს, საქართველოს კონსტიტუციას, პოლიციის შესახებ კანონს, მთავრობის მომსახურებას და მის განმარტობებს. გავითვალისწინებთ ისიც, რომ თანამდროვე პოლიციელი მხოლოდ თეორიული ცოდნით დანამაულებრივ სამართლის ბრძოლაში ფრის ვერ გაუ, ამიტომ დიდი ადგილი დევიტობ სავლე სწავლებებს — რიბამბრძოლის დევიტების შესწავლის, მათხმბ სროლის.

ჩვენ რიბინტორია ადგილი გვაქვს უზღვევისდამთავრებულ ადამიანებზე, მაგრამ უწყებამ არის ისეთი ქვედამთავრებულ, სადაც უზღვევის განარტება სავლე ბული არ არის. უზღვევის განარტებას გარეშე პოლიციელი იოფიერი ვერ გახდება, მაგრამ სამუალება შეეცმა, შეიძინოს ყველა ის უნარ-ჩვეუ, რაც პროფესიული მოვალეობის შესრულებისას სჭირდება, იქნება ეს პატრულისთვის წესები, ჩხრეკა თუ დამამსახურების ბორკელების დელება. თეორიული და სავლე სწავლების შემ-

დეგ კურსანტებს უწყებთ პრაქტიკაზე სავადისხვა რევიონში. ამ პერიოდში მათ ვაკცინაციის და ვაკეების დანტენის, აქსეო იოფლებზე თუ არა თანამდროვე პოლიციელის სტანდარტებს. ამ ყველაფრის შემდეგ კურსანტები იცვლება საქმეს (ანუ დამალმს).

— თეორიული მსახურის შესახებ უნდა და ფორიკური მოზადებისთვის რამდენიმე თვე საჭიროებია?

— ამ კითხვის ძალიან ხშირად მსკეპენ. დღეს ქართული პოლიციის თანამშრომლების 90% ახალგაზრდაა. ისინი ვერ და გამოკითხვას და რეიტინგში დიფერენცია, მათი ჯიბა სპოვადობა, გასატენი ნაერთილი ადამიანი კრეფს ტელევიზიის ნომერს — 022. ეს იმის ნამუჯის, რომ ჩვენი მოზადებული კადრები აქსეოაფულენ იმ სტანდარტს, რომელსაც ჩვენი მოქალაქეები მოითხოვენ. ჩვენი უკბიელი კოლეგებიც ამბობენ, რომ ქართული პოლიციელი აღარაფრით დამოუკარტება განკითხვრული ქვეყნების წესრების დამკვეცს მიუხედავად იმისა, რომ შედეგით ესაკოფული ვართ ვერ ვრევეთ, რომ უკვე ვერ დავიერი ვაკეოფულია. ვერ კიდევ ძლიან ჩვენი სამუალო გვაქვს. შე პარადად გიფიკარ რევიონებს და თვალს ვაფრევენ, როგორც მუშაობს რევიონული პოლიცია. შენამუშები მსკეს, მაგრამ დარწმუნებულად სავლეუნებების ადამიუნების მსკეს ერტობთ.

— პოლიციის აკადემიაში სწავლის მთავრული რა კრიტერიუმებს უნდა აკმაყოფილებდნენ?

უცხოელი კოლეგებიც მზამბენ, რომ ქართული პოლიციელი აღარაფრით დამოუკარტება განკითხვრული ქვეყნების წესრიგის დამკვეცებს.

ველი პოლიციელმა იცის, რომ თუ არ აიმაღლებს კვალიფიკაციას... კარიერაში წინ ვერ წაინწეა

მურველს ნებისმიერ დროს შეუძლია ჩაიბაროს თავისი საბუთები ჩვენს ნებისმიერ დეპარტამენტში

— მისი ასაკი არ უნდა აღემატებოდეს 36 წელს, აუცილებლად ჯანმრთელი, ფიზიკურად მომზადებულია, ფსიქოლოგიურად გენერისორებული უნდა იყოს და ძალიან უნდა უსიამოვნო პოლიციელია, მნიშვნელოვანი უნებულება სიმაღლეა და წონას. ამ მოთხოვნების დაკმაყოფილების შემდეგ პოლიციის აკადემიაში სწავლის მურველს საკმაოდ რთული ტესტირებისა და გასაუბრების გველი მოუწევს.

— ახალ კადრებს როდის იღებთ?
— პოლიციის აკადემიაში ჩაბარების მურველითაობის სურვილით ვეკითხები: ვინაიდან ჩვენ ჯერ დასვენების დრო არა ვაკეთებთ და ირლანდიის უნივერსიტეტში მურველს ნებისმიერ დროს შეუძლია ჩაბარების იფიქროს საბუთები ჩვენს ნებისმიერ დეპარტამენტში — ქალაქის სამართალდამცემი, რეგაზონის, საპატრულო პოლიციისა თუ სასაზღვრო დეპარტამენტში.

აკადემიაში სასაზღვრო პოლიციის, საპატრულოსა და უბნის ინსპექტორის ფუნქციების პარალელურად გუბსნიტი გადამზადების ფუნქციები, სადაც მოქმედებს პოლიციის ფუნქციონირება აიმაღლებს კვალიფიკაციას.

— პოლიციის გადამზადება რა პერიოდში ხდება?

— წელსადის რამდენჯერმე, მინიმუმ ორჯერ მაინც. ეს ტრენინგები პოლიციის — საპატრულო პოლიციის დეპარტამენტის იტმეტირებასა თუ აიმათეირებას, შთი

შობის სპეციალური დეპარტამენტის წარმომადგენლებსაც. ვეელი პოლიციელმა იცის, რომ თუ არ აიმაღლებს კვალიფიკაციას ვერ დააკმაყოფილებს დღეს არსებულ სტანდარტებს და პროფესიულ კარიერაში წინ ვერ წაიწეა.

— პირველი ოქტომბრიდან სისხლის სამართლის ახალი პროცესი შედის ძალიან ამისთვის თუ არაინ მზად პოლიციელები?

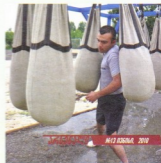
— ამ საკითხზე ჩვენ სწორედ ახლა უნივერსიტეტში ვინაიმათეირებით გერეაღებურ პროცესირებასა და ოქსეტიციის სამხმისტროსთან. პირველი ოქტომბრისთვის ვეელი პოლიციელი, ადრეაქტივი, ადრეაქტივის ოთინაქტივი, ვისეც კი უნივერსიტეტში სისხლის სამართლის, ვეელი გადამზადდება და ვეელი ახალი პროცესი. ამაზე პირადად ვარ პასუხისმსეცეული. სხვათა შორის, ამ საკითხზე ჩვენ ვამართებ ტრენინგების ჩატარებას, მთელი საქართველოს პოლიციის მისმტებით.

— ახალ პროცესში რა ცვლილებები შეტანილი?

— ძალიან ბევრი რამ. უნივერსიტეტირებასა, რომ ახალი პროცესი შეტანილი იქნება პრინციპში აუცილებელია სასამართლოს წინაშე პრადდება და დაცვა აისლუტურად თინაბრი პარობებით იმარტელებენ. დიდი რელი მინიშნება პოლიციის მურე მომხმეებელ ფუნქციებს, უფრო მეტიც, ის ვრო-ერთი მსწმე იქნება. სისხლის სა-

მართლის ახალი პროცესის მსხველი ქართულ რეალიაში მსეადრდება ნაფეც მსავალი ინსტრუქტი. ჯერ მხოლოდ ოთინისში, თინაც ამ მთოდის მხოლოდ განსაკუთრებით მსმე დინამულის დროს მმართავენ, ნაფეც მსავალით გადამწყვეტილებების მთების სწორედ გამომიხლებას და პოლიციის მურე მომხმეებელ ფუნქციებს დაფერდობთან. სრული პასუხისმსეცელობით ვამბობ, სექტემბრის პოლიციელები ვეელი პოლიციელი ადრეაქტივი იქნება სპეციალური სურეებით კომპიუტერული ტექნიკითა და ვეელი ომ საჭირო ინსტრუმენტიო რაც ფუნქციების მოგარევისთვის დასეებრდება.

— გარდა იმისა, რომ სისხლის სამართლის ახალი პროცესისთვის ვინაიმათეირებით, სხვა მმართელები რომ იქნებიან?

საქართველოს საგარეო დიპლომატიის მითი და ჩეხობა

(გაგრძელება)

— ამ ეტაპზე ძალიან აქტიურად ემუშავები სისტემის ელექტრონული სექტორის წარმოების დანერგვაზე. ასევე ემსახურები მანდატურებსაც.

— ქალები რამდენიმე აქტიურად გამოიქვეყნენ მინდიტორად მუშაობის სფეროში?

— საკმაოდ აქტიურად პოლიტიკაში მუშაობის დარჩენის შესრული ქალების პროცენტული მაჩვენებელი გასაზრებლად და ტენდენციურად უკვე 25%-ს აღწევს. ასე რომ, ჩვენს უწყებაში გენდერული ბალანსი დაცულია.

— აღბრუნდეთ, მათთვის განმსვლელად რომელი ფორმის ნორმატივებია ჩახაზებული?

— რა თქმა უნდა, მამაკაცებით არ ვტყობთ, მაგრამ ძალიანაც არ უნდა სამოქალაქებო მხარე სქესს.

— როგორ ფიქრობთ, თქვენს უწყებაში არის თუ არა სისტემა ისე აწარმოდა, რომ მინისტრის შეცვლის შემთხვევაში სტრუქტურა არ დამოშლდეს?

— ის, რაც გვაქვს, საშვილიანოა საკმაოდ. ამ უწყებაში ყველაფერი ისეა გაფორმებული, რომ შეუძლებელია სტრუქტურის დაშლა, თუ ამის პოლიტიკური ნება არ იქნება. არა მგონია, ვინმეს აწვდობდნენ სისტემის დანერგვა მოუწეს.

ბატონმა პატრისონმა

ბოლოშედეგების პოლიტიკურ ხელმძღვანელობას (უპირველესად იოსებ სტალინსა და მის მომხრეებს) ყველაზე მეტად ქართული (ისევე, როგორც რუსული, უკრაინული და ა.შ.) პოლიტიკური ემიგრაციის გაერთიანება და ერთიანი ანტიბოლშევიკური ფრონტის შექმნა აფიქრებდათ.

ამისთვისაც საბჭოთა საგარეო დანერგვის მკაფიო ამოცანა ჰქონდა დასახული: მოეხდინა ემიგრირებული პოლიტიკური ძალების დაბრუნების პროვოცირება როგორც პარტიულ, ასევე პირადად საფუძველზე; მათ შორის ყველაზე სუსტი და ამბიციური პოლიტიკოსები გადმოებრებინა, ხოლო ყველაზე აქტიური და შურისძიებელი გაუნადგურებინა ან კომპრომიტირების გზით პოლიტიკური ასპარეზისთვის ჩამოეცილებინა.

„არსენალი“ წინა ნომრებში ვიამბეთ, თუ როგორ მოახერხა საბჭოთა საგარეო დანერგვა 20-იანი წლების მეორე ნახევარში ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ყველაზე მრავალრიცხოვანი ძალის (სოციალ-დემოკრატებსა და ქრისტიან-დემოკრატებს) შორის ისტორიული და ტრადიციული დაპირისპირების ხელახალი გაღვივება. 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების დამარცხების შემდეგ ემიგრაციაში მყოფი ქართველების ერთიანობის აღდგენის იდეა ფაქტობრივად ჩანახაზმდე მოკვდა.

სიბირდონ კლდის პირად არქივში შემორჩენილია რამდენიმე საინტერესო დოკუმენტი, საიდანაც ირკვევა, რომ 1927 წლის 1-ელ დეკემბერს გამართულ ქრისტიან-დემოკრატიული პარტიის პარების ორგანიზაციის კრება, სადაც პარტიის მთავარი კომიტეტის თავმჯდომარე სიბირდონ კლდია აღნიშნავდა (სტილი დაცულია. — ბ.ა.):

„ყოველივე აქ თქმული და ჩვენი ორგანიზაციის მიღებული აზრი ამ საგანზედ საუბრითი კრიტიკულია, ეს არის ჩვენი პარტიის მიერ დამოუკიდებ-

ბული მუშაობის წარმოება და ფორდ-ნა-რამიშვილის ფრონტიდან გამოყოფა. ეს არ არის მოლიანი ეროვნულ ფრონტის უარყოფა. ეს მოლიანი ეროვნული ფრონტი დამყარდა 1922 წ. შვიანხმების ნადავლებზე, მაგრამ ის წყვეტულ იქნა 1924 წ. აჯანყების დროს ამის შემდეგ მოლიანი ფრონტის სსკ-ს ფორდ-ნა-რამიშვილის წრე ითესება, მაგრამ ეს წრედება მათთვის არ მისუნიჭება არც წინეთ და არც შემდეგ საქართველოს მებრძოლ პარტიებსა და სხვა ეროვნულ ძალებს... ყველაფერი საშუალებით სცდილობდნენ (აქედან იხილება შემსუივები. — ბ.ა.) ამ უბნადი დანახშულობის დახსენებას დაშლას. ასეთი მუშაობა სწარმოებდა მათ შორ, ხისტემატიურად როგორც საქართველოში, ისე აქ და ამ გარემოებაში დიდ მარცხი და მსხვერპლად მათეა, როგორც ქრისტიან ორგანიზაციებს, ისე მოქალს ერს. ასეთი მუშაობის უკანასკნელი გამოხატული იყო ფორდ-ნა-რამიშვილის წრელობა და ჩვენს პარტიებში განხეთქილების შეტანის ცდა, რამაც რამდენიმედი მზანას მიადნა და მასში ქლანდელი კრიზისი შექმნა“.

საქართველოდან კრებაზე არად გადაურდა ჩასული ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთი წევრი, ანთლეა აღინშნავდა (სტილი დაცულია — ბ.ა.): „ფორდ-ნა-რამიშვილის აგენტებმა მრავალი უბედურობა მიყენა ხალხს და უკანასკნელად 1924 წ. გადააგდო საშინელ უბედურობაში. ეს ხალხი ქლავი აისოვანტურისტულ გზას ადგა და კლავ ახალი უბედურობები მოგველის, თ ჩვენ მუდებურად მათი იარაღი ვიქნეთ და საკუთარი საღი გზით არ ვართ“.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის შიგნიდან დაშლა ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის დანერგვის პარალელურად საბჭოთა დანერგვა ცალკეულ პოლიტიკურ

პარტიამ იდეოლოგიური, პიროვნული და კუთხური შუღლის გაღვივებისთვის მუშაობდა.

თანაპარტიულების დაპირისპირებამ ყველაზე მეტად საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია დაზარალა. 20-იანი წლების ბოლოსთვის იმ მცირე რიცხვს ვხვდებით და ურთიერთდაპირისპირებულ ჯგუფებად დანაწევრდა.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ცნობილი წევრი დავით ეანჩაძე („სამშობლოს სამხაზრში“) იხსენებს (სტილი უცვლელია — ბა.):

„1924 წლის ზაფხულს ვრ-დემ. პარტიულ სასამართლომ: გ. მაჭავარიანის, დ. შაღლიკაშვილის, რ. გაბაშვილის შინაწილებით ჩემი თავმჯდომარეობით აღმოაჩინა, რომ შალვა ქარუშიძემ ქართველებში დაგროვილი ქაქუცა ხოლომდისთვის დასახმარებლად გადასაცემი ფულიები გაუღიანა. სასამართლომ ერთხმად დაადგინა შალვა ქარუშიძის პარტიიდან განდევნა, აუკრძალა მას ქართველების სახელით ყველაფერი პოლიტიკური მოქმედება“.

ხოლო შედეგ ადინაშაყ:

„ამ წელს (თვლისხმება 1925 წელი — ბა.) 1937 წლამდე ვიმყოფები „ეროვნულ-სახლკარგარების ბიუროს“ წევრად. უმღებობით ვუშობ ქართულ ნაციონალისტურ პრესაში („სამოქალაქო“, „სამშობლო“) ... 1937 წელს ერთვები „ეროვნულ-სახლკარგარების ბიუროს“, რომელიც არსებობდა მხოლოდ ნომინალურად და გადაიქცა სათარეშო ძირად ინტერესების მძიბიელი პირებისა და საბოლოოდ ემბოღები დაშლილი პარტიის ყველა ჯგუფებს. იმ ხანად ეროვნულ-დემოკრატიული იყო სამად; სპირიდონ

ყვდას, გიორგი გვაზავს და ალექსანდრე ასათიანის ჯგუფებად“.

გვაზავ-ამირჯუიანის „ჯგუფი“ კიდევ უფრო შორს წყვიდა და 20-იანი წლების იმ შუა პერიოდში ამგვარი დაფიქსირებული კი მიიღო:

„სს. ყვდა, როგორც მიტოვებული და უარყოფილი აქვდა პარტიული ორგანიზაციების მიერ და წარმოშობითაც მოკლებული ყოფილგვარ უფლებრივ საფუძვლეს, რომ პარტიის სახელით ილაპარაკოს და იმოქმედოს, ვეღარ ატარებს ვერც პარიზის და ვერც სხვა რომელიმე პარტიული ორგანიზაციის სახელს. დღეიდან იგი გადაყენებულია და პარტიის სახელით ვერაფერი მუშაობას ვერ აწარმოებს“.

ჩვენი მხრივ დავტყვობ, რომ გარდა ზემოაღნიშნულისა, ცალკე არსებობდა დავით ეანჩაძისა და რეჯან გაბაშვილის ჯგუფიც.

თუცა ეან-ხ შიდა დაპირისპირებას საოვე გაცილებით ადრე, 1923 წლის გაზაფხულზე სპირიდონ ყვდასა და გრიგოლ ვეშაპელს შორის დაწყებულმა დამბულობამ დაუღო.

გრიგოლ ვეშაპელი 1923 წლის 20 აპრელს პარიზიდან წერაღს უგზავნის სტამბოლში მყოფ სპირიდონ ყვდას, სადაც ამგვარი სტრუქტურები:

„ქართველ სპირიდონ მე საესებით გვიანხმები, რომ ის „წვეული“ საკითხები, შენ რომ იცნებები, კორესპონდენციით — ფოსტით ვერ გადაწყდება ჩვენ შორის — ამისათვის საჭიროა პირადი მოლაპარაკება ჩვენი და მერმე კოლექტიური თათბირი ჩვენი მიმდინარეობის წარმომადგენელთა („კონფერენცია“).

ყველა მაც წვეულ კომიტეტებში უფროა“...

საინტერესოა იმის გარკვევა, თუ რა „წვეული საკითხები“ განდა კვდა-ვეშაპელის დაპირისპირების საგანი?

ქართული პოლიტიკურა ემიგრაციის სხვადასხვა დოკუმენტის შესწავლის შემდეგ ცხადი ხდება, რომ საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიამ 1923 წლის გაზაფხულზე დაწყებული განხეთქილების მთავარი მიზეზი სოციალ-დემოკრატების, კონკრეტულად კი ემიგრირებულ მენშევიკურ მოაერობასთან ურთიერთდაპირისპირებისა საქობის გახდა.

გრიგოლ ვეშაპელი მენშევიკებთან (ანუ როგორც ისინი უწოდებდნენ, „ორგანიზა-რამისთვის ჯგუფთან“) მჭიდრო ინტერპარტიული თანამშრომლობის მომხრე იყო, სპირიდონ ყვდა კი ქართველ სოციალ-დემოკრატების საქმიანობის უფრო მკაცრად აფასებდა და ელას პოლიტიკური ემიგრაციის ღღერი პარტიის პოზიციის დაცემადა უტყვებდა მხარს.

გრიგოლ ვეშაპელს, რომელიც, სხვათა შორის, ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის წარმომადგენელი იყო ემიგრირებულ მენშევიკურ მოაერობაში, შემდეგად გრგუნებში ქეირდა: „მართალია სოც. დემ. მიღწიად დასუსტდნენ საქართველოში (და მთელს ქვეანამიც) ... ფაშინძის ვრანა), რომ უწვევოდ მუშაობდა არ შეუღლიათ განსაკუთრებულ ვერობაში, მაგრამ მერმე მხრივ, ჩვენ ისე არ გავლიდებულვართ ორგანიზაციულად (მარტო მისხლოვან არ ვსარა!) რომ სოც. დემ. ცალკე (რაც ფაქტურად ნონსენსი მათ წინააღმდეგ) მუშაობდა და ერთს ვაძღოლა შედეგით, განსაკუთრებით საქართველოში“.

გრიგოლ ვეშაპელის საბედისწერო ინტერვიუ

1923 წლის 8 დეკემბერს გაიმართა გაერთიანებული ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის სახლკარგარების მთავარი (პარიზის) კომიტეტის პრეზიდიუმის სხდომა, რომელსაც ესწრებოდნენ: სს. ყვდა, ალ. ასათიანი, ნ. ნიკოლაძე, გ. მანაპელი, ი. დიდიანი, თავმჯდომარეობდა სს. ყვდა, ხოლო მღერონბა დაეყვალა ალ. ასათიანს.

ღღის წესრიგით ოთხი საკითხი იყო, მათგან ბოლო სწორედ „ვეშაპელის ინციდენტს“ უჭებოდა. თავად გრიგოლ ვეშაპელი ამ სხდომას არ დაესწრო.

ვეშაპელს ორი ბრალდება წაუყენეს:

თმის გაღანაგზვის კლინიკა

თალიზი

გაზ. 026864 2 27 630: 25 37 38
www.talizi.ge

ერთი ქვებოძის ინტერვიუს ემიგრაციაში გამოძვეულ რუსულ მონარქისტულ გაზეთთან, ხოლო მეორე ვუშაქელის მიერ პარტიული თანხების მითვლილებას.

ხელშეწყობის ოქმში ვკითხულობთ (სტელი დაცულია):

„ერმაკო მოითხოვს სპ. კვლას ეთქვას, თუ რამე იყო საქმე, რაც შესრულებული იქნა. ამასთან დაკავშირებით გ. შანაბაძეს შემოიტანა შეუთხოვა შესახებ ვუშაქელის ინტერვიუს რუსულ გაზეთში და გრუბას გააცის ის მიწერ-მირეკა, რომელიც ამ სახელად გრ. ვუშაქელთან ჰქონია. მანვე შემოიტანა შეუთხოვა იმ ფურლის შესახებ, რომელიც ერთ-ერთი წევრის ჩვენი პარტიული ფორდის გასაძლიერებელი შემოუტანა და რომელიც თურმე ვუშაქელს დაპატრონებია და რომ მოუხედდათ საფინანსო კომისიის არაერთი მათხოვისა, რომ ვუშაქელს ეს ფული ბოძო შეეტანა ამ კომისიის წევრთა სახელზედ, როგორც ეს დადგინდოდა ფოფლა და რა წესითაც ერთგვარი პარტიული თანხა კიდევაც ფოფლა დაბანაკებული, მას ეს ფული ხელში დაუჭერია და ეს იმ დროსა და პირობებში, როდესაც თითი იგი უსრულდებოდა იგი მაიორისგან დანიშნული ჯამაგირით; ხოლო საქართველოში მისი ამხანაგები ციხეში თუ ციხის გარე უკიდურეს გაჭირვებას განიცდიდნენ და მუშაობას ვერ ახერხებდნენ“.

ოთხი დღის შემდეგ ვუპ-ს პრესიდენტი კვლავ შეიტარა, ვუშაქელი არც ამჯერად გამოცხადდა, თუმცა გაორგი შანაბელის ხელით შეტანა კონგრესტაციული შინაარსის წერილი გამოგზავნა, რომელსაც ქვემოთ უცვლელად ვთავაზობ:

„ატარს სპ. კვლას, (ლორელი, 10/X/23) ფოთლ თეიმჯომარეს გავრთ ვრ დემ. და გრუხვ. პარტიის (კ. კ.) ამქამდ პარსიის კომიტეტის თავმჯომარეს“.

მაქვს პატეტი გაუწიოთ რომ შანაბის თქვენი უწყვეტი მონაცემები კრებამე დასწრება არ შეუძლია. რაც შეეძება ჩვენ შორის მომხდარ ინციდენტებს (ინციდენტებს უკეთ რომ ვსთქვათ) ასეთები გადასწვება უფრო კომპეტენტური ორგანიზაციის და უფრო რადიკალური ზომების საშუალებით, ვიდრე პარსიის კომიტეტის პრესიდენტი.

გ. ვუშაქელი — გაურ. პარტიის ყოფილი თეიმჯომარის უფროსი ამხანაგი, ამქამდ პარტიის ცენტრალური (თბილისი) კომიტეტის სრულყოფილიანი წარმომადგენელი“.

ვუშაქელთან პოლიტიკური პრეტენზიები ძირითადად ამკარაი ხასიათის იყო: ელ-ს პრეზიდენტი და კომიტეტის გარეშე ნოე გარდანიასთან შეთანხმების წყვეტს და ირჩევს, თუ ვინ უნდა გაეგზავნოს ელ-სთან საქართველოში არაუგულურად სამუშაოდ. ეს კი ელ-ს ხელმძღვანელობის პირთა ვუშაქელ-რამიშვილის კომბინაცია და რამიშვილის მისწრაფებებთან უფრო შეთანხმებული იყო.

1923 წლის 12 დეკემბერს ელ-ს პრესიდენტი და დადგინა გრავოლ ვუშაქელთან ყოველგვარი ურთიერთობის განწყობა, რაც დაქტობრულად პარტიის რაგიტიდან გარიცხვის ტოლფას იყო.

„ვუშაქელი ამკარაი გერვოლ ამოდგე მემწეეების სეკრეტის მითვის“ და მემწეეების პოლიტიკაში გათქვივა; რომ იგი მემწეეობადა ვოისტრუი ზახევიტი და ინტერესებით და ამით მემწეეები იმედთან სარგებლობენ, რომ არ მალავენ და ამისთან — ექსპონე და კიდევაც ვუჭეოთ რომ გავაწიოთ ან ის ვალაპარაკოთ რაც ჩვენ გვინდა; რომ იგი ჭირბოვებს თითხვება და უახსუხისმგებლო პოლიტიკის; თითხვება — ვინაიდან არ უმორიდდება მოიერ, კომიტეტს, უსახსუხისმგებლოს, ვინაიდან აქურ რაგინიზაციის და გავრცელების და საქართველო ვი მის აქურ მოქმედებს ხელგის და კონტროლს ვერ უწყის; რომ მისი საქციელი, ამკარაი სქმის და არდევს პარტიის ინტერესებს და ორგანიზაციას, სახელს უტყვის პარტიის ზნეობრივ-პოლიტიკურ თვითობრივებში გამოს; პრესიდენტი და მკარგა იმეტი მისი ჯანსიწიერების და დამკარგა ყოველგვარი ნდობაც; ამიერიდან სწვევებს მასთან ყოველგვარ თანამშრომლობას; პრესიდენტი ამტანუქებულა, რომ ვუშაქელი ახალ-ახალ ხანდაღს შეპირის პარტიის გროვრულ პოლიტიკას და რომ მისი საქციელის მერეებლობა დაგვიანდ იქნას, რაც შეიძლება უმომწეელი ოდენობამდე, მას უნდა ჩამოერთვას ყოველგვარი სარკომოდგენელი და სახსუხისმგებლო ხარისხი და აფილი“.

ელ-ს ლიდერების შემოთხოვბის ვუშაქელის მემწეეების არასანქცირებელი დაახლოების გამო საყვედველი ნამდვილად ჰქონდა. საგერაულოდ, სწორედ მემწეეების ჩინებულება სამკითხველურად შეუძლო ვუშაქელის მოქმედებების წარმოება.

ერთ-ერთი ქართული ემიგრანტული პოლიტიკური პარტიის შიდაპარტიული დაპირისპირებამე ჩვენი ყურადღების გამახვილება იმ გარემოებამ განაპირობა, რომ ეს შემთხვევა გამოსაძლიარს სულაც არ ყოფილა. საბჭოთა წეს-ოცეპეუს წყალობით

ინტრიგები იხლართებოდა მხვე შიგნითკერ პარტიებშიც მხვე შიგნითკერ ამიტომ დღევანდელი ჰუმანიტარული სპირიტი კვლას არქიმე დაიღვრეთი ძალზე საინტერესო და დღე იხთისაც საქართველოში ამირანოვი გვინდა დეპარტული (ავტორის სული სტილი უცვლელია — ბ.ა.).

„თვის ციხეებში ციხეობის დაბრძობა; მემწეეური ემიგრაცია ვრო მემწეეური ემიგრაცია მორე, მემწეეური ემიგრაცია მესხან; საციონალ-დემოკრატიული ემიგრაცია ვგუე მორე, ნაციონალ-დემოკრატიული ემიგრაცია ვგუე მესხან; ფედერალისტური ემიგრაცია ვგუე ერთი, ვტრული ემიგრაცია ვგუე ერთი, ვგროვრული ემიგრაცია ვგუე მორე; თირო გავრგის ემიგრაცია ვგუე ერთი, თირო გავრგული ემიგრაცია ვგუე მორე მონარქისტული ემიგრაცია ვგუე ერთი და სხვათა გაქვეული მონარქისტების ემიგრაცია ვგუე მორე და სხვათა სხვა... მაგრამ აღარად არის ის რაც უნდა იყოს; საყოველთაო ქართული ვროვრული ემიგრაცია! ერთი ამხი წრეების მითვის. ვინ არის დამამრეე — ჩვენ გვინდა ამ მემწეეების და ვგუე ვოისტრუი ამიციები ამუშაბულია ერთი მითის წინააღმდეგ ვასიციარის ხისობით და ერთმანეთს ებრძობან გადამსესებელი მტრობის გროვრებამე მფობილი! მისხანა ერთმანეთს დაბრძობა. სამუშაოდ ვცვლადგერი გამოქრებულა. ვცვლას თვისი საკუთარი ორენტაცია და ხარიენტაციი ქვეანა აქ არჩული და ამ ქვენებში მათ ხელისყოფილი წინამე ხელდა ერთმანეთის დაბრძობა, ერთმანეთის არადად ქვეანა მათი საქციელით ზიანდება თვა საქართველო, ქართულ საქმეს ეკარგეს ნდობა და სიმპათია!

ემიგრაციამ თან წამოიღო პარტიული, რომელიც ამ უცხოეთში, როგორც ეს ზემოთ ვახვთ, მკვდარ სპიტიმ წარმოადგენს და სხვა არაფერს“. ჩვენი ქვეყანა მრავალი თველი წლის შემდეგაც ახალგაიერი პრობლემების წინაშეა, კვლავ პარტიული გათიშულობა, კვლავ ვოისტრუი ამიციები, კვლავ ერთმანეთის დაბრძობა და კვლავ მტერთან „ჩახუტება“, როდემდის?“

ბესიკ აღადაშვილი
ქვეყნის ყოველ
უსაფრთხოების საყრდენს
ემიგრაციის გადამდგარი პოლიტიკოსი
(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

საავიაციო პარკის განახლებას SUPER PUMA-ებით ვინებთ

„არღების რეკულციის“ შემდეგ, 2003 წლიდან, ქართულ არმიაში დიდი ყურადღება დაეთმო. დაიწყო ახალი საბრძოლო ტექნიკისა და შეიარაღების შესყიდვა. ხელისუფლებამ აქცენტი, თანდათან დასავლური წარმოების იარაღზე გადაიტანა. შეიარაღების განახლების ახალი პროგრამის მიხედვით შეიარაღდნენ დასავლური წარმოების ჯეოშანტრანსპორტორებს, საარტილერიო სისტემებს, ჯეოშანტანკებს. შესაბამისად პრიორიტეტული გახდა სახმელეთო ჯარების მოდერნიზაცია-განახლება, რაც სამხედრო-საჰაერო ძალებზე გავრცელდა. 2003 წლის შემდეგ შეიქმნა იჭრა როგორც Mi-8-ს ტიპის სამხედრო-სარტანსპორტო და Mi-24-ის ტიპის დამრტყმელი შვეულმფრენები, ასევე სხვა წარმოების L-39-ის ტიპის სასწავლო თვითმფრინავები. ჩამოთვლილი საავიაციო ტექნიკიდან ყველას ჯერ კიდევ საბჭოთა პერიოდში წარმოებდნენ და შესაბამისად, შეხებილი საავიაციო ტექნიკა მართალია რე-მონტაჟი, მაგრამ მისი ნახშიარი იყო, შესაბამისად, შეზღუდული რესურსი ჰქონდა.

უკანასკნელი რამდენიმე წლის განმავლობაში ჩაიხიდა იყო, რომ საჭიროა დასავლური წარმოების საავიაციო ტექნიკაზე ეტაპობრივად გადასვლა, უპირველესად არსებული საავიაციო პარკის რესურსის ამოწურვის გამო. საქართველოს სამხედრო-საჰაერო ძალებში არსებული Mi-8-ს ტიპის შვეულმფრენებიდან შედარებით ვე-ლებზე ახალი Mi-8AMT-ია, საბორტო ნომრი „10“ და ის უკვე ჩამოწერილია,

მაგრამ ამ მოდიფიკაციის გაზრდილი სავსელუტაციო შესაძლებლობების გამო მისი საფრენის რესურსი 7000 სთ-ია, ექსპლუატაციის ხანგრძლივობა კი 25 წელი (ბოლოდროინდელი ვაღმ-ფრენებით AMT და MTB მოდიფიკაციებზე, პლანერზე რესურსი მოხსილ-ია). სხვა შვეულმფრენები კი 80-იანი წლების სხვადასხვა პერიოდში გამო-ყვებული და მათ უმეტესობას Mi-8T-ები წარმოადგენენ. ამ ტიპის შვეულმ-ფრენების რესურსი 23000 საფრენის-სათვის (1975 წლამდე გამოშვებულ-ათვის — 15000 სთ), ექსპლუატაციის ხანგრძლივობა კი 30 წლით გან-იხანგრძობა. შესაბამისად, რამდენიმე წელიწადში საშვეულმფრენო პარკის უმეტესი ნაწილი ჩამოსაწერი იქნება, თუმც შეიძლება მათი შეცვლა ისე-საბჭოთა, უფრო სწორად კი უკვე რუსუ-

ლი წარმოების მოდერნიზებული Mi-8MTB-5-ებით. საბაზო ვარიანტთან შე-დარებით მათ უფრო კარგი მახასიათ-ლები აქვს და თანაც ქართველ მფრ-ენებსა და ტექნიკურ პერსონალს უკვე ათვისებული აქვთ ამ ტიპის შვეულ-მფრენების ექსპლუატაცია. ეს შვეულ-მფრენები საკმაოდ ეფექტურია მთავო-რან რელიეფში. ამიტომაც ამერიკელები ევროპაში შექმნილ ამ შვეულმფრ-ენის სხვადასხვა მოდიფიკაციას გადა-ეთვის შემდეგ აღინათის გზავნიან.

მაგრამ რამდენად რეალურია, რომ მოსკომა ისინი ჩვენ მოგვიღოს, როდ-ესაც საავიაციო დეტალების საქარო-ელოში შემოვლითი გზით შემოსტან-საც მიუღ მსოფლიოში მკაცრად აკონ-ტროლებს და კრძალავს. შესაბამისად, ალტერნატივად რჩება აშშ და ევროპის ქვეყნები, მაგრამ ავსისტოს ობის შემ-

ისე გამოიყურება Super Puma-ს ეკოპილის კაბინა. თუმცა შემკვეთის მოთხოვნით აქ ანალოგიური მონკომპობების ნაცვად ფერადი დიზაინების განთავსება შეიძლება

ფრანგულ შეველმფრენს
ბორტზე 24 მედიკანტის
აყვანა შეუძლია

დედ წვნიების ამერიკული წარმოების UH-60-ების მოყიდვის საკითხს, როგორც ჩანს, წერტილი დაეჭვა. შესაბამისად, დარჩა მხოლოდ ვერსია.

8 თვის საფრანგულში ოფიციალური ვიზიტით მყოფმა საქართველოს პრეზიდენტმა განაცხადა, რომ საქართველო სამველმფრენო პარკის განახლებას იწყებს და უახლოეს მომავალში ფრანგული წარმოების Super Puma-ს ტიპის ორი შეველმფრენს შეეძინა მართალია, საქართველოში უკვე წლებია ვიყენებთ ამერიკულ „იროკუზებს“, მაგრამ მახასიათებლები ისინი Super Puma-ს ვერ შეედრებიან. ამ უკანასკნელზე მუშაობა ფრანგულმა კომპანია Aerospa-

tiale-მ (1992 წელს კონკრეტული Eurocopter-ის შემადგენლობაშია) გახული საუკუნის 70-იან წლებში დაიწყო. იმ პერიოდისთვის უკვე ითიქვის 80 წლის გან-

ჩინოვანი

- მიდივიკაცია — AS.332B
- შილი ბრანხის დიამეტრი — 16.5მ
- კულა ბრანხის დიამეტრი — 3.05მ
- შველმფრენის სიგრძე — 15.53მ
- მასა ცარილის — 4330კგ
- მაქსიმალური ასაფრენი — 9350კგ
- სასარგებლო დატვირთვა — 4100კგ
- ძალური დანადგარი — 2 ტურბო-ლელეური Makila IA1
- სამძლავრე — 2x1400 კვტ
- მაქსიმალური სიჩქარე — 278კმ/სთ
- კრეისტრული სიჩქარე 262კმ/სთ
- ფრენის მანძილი 618კმ
- სწრაფივამბელობა — 4208/წთ
- პრაქტიკული ჭერი — 6000მ
- კუბიანი — 2-3 კაცი

მავლობაში სერულად წარმოებდნენ შეველმფრენ Puma-ს და კომპანიამ მისი მოდერნიზაცია გადაწყვიტა. ის დროს მსოფლიოში საშუალო კლასის სატრანსპორტო შეველმფრენებზე მოთხოვნილება იმატა. აშშ-ში გაჩნდა S-70, ინგლისელებმა „ლინქსის“ გაუზღობესებელი ვარიანტი — WG.30 ბაზარზე გამოიტანეს, საბჭოთა კავშირში Mi-17 გამოემუქა — არსებული ტექნიკის მოდერნიზაცია ყოველთვის უფრო იაფია, ვიდრე ახლის შექმნა.

ფრანგებმა შეველმფრენის მოდერნიზაციისას აქცენტი მის სამოქალაქო სფეროში გამოფრენაზე გააკეთეს. შეიქმნა პლანური ფორმები და გაუზღობესდა სისტემები. ახალი შეველმფრენი პირველად 1978 წლის 13 სექტემბერს აფრინდა. მას საკმაოდ მძლავრი ძრავები აქვს, რამაც კონსტრუქტორებს საშუალება მისცა შეველმფრენის ერთდროულად ორი საბაზო ვარიანტი — „მოკლე“ და „გრძელი“ შეექმნათ დამოკლებული მოდელი AS.332B — სამხედრო ვარიანტად და სამოქალაქო

„ლიბა“

სამკურნალო ბაზარიანიება

ხემაკათოლოგია

- ერექციის ხარისხის გაუმჯობესება
- ხეცხობრივი აქტის გახანგრძლივება
- ყველა სახის ხეცხუადური დარღვევის მკურნალობა
- ხეცხუადური წარუმატებლობის მოვლიდინის შიშის მოხსნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: ვაჟა-ფშაველას გამზ. 83/11 ☎ 32 21 21, 31 73 24

დღეისთვის
Super Puma-ს სამხედრო
ვარიანტი მსოფლიოს 26,
სამოქალაქო კი —
16 ქვეყანაში გამოიყენება

— AS.332C. ორივე ვარიანტს ერთიანი ზომისა და მოცულობის კაბინები ჰქონდათ „გრძელ“ ვარიანტს 76 სმ-ზე დაგრძელებული ფიუნელადაც ჰქონდა, რის შედეგადაც მისი ზღონის მოცულობა 11.4 მ³-დან 13.3 მ³-მდე გაიზარდა. შემოკლებულ მოდელს, სამხედრო ვარიანტს, 20 ჯარისკაცის, სამოქალაქოს კი 17 მგზავრის გადაყვანა შეუძლია, „გრძელ“ მოდიფიკაციას კი 4 კაცი შეეძლება.

შვეულმფრენის ორივე ბორტზე თითო კარი აქვს, რაც ამცირებს დესანტირების ხანგრძლივობას. შიდა ხრახნის ნიშნები კომპონიციური მასალებისგან არის გაკეთებული. შვეულმფრენის შასი 3 მწმ-ის ტოლი ვარტკალური სიჩქარით დაცემსაზა ვითარდება.

ამჟამად შვეულმფრენის სამოქალაქო მოდიფიკაციები ავსტრალიაში, აზერბაიჯანში, ბრაზილიაში, ვერმანიაში, ფრეთში, ნორვეგიაში, ჩინეთში, კანადაში, ისლანდიაში, იაპონიაში, მალაიზიაში, სამხრეთ კორეაში, აშშ-ში, მაროკოში და დიდი ბრიტანეთში, სამხედრო ვარიანტი კი არგენტინაში, ბრაზილიაში, ჩილეში, ჩინეთში, ეკვატორში, გაბონში, საბერძნეთში, პოლანდიაში, ისლანდიაში, ინდონეზიაში, ქუვეითში, ტუნიკიაში, ნეპალში, ნიგერიაში, ომანში, პანამაში, საუდის არაბეთში, სინგაპურში, ესპანეთში, შვეიცარიაში,

შვედეთში, ტაილანდში, არაბთა გაერთიანებულ საამიროებში, ვენესუელაში, ვიეტნამში და ბოლივიაში იყენებენ.

პართალია, შვეულმფრენს კარგი მახასიათებლები აქვს, მაგრამ Ми-8МТ-სთან შედარებით დესანტის იმვე რაოდენობისას (25 კაცი), ამ უკანასკნელის მაქსიმალური ასაფრენი მასა 12000 კგ-ია და მასზე 1500-ც ხ.ბ.-იანი ძრავები გამოიყენება. პართალია, ფრანგულ „კოლევანზე“ ის თითქმის 3 ტონით მძიმეა (7200 კგ), სამაგიეროდ მასში ხასარტებული დეტერითვის განთავსება დიდი უკანა დივიკის წყლობით უფრო მოხერხებულა და შვეულმფრენის ბორტზე ატრამობილის ან, მაგალითად, Д-30-ის ტიპის პაუტის განთავსება შეიძლება, მაგრამ მისი ფრენის მანძილი მხოლოდ 480 კმ-ია და ის უფრო მეტ სიწვევს მოიხმარს. ფრანგულ შვეულმფრენს კიდევდ მისი აქვს, ეს შუბლა წინაღობის შემცირების წყლობით შვეულმფრენის ფრენის სიჩქარეს ზრდის, მაგრამ შასის ატრავა-გამორუბების პიდრულიკურ სისტემას განსაზღვრული მასა აქვს. გარდა ამისა, გართულბულია შვეულმფრენის სისტემა.

გასათვალისწინებელია ფრანგული შვეულმფრენის დირბულებაც — 2006 წლის მონაცემებით მისი საკატალოგო ფასი 15.5 მილიონი დოლარია. თუკ

მწელი სათქვლია, ეს ფასი შვეულმფრენის რომელ ვარიანტს შეესაბამება. გარდა ამისა, ჯერჯერობით უცნობია, შვეულმფრენის სამხედრო თუ სამოქალაქო ვარიანტს შეიძენს ჩვენი ქვეყანა.

სახვადოდ, საუბრითო ტექნიკის დირბულებას მისი კომპლექტაციის დრეც განსაზღვრავს (თხვევად, რისტაღული დიხლბები, დამის ზღვის მწვეობილობები და ა.შ.). შედარებისთვის: ახალი Ми-8МТ საბრძოლო ვარიანტი შეპარადების სრული კომპლექტაციით 5-5.5 მილიონი დოლარი ღირს, სამოქალაქო ვერსია კი — 3-3.5 მილიონი. რაც შეეხება Ми-8МТВ-5-ს, მისი ფასი 6.5-დან 7 მილიონამდე შეეყოფის. გასათვალისწინებელია კიდევ ერთი გარემოება: შვეულმფრენების ყიდვის გარდა, ახალ ტექნიკაზე საფრენისონო და ტექნიკური შემაღვრელობის გადაზიდვაც იქნება საჭირო, რაც კიდევ დამატებით ხარჯთანაა დაკავშირებული.

თუკცა, ადრე თუ გვიან, ახალი ტექნიკის შეძენა მინც მოეციწვეს. ჯერჯერობით უცნობია, რილის იფრენს ფრანგული Super Puma-ები საქართველოს ცაში და რამდენად მურგებიან ექსპლუატაციას ჩვენი მთავორიანი ქვეყნის პარობში.

თბილისი პავლეზაშვილი

SUPER PUMA

კაეჩრობა საზენიტო რაკეტებსა და გათვან თავდასვის სისხვევს შორის

დამიზნების ინფრანითული სისტემის მქონე გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსებისგან საფრენი აპარატების დაცვის პრობლემის სიროთულე საყმაოდ ორიგინალურად ამერიკელი ჟურნალ **Journal of Electronic Defense**-ის მიმომხილველმა გამოცანის სახით წარმოადგინა, რომლის გამოცნობაც საბრძოლო პირობებში შეუღლმფრენებისა და თვითმფრინავების მფრინავებს უნევთ: „გრძელი და მცირე დიამეტრის, დავრინავს **M 2**-ზე მეტი სიჭარბით, ამ ვითვხვავუ ჰასუხის გასაცემად თვევან დაახლოებით 5 წმ გაქვთ. სწორი ჰასუხი მილიონურად კი არ გაქვევთ, არამედ სიგოცხლეს შეგინარჩენებთ“.

ამჟამად დამიზნების ზუსტი სისტემის, ფრენის მაღალი სიჭარბისა და მანერულობის წყალობით გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსები სასხველო თვითმფრინავებსა და შეუღლმფრენებთან ბრძოლის ველზე ეფექტური საშუალებაა. ამტომაც სავსებით კონსოზოფრეა, რომ თუდაცვის საშუალებების განვითარე-

ბასთან ერთად, პარალელურად ვითარდუბა გადასატანი საზენიტო კომპლექსების რაცეტების დამიზნების სისტემებიც. დადატერება იმისა, რომ ამ ტიპის პერსონალდმფრე საშუალებები დიდი კომეტრობით გამოირჩევა, თუნდც იმ გრეწმიებით შეიძლება, რომ სტატისტიკის მიხედვით, 2003 წლიდან დღემდე ერავში

მიმდინარე სასხველო კამპანიაში 87 დატერეული შეუღლმფრენიდან 32 სწრედ ინერაწითელი დამიზნების სისტემის მქონე გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსების გამოყენებით იქნა ჩამრეღბული. აქედან გამომდინარე, საფრენი აპარატების დაცვა შეარაღლების ამ სახეობისგან სასხველო ვითების ველზე ეტრეაღური პრობლემაა.

გადასატანს საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსება გამოყენების მაღალი ეფექტრობის წყალობით დიდი მოქალაქის მოიძოვის, პირველად ისინი ვერ კიდე 1969 წელს არაბუ-ისრაელის ომში გამოყენეს. საბჭოური წარმოების **Српена-2**-ის ტიპის გადასატანი სარაკეტო კომპლექსების გამოყენების მხოლოდ პირელი დღის განმავლობაში, ათი გასრული ვესხე ურავლი თვითმფრინავი ჩამოავდეს ამ პერიოდისთვის გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსები ახალი ხელი იგი და ამტომაც მითან ბრძოლის საშუალება არ არსებობდა. სართულ იმსებუ შეუღლმფრენობდა, რომ ამ კომპლექსებში რაცეტს ინერაწითელი დამიზნების სისტემა ჰქონდა. შესაბამისად, მათი დამიზნება საფრენი აპარატების მრავლიდან გამოსულ სიბიძხეზედა. ამის ვთო არ ზღუდა სამხრის დასიფება და მფრინავი მასწერ გასრულდ რაცეტზე მხოლოდ მისი დანახვით იცებს, მამში, რთვლაც რაცეტა მისხის მიხედება.

გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსებისთვის „რეწესანისის“ პერიოდს აღინათო წარმოადგენდა, სადაც კონფლექტის სწყის ეტაზე საბჭოთა თვით-

M18 ტიპის შეუღლმფრენზე დატერებული სითბური ხაფანგების გამშვები კონტინენტები **ACO-2B**.

მგზავებისა და შეველმფრენების ჩამოსვლება თაღობზე ამერიკელი FIM-43 Redeye-ს ტიპის გადსატან კომპლექსებს ეყრდნობენ. ეს უკანასკნელი ამერიკელმა ფირმამ General Dynamics-მა 60-იან წლებში შექმნა და 1968 წელს მისი სერიული წარმოება დაიწყო. კომპლექსის შედგენილობა შეხვედ რაკეტას 1,06 კმ-ის მანძილზე დაიწყო. კომპლექსის საპროექტო ქობინი შეიქმნა, ფრენისას ის 580 მწვანე ტონი სიქარეს (2088 კმ/ს) ავიარებს. კომპლექსის საშუალებით სამხრეთის განადგურება 4500 მ დისტანციანზე და 2700 მ სიმაღლეზე შეაძლებოდა. შედარებით იშვიათად თაღობები საბჭოურ СРена-2-სა და ბრიტანულ Blowpipe-ის ტიპის გადსატან-საზენიტო კომპლექსებს ეყრდნობენ.

დამზნების ინტერაქტიული სისტემის მქონე რაკეტების განსაზღვრებაზე საშუალებების შექმნა კატაოაკობანას თამბსი შეეძლო. მსოფლიო არჩანებ შეარჩევდას ამ საზენიტო გამონახისონივე, სვეილისტებმა მათთან ბრძოლის საკმაოდ მარტულ და მტრ-ნაყლებს ექვემდებარებას მიავლებას — საბჭოურ ხაყანგებს. სპეციალურ კასეტებში სივლილზე ხაყანგები საყრენ აპარატზე მგრდება და საბჭოური დამზნების მქონე საზენიტო რაკეტის მოსაკერივბლად ფრენით მათ ისერის. კასეტებიან აპარატის მუხლედ ხაყანგი ექვემდებარება წესიყებს და გამოყოფს მაღალ ტემპერატურას, რომელიც ამ საყრენი აპარატის ძრავებს ინტერაქტიული გამოსხივების სპექტრზე უფრო ძლიერია. ხაყანგების ინტერაქტიული გამოყენების მქონეებმა, პარს-ში საბჭოის გარეშის უფრო მთავარი წყაროს წყლიობით რაკეტა აწვეა და კარგეს სამხრეთს, ან ხაყანგზე გაეაქმანესა.

უკანაობით საბჭოთა უკანასკნელი საბრძოლველად გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსების გამოყენებისთან ერთად, საბჭოთა სპეციალისტებმა სწორედ საბჭოურ ხაყანგებს მამართის და საბრძოლო თვითმფრინავებსა და შეველმფრენებზე ACO-28-ს ტიპის ბლოკების დაცვება დაიწვეს. ბლოკში მონტაჟდება სპეციალური კასეტა, რომელიც ПНИ-26-ის (ПО-56) ტიპის 32 ხაყანგს იტყვია. მათი გამოყენება, განსაკუთრებით შეველმფრენების უკანასკნელისთვის, სიციცხლის გარანტიის ნიშნავდა, მაგრამ 1986 წლის ბოლის ვითარება მკვერად შეიცვალა, — ფრანკში Stinger-ის ტიპის ამერიკელი წარმოების გადსატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსები გამოიწინდნენ. წინამორბედ „რედ აისენ“ განსხვავებით, მას მარტურ ძლიერი საბრძოლო ქობინი და არაკორტკტური ამფოქისი და საყრენი აპარატის გვერდით რაკეტის ხაყანგის შემოხვევამდე იწყება მოქმედება. თაღობებმა ამ კომპლექსების გამოყენების მ-

თლილ პირველი 2 კვირის განხილვობაში სამი მოიჭინებე Cy-25 ჩამოადგეს, ორი მათგინის მგრინავე დაიღუპა. Stinger-ის რაკეტის სერატე 152 მ-ს შეადგენს და 101 კმ-ის იწონის, საოდანკ 3 კგ საბრძოლო ქობინზე მოდის. მისი გამოყენება 3800 მ სიმაღლეზე და 4500 მ დისტანციანზე შეაძლება. რაკეტის ფრენის სიქარე M=2,2-ს შეესაბამება, თანკ მას სქინდა უფრო მგრნობობარე დეტექტორია, რომელსაც მტრ-ნაყლებს შეველ საბრძოლის და ხობური ხაყანგის კომპანეთისგან გარტყე. ამიტომაც სპეციალისტებმა საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსების საბრძოლველად ახალი სახის ინტერაქტიული ხარვეზების დამდგმულ სისტებამზე დაიწვეს მუშაობა. ამ სისტემების მუშაობის პრინციპია ამაში შევლიმარტობს, რომ საყრენი აპარატის გარეშით გამოყოფილ ხობის გარეშტევა ხდება.

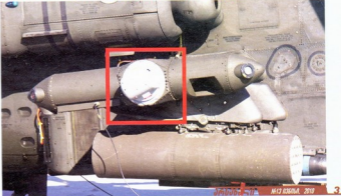
ახალი სახის პირველ საბჭოთა სისტემის წინა წარმოდგენა და მას შეველმფრენის ზედა მხარეს, კვლის ძეღის დასწინისში აყრდნობენ. მას არც ისე დიდი ზომის ცილინდრული ფორმა სქინდა. გარედან ის დაფარულია მქინე დამცევი გოფირებული გარსაკებით, რომელიც მის ქვეშ არსებულ მანებს პერის აბრიათული შემოქმედებისა იტყვს. გარსაკებს შხილილ საბრძოლო გარეშის წინ ხსნან. გარსაკების ქვეშ სპეციალური დაბრუნული ბრტყელი ფორმის მანებია — გამოსხევის ერთგვარი ფილტრი. მათი მარტ გარტარებელი ინტერაქტიული გამოსხევის სპექტრით TB3-117-ის ტიპის ტრანზილილიკური ძრავას ინტერაქტიული სპექტრის ანალიზურია. მანებს ქვეშ მტრულის ვიწროჭერტიბანია ორი დღვია გართყებული. პირველი უმარტავია, მეორე კი ელექტრულ ძრავისთან ამბრეთობა დაკე-მარტებულა. დილის ცენტრში დაცეპებულა

ახე გამოყოფრება უკანასკნელ წარმოების Apache-ის ტიპის გამოყენება ქართულ სამხედრო შეველმფრენებზე ხდება

ქსინის (ინტერტული აირი) ნაურა, რომლის დამტრეკ დახლებით 100-120 მმ-ს, სიმაღლე კე 300 მმ-ს შეადგენს. მარტობილის წართვის შეველ ქსინის ნაურა ცხელდება და ინტერაქტიული გამოსხევის ტალღები მომარტავი და უბრავი დღვების მტრებებმა გადინ. ბრტყის ხობინის მტრეციით წარმოიქმნება ინტერფერციის მოვლენა, რასი წყალიობობა შეველმფრენის გარეშით წარმოიქმნება 30-40 მ რადიუსში ხობური ბირთვი, რომელიც შეველმფრენის ფრენისას სწრაფად იცვლის ადგილმდებარეობას. სწორედ ეს ხობური ბირთვი ახდენს შეველმფრენის ძრავებს საქმენებთან გამოსული ხობის დანდღვებას და გამოვებული ხობური დამზნების სისტემის მქონე საზენიტო რაკეტის მოდელიკური დისოს მუშაობის აყრდნებს. სამხრეთის ახლოს მარტინისას რაკეტის თვითდამზნების თავე ხობური ბირთვის შემოქმედების თანგეუა და კარგეს სამხრეს.

პოლანდიური Apache-ზე დაყრდნული დაზერული სისტემი DIRCM. დაზერული დინადგარის წინ და უკან, რაკეტის სტიარტის დამაფიქსირებელი დეტექტორებია განდობებული

ინფორმაციული ხარვეზების დამატებითი ამერიკული სისტემა ALQ-147 (ქვედა ფოტო) და მისი Apache-ზე განთავსების ადგილი

თუცა შეუღლებურებზე Lipa-ს გამოყენებას ვეექტო მამინ აქვს, თუ პორტზე პარალელურად დაეყენებოდა ევრანულ-გამოსაბოლქუა მოწყობილობები და ეკოპაჟი სოთურ ხაფანგებს იყენებს. აღნიშნული ომის გამოცდილებიდან გამომდინარე, ამ შემთხვევაში კომპლექსის გამოყენების საბაზოლია 95-100%-ს შეადგენდა.

ანალოგიური სისტემა მოიყენა Cy-25-ის მოღვრნიზებულ ტანქსანინააღდგოო მოდიფიკაცია Cy-25T-ზე დაიპონტაჟეს და მას Cyხოგრუპ-ი ეწოდება. თვითმფრინავზე ის კილის უკანა მხარეს, მის

ამედიტორი რომელიც Apache-ზე ასეთი სისტემების აბორსებობამ მოიცინა. ეს ის ერთადერთი შეუღლებურნი, რომელიც ერაყელებმა უდაბნოს ქარიშხლისის ჩაქოვადგეს

ძარულ ნაწილმა განთავსებული და სოთბურა დამინების მქონე რაკეტებისგან თვითმფრინავის უკანა ნახევარსფეროს იცავს. სისტემაში შეყვალა ცემოების საოურის გაზურება წარმოქმნის ვექტორ ხარვეზებს, რომლებიც ინფრწითელი გამოსხივების იმპულსებად გარდაიქმნება. ჩართვიდან საბოლოო რეჟიმზე გადასასვლელად სისტემას დაახლოებით ხუთი წუთი სჭირდება.

Cy-25T-ს სერიალ წარმოებადექ საქე ვერ მივიდა — 1991 წელს საბჭოთა კავშირი დაიშალა. მხოლოდ 12 მანქანის ჭეობა მოეწერა, რომლებიც რუსეთში გადაიყენეს. შესაბამისად, ეს კომპლექსი შეიარაღებაში არ მიუღია.

მტკავს პრობლემებს ამერიკელები ვეიტნამის ომში წაქედნენ, სადაც ვეეტნამელები საბჭოური წარმოების Стрела-2-ის ტაბის გადასატან საზნიტო-სარაცტო კომპლექტებს იყენებდნენ. რა თქმა

უნდა ცველებ დედ დანაკრებს ამ ტაბის იარაღისგან ვეეტნამში შეუღლებურნიც უH-1 და AH-1 Cobრე ტანქსანინააღდგოო თვიდან მათზე ევრანულ-გამოსაბოლქუა მოწყობილობების დაყენება დაიწვეს, მაგრამ ამის სასურველი ვექტები ვერ მოახდინა და ამტომაჟ ამერიკელებმა ინფრწითელი ხარვეზების დამატებელი სისტემის შექმნაზე დაიწვეს მუშაობა. პირველ ასე ამერიკულ სისტემას AN/ALQ-144 წარმოადგენდა. ის ორინტეკტოხა ცილანდრის წარმოადგენდა, რომელიც გარედან აისამსინეკური გეუქმარეულ მანქანი იყო და ფურული, ინფრწითელი გამოსხივების და სოთბური ბირთვის წარმოქმნა ინტეკტული ძარის გაზურებით ხდებოდა. მაგრამ ამ სისტემის შექმნა არც ისე მარტუი საქე იყო და პირველი კომპლექტები ამწმწმ საარმიო ვეიცაის მხოლოდ 1981 წელს გადაეცა, როგვაც ვეეტნამის ომი უკე კრტა წმის დასრულებული იყო.

ექსპლუატაციის პრეცედში სისტემამ მოღვრნიზაცა გაიარა და მის ბაზაზე შექმნიეს ვეუქვოებესებელი მახასიათებლების მქონე ALQ-147, რომელიც ამწმ საარმიო ვეიცაის შეუღლებურებზე დელეკტ გამოიყენება. ამ სისტემამ საბრძოლო ხალობა 1991 წელს, ოსკრაცა „უდაბნოს ქარიშხალი“ მადლო. მამინ შეუღლებურნიზებას ერაყელების Стрела-3-ისა და Игла-ს ტაბის საბჭოური წარმოების გადასატანი საზნიტო-სარაცტო კომპლექტების წარსრილი რაცელები მოიგერეს. ამ ოსკრაციებში გამოყენებულ AH-64 Apache-ს ტაბის შეუღლებურნიზებთან ორ შესაბამეზე ეს სისტემა იყო დაეუნებელი და ოსკრაციის დროს ერაყელებმა გადასატანი პერსანინააღდგოო კომპლექსის გამოყენების მხოლოდ იმ ერთი მთვიანის ჩამოვდება შეძლეს, რომელსაც ეს სისტემა არ ქეინდა.

ინფრწითელი ხარვეზების დამატებელი ამ სისტემის ვარიანტი ALQ-157 CH-47-ის ტაბის შეუღლებურებზე გამოიყენება. დღესითაის ამერიკელები აქტიურად მუშაობენ ALQ-147-ის მოღვრნიზაცაზე. ამ სისტემის ცველა ტაბის გადასატანი საზნიტო-სარაცტო კომპლექტების გასანაგურებლად.

საბჭოთა კავშირის დამლის შემდეგ, ინფრწითელი ხარვეზების დამატებელი სისტემებზე მუშაობა ევრანობაჟ დაიწყო. შექმნა ორი სისტემა Adros KT-04B და Квадрос-КМ-01. სხვათა შორის, პირველი მთვიანი ქარბულ Ми-8-ისა და Ми-24-ის ტაბის შეუღლებურებზე გამოიყენება. სისტემა Квадрос-ი უფრო სწრულყოფილია და მისი გამოყენების შემთხვევაში შეუღლებურნიზე არ მისი საბჭოთა ევრანულ-გამოსაბოლქუა მქონე ობილიბების დაყენება. ეს უკანასკრელი შეუღლებურნიზის მრაცებისგან გამოყოფილი სოთბური კლასის შესაქვირებლად გამოყო

შარშანდელ მოსკოვის ავიაციის დეპარტამენტი Ka-52. მარცხენა ფოტოზე — გადასატანი კომპლექსიდან რაკეტის გასროლის დამაფიქსირებელი დეტექტორი, ქვედა ფოტოზე — სისტემა MANTA-ს ლაზერული დანადგარი

რება. მათ ძრავების საქმურზე ათავსებენ და მათი კონსტრუქციული თვისებების წყალობით ძრავიდან გამოსული ცხელი აირები გარე პარის ქრეც, შესაბამისად, შეიძლება ძრავის თბური გამოსხვება. მართალია, კერძოდ-გამოსახლდე მოწყობილობები საკმაოდ ეფექტური საშუალებაა, მაგრამ მათი გამოყენებისას ძრავიდან გამოსული ცხელი პარის სინქრულ შეიკრება და შესაბამისად, ძრავის წყვეტს ვარდა ამისა, მათ განსაზღვრული წინაე აქვთ შედარებისთვის: სისტემა Adros-ის გამოყენების შემთხვევაში, რომელიც კერძოდ-გამოსახლდე მოწყობილობების გამოყენებას საჭიროებს, სისტემისა და ამ მოწყობილობების კონსტრუქციის საერთო მასა 96 კგ-ია. Kvaдрოს-ის გამოყენების შემთხვევაში კი სისტემის მასა მხოლოდ 26 კგ-ია. ეს უკანასკნელი საბრძოლო მდგომარეობაში მართალია 5 წონის შუბდე მდის და შეუდეშურენის ვარშემო რთხვანხომ-დღეხანი ანთროპაციულ ველს ქნის. ამ

სისტემის განსაკუთრებულია ის არის, რომ მათი ეფექტური გამოყენება დღეს არსებულ ველს ტაის გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსების გასანადგურებლად შეიძლება. ვარდა ამისა, შერეობულების თქმით სისტემა P-60-ისა და AIM-9-ს ტაის ინფრარედული დამხმეების მქონე „აქრო-საქრ“ დღის რაკეტების გასანადგურებლად ეფექტურად მოქმედებს, რადე სისტემა მხოლოდ Mm-8ს, Mm-17-ისა და Mm-24-ის ტაის შეუდეშურენზე გამოსაყენებლად გასკუთხნილია.

ეფექტურობის მიუხედეად, ინფრარედული ხარეხების დამდეულ სისტემებს შედარებით დიდ გაბარეტიბა აქვს და ისინი არე ისე შეიარე რადენობის ელექტრონურეტიას მოხმარე, ამტრომეე 90-იანი წლებიდან დამდეეს მუშობა ლაზერულ სისტემებზე, რომელიც ინფრარედული დიამანონში მოქმედი ხარეხების ფოკუსირებას გამოშეეულ რაკეტებზე ახდენე. რაკეტის სტარტის დაციქსირებ-

ის შეუდე, სეციალურ ტურელზე დეენებული მიერე ზომის ლაზერული დანადგარიდან სდერეტი აპარეტიკე მერე რაკეტისკენ უმეგენე ლაზერის სხეეს, რომელიც სთობის წყალობით რაკეტას ველს უნეეს. შედე ეფექტურობის წყალობით სდერეტი აპარეტიკე ასეე „მინილანურულ ქეეეებს“ რამდეზე ადღეღას ათავსებენ. ამ სისტემის უპირეტიბობა ის არის, რომ ლაზერის სთობიანი დამხმეების ნებისმიერე ტაისა და ქლასის რაკეტის „დამდეე“ შეუდეა.

რამდეზე ხნის წინ ამერიკული ფრმა „ნორტროპ გრუმანის“ ამეკარმა სისტემაში მოღენდის საშედე-სასაერო ძალების „პაქეეებზე“ გათარა გამოედა. სისტემას DIRCM ქრეღება და მის შეუდეგენლობაში შეედილი „ლანერულ ქეეეებს“ ფრთის ბოლოეზე არსებულ სეციალურ გონილოებზე ათავსებენ. იმის-და მიედეით, რომელ ბორეზეა ის დეენებული, მოწყობილობას ტურელური დანადგარის წყალობით ლაზერული სხეეს გაეღება სახეფრსეფროს რაკეტის-ში ნებისმიერი მიმართულებით შეუდეა, ვარდა ამისა, შეუდეშურენზე სეციალურ დეტექტორეტიბა დეენებული (ისინი ასეე სისტემა DIRCM-ის შეუდეგენელი კომპონენტეა), რომელიც რაკეტის სტარტს ათეეტიბენ. შემდეომ ეს მო-

ერთ-ერთ ქართულ სამხედრო სტარტის შემატეობინებელი სისტემა

Mm-8-ზე დეენებული რაკეტის

ამერიკული C-130-ის კუდში დაყენებული სისტემა AN/AAQ-24-ის დეტალები (მარცხენა ფოტო) და ლაზერული დანადგარი (მარჯვენა ფოტო)

თუმცა ამ თვითმფრინავს ამ სისტემამ ვერ უშველა...

ნაფეხები ლაზერულ სისტემას გადაეცემა.

დაახლოებით ანალოგიური სისტემის, ოდნურ ნიშნულით AN/AAQ-24, აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალების სატრანსპორტო თვითმფრინავებსა და შეუქმონ-ფრენებზე გამოიყენება. მათ შორის C-17, MC-130, CV-22 და CH-53E-ებზე. მის შესაღწელობაში შედის რაკეტული შტრეკის შემთავობინებელი ინფრარითული სენსორები, რომლებიც საფრენ აპარატზე სხვადასხვა ადგილასაა დაყენებული. ბოლო პერიოდში აშშ-მა ამ სისტემის შექმნისა და ჩამოთვლილ საფრენ აპარატებზე დასამონტაჟებლად 19.7 მილიონი დოლარი დახარჯა. გეგმის თანახმად, უახლოეს მომავალში ამ სისტემის აშშ-ის საზღვარს და სხვა ქვეყნების ჯიყაყის შემთავობაში შეიყვანილი იქნება თვითმფრინავი და შეუქმონრეული ალტერნატივა.

შეგეს სისტემებზე, რომელსაც MANTA ქრიადა, რუსეთშიც მუშაობენ. მასზე რუსული „როსობორონექსპორტი“ და ესპანური ფირმა Indra Systemas ერთობლივად მუშაობენ. სისტემის შესაღწელობაში რაკეტის სტრატის შესაგვირბინებელი დეტექტორები და ლაზერული სხივის მულტიპლექტორული გამომსახვებელი შედის. სისტემის ფრენის შესაგვირბინებელი რაკეტის დაფიქსირება და მასზე ლაზერული სხივის გამოება დამოუკიდებ-

ლად, კვაიპის ჩაყრეფლად შეიძლება. ინფრარითული დამახინების სისტემის მქონე რაკეტებზე კონდრებული ლაზერის ზემოქმედებით მის დაშინების სისტემებში ცრუსეგნალი წარმოიქმნება, რაც მისი საჭეობის გადახრასა და შესაბამისად, სამინის დაკარგავს იწყებს. ამიშეტის მიხედვით 360 და ადგილის კუბის მიხედვით 90-გრადუსიანი ზონის დასაყიფად, საფრენ აპარატზე ორ სადგურს აყენებენ. ამის წყალობით კომპლექსს საფრენ აპარატისკენ გამოეხეული ერთადროულად ორი რაკეტის მოგერება შეუძლია. არსებული ცნობით ახლა სისტემას გამოცდას გადის, თუმცა შამანს მოსკოვში გამოთვლად ვი-ახალისონზე დაკვირვებულ მნახველს შეუქმონრეული Ka-52-ზე, საბორბო ნომრით „062“, მისი ძირითად დეტალების ნახევრისფერის ფორმის სხეულების შექმნე-ვა შეუძლია, ეს სწორედ სისტემის MANTA-ის შესაღწელობაში შეხვეული ელექტრბობა, რომლებშიც „ლაზერული ქვეშეგნება“ ჩამონტაჟებულია, შეუქმონრეების ფუ-შეჯავას ბორტებზე კი, კაბინის წინ, ფრფონის ბოლოებზე არსებულ გორდოლებში და ფუ-შეჯავას კლდე — ლაზერული დეტექტორები. როგორც ჩანს, ეს შეუქმონრეული სისტემის გამოცდაში მონაწილეობს.

მაგრამ რაკეტის მოგერება ერთია და მისი სტრატის დაფიქსირება კი მეორე და ეს გაყოლებით როგორც საქმეა, ინფრარითული ხარეხების დადგეობა სისტემა-

ში Adroc-ი, Kvaiproc-ი, ALQ-147, Lina მართალია შეუქმონრეულია, მაგრამ მისი მასალი საბრბოლო დეტექტორებს უმეტესწილად სართული არაა, რადგან მათ შესაღწელობაში შეხვეული სობის წყაროს გახრეხისთვის დრო სჭარდება. რეალურ საბრბოლო პირობებში კი კვაიპავა შეიძლება ვერც შეამჩიოს გადასატანი სახეობის-სარაკეტო კომპლექსით მისენ სახსრო რაკეტა. მაქსიმალური დისტანციოდ სრლის შემთავობის კი რაკეტის მქონეზე 10 წმ სჭარდება საბრბონეულ მასა-ფრენად. ამ დროის განმავლობაში კვაი-გნა უნდა მოასწროს სობური ხაფანგის გასროლა შესაღწეობაში. ამიტომაც ძალზე მნიშვნელოვანია, რომ შტრეკობინება რაკეტის გამოეხის შესახებ კვაიპავს დროულად მიიღოს. ეს განსაკურობითი მნიშვნელოვანია მოერბინებისთვის, რომლებსაც უმეტესწილად საბრბოლო დეტექტორის შესაღწეობა შედარებით დაბალ სის-დეობებზე უწყობი ფრენის ხიქქარისა და მსხვერპლისმიდან გამომდინარე, სახეობ-ტო რაკეტის მოგამოგნობა წამში რამდენიმე ასეული გრადუსის სიქქარით შეიძლება იცეკუბოვს. ამიტომაც სერეოლო დაფარვისთვის დეტექტორები საფრენ აპარატზე რამდენიმე წერტილში უნდა განლაგდეს და მათ შორის ინფრარითული გაცეკა უნდა ხეხეოდეს. ამ სისტემის მსხვერპი აქვს. პირველი თობის დეტექტორების გაციება სჭარდება და მიგონ-პირვინებელი ინფრარითული გამოეხეული რაკეტის სობრის შესახებ ყოველთვის არ შეესაბამება რეალობას.

დეეს აშშ-ში ატვარი დეტექტორებს მშობლად გამოეხეული მოდელს AAR-47 და AAR-54 წარმოადგენენ. ეს უკანასკნელი შეუქმონრეინებზე დასაყენებლად განკურობით. მათი ხეხის არე 270 გრადუსს შეიძლება და მისი სიხეხეცე სახეობისა სახეობი რაკეტებზე ლაზერულ დანადგარის დასამხინებლად.

აშშ-ის და გერმანიის მიერ შექმნილი ერთი ერთობლივ სისტემას AN/AAR-60 MILDS II წარმოადგენს, რომელიც რამდენიმე ხნის წინ იყავს F-16-ებზე დასაყენებლად საბრბონიობის სამხედრო-საჰაერო ძალების შტობინის.

თუმცა ეს გავსატანი სახეობის-სარაკეტო კომპლექსები საფრენის არა მხოლოდ სამხედრო თვითმფრინავების და შეუქმონრეინებისთვის წარმოადგენენ. მხოლოდ 1978-97 წლებში, აშშ-ის ცენტრალური სადგომი ბოტონის მნიშვნელოვანი სასიქქავიო დაინტერბის წინადა-დეგ დადასტანი სახეობის-სარაკეტო კომპლექსების გამოეხეული 27 შტობინები დაფიქსირდა — ბოლო დროის განმავლობაში ატვარი ხაზის შეარადება ტერბობიტების სადგომად იარაღად იქცა. მათი საშუალო ფასი 50.000 დოლარია. მის

პროტოტიპები არიან და მათი გამოცდებს დადებითად არ მოითხოვს. მართალია, ზოგი მსოფლიოში ამჟამად სახის იარაღი მკაცრ კონტროლზეა აქცენტი, მაგრამ არსებული ცნობით დღეს მსოფლიოში არაღის მუქ ბაზარზე არსებული გადასატანი სახენიტო-სარაკეტო კომპლექსების იყვანება 50-დან 70 ათასამდე მარჯვობს. ამჟამად ამ სახის იარაღს მსოფლიოს II ქვეყანა მართობენ. ესენია: ჩინეთი (HN-5A/B, QW-1/2, FN-6) საფრანგეთი (Mistral), დიდი ბრიტანეთი (Blowpipe, Javelin, Starburst, Starstreak), ირანი (Misagh-1, Misagh-2), იაპონია (Type-91, Type-93), სამხრეთი კორეა (KP-SAM), პაკისტანი (Anza), პოლონეთი (Grom), რუსეთი (Стрела-2, Стрела-3, Игла), შვედეთი (RBS-70), აშშ (FIM-92 Stinger). შესაბამისად, ვფელა გამოიყენებოდა ერთეულის გაკონტროლება შეუძლებელია.

2002 წლის ნოემბერში რაკეტის გამოცდის შედეგით შექმნილია ანტიმეტეორული დარტყვისგან იხსნა უბრალოდ ავიაკომპანია „არკა აერლინსი“ კუთვნილი Boeing 727-ის 261 მგზავრი და კუბაყის 10 წევრი. თვითმფრინავს Стрела-2 მომსახის აეროპორტიდან აერენიხას ესწრება.

2003 წლის 22 ნოემბერს ორი რაკეტადან ერთ-ერთი ავიაკომპანია DHL-ის კუთვნილ სატვირთო A-300-ს მოხვდა. რაკეტა თვითმფრინავს ფრთის მარჯვენა კონსოლში მოხვდა, მაგრამ დაზიანების მუხუდვად, ვაკაპებს შეზღო თვითმფრინავს აეროპორტად ბაღდადის აეროპორტ-

გადასატანი სახენიტო-სარაკეტო კომპლექსების ნინიაღმდეგ, ყველაზე უფექტურ საშუალებად კვლავ სიბზური ხაფანგები რჩებიან...

ში დასმა. 2007 წლის 23 მარტს, სომხეთში შოგადომის აეროპორტიდან აერენიხას, გადასატანი სახენიტო-სარაკეტო კომპლექსით ბელირუსის კუთვნილი სატრანსპორტო Ил-76ТД ჩამოაგდეს, დაიღუპა 11 კაცი.

გამომდინარე აქედან, ბოლო დროს სულ უფრო აქტიური ხდება გადასატანი სახენიტო-სარაკეტო კომპლექსებისგან სამოქალაქო თვითმფრინავების დაცვის საკითხი. თუმცა დღესთვის ავიაკომპანიების უმეტესობა კრძო მფლობელობაშია, ამასთან, ამ საკითხის გადჭევაში ძალზე დიდ როლს თამაშობს ფინანსური საკითხი. ამიტომაც სისტემების დიდი ღირებულებებიდან გამომდინარე, არაერთი ავიაკომპანია რომელიც მათზე უარს იტყვის. თუმცა ეს ღირებულება არ

შედგება დაკარგული ღირებრის ან დაღუპული ხალხის ხარჯზე.

ბრძოლაში გადასატანი სახენიტო-სარაკეტო კომპლექსებს და მათთან ბრძოლის საშუალებებს შორის გამარჯვებული არც ერთი არის. რაკეტები სულ უფრო „ჭკვიანი“ ხდება და შესაბამისად მათი დაბეჭევა რთულია. ისინი საფრენ აპარატებს სულ უფრო შიდალი სიჩქარითა და დისტანციიდან უახლოვდება და აღჭურვილია აიან უფრო ძლიერი საბრძოლო ქიმიკატილი თვის მხრივ. შეტყობინებულ დეტექტორებსა და „დაზარულ ქვეყნებს“ სულ უფრო სრულყოფილი მიკროპროცესორები და ციფრული ტექნოლოგიები გამოიყენება.

თეზურ კულუზაშვილი

განახლებული რუბრიკა

სიტყვა და საქმი
საინჟინერო-ტექნიკური უნივერსიტეტი

ავტოგანცხადებები
„სიტყვა და საქმის“
ხუთშაბათის
ნომერში

სიტყვა და საქმი

უნგრული

ტანკების შექმნის იდეა ინგლისში პირველი მსოფლიო ომის დროს, 1915 წლის ზაფხულში დაიბადა, როცა გერმანელთა კარგად დაცული პოზიციების გარღვევა ცოცხალი ძალის უზარმაზარ დანაკარგს იწვევდა ამიტომაც მსხვერპლის შესამცირებლად სამედრობო მექანიკური, მუხლებიანი, დაჯდომული საშუალების შექმნის საჭიროებამდე მივიდნენ.

იდეის ხორცშესხამ ერთ ნელზე ცოტა მეტ მოთხოვად და 1916 წლის 5 სექტემბერს მდინარე სომის მახლობლად, სოფელ ფლერიან ბრიტანელთა პრიტანელთა ტანკებს მონაწილედგის პოზიციებს პირველად შეუტეს.

ახალი ტექნიკა სხვა ქვეყნების სამედრობესაც მოეჩინათ და მალე საკუთარი კონსტრუქციის ტანკების წარმოების ორგანიზება გერმანიამ და საფრანკეთმა შეუძღეს, ხოლო ომის შემდგომ წლებში ამ ქვეყნებს შეუერთდნენ იაპონია, იტალია, პოლონეთი, საბჭოთა კავშირი, ჩეხოსლოვაკია, შვედეთი და სხვ.

სხვა ევროპული ქვეყნების მსგავსად უნგრეთში ჯავშანტექნიკის წარმოება დაჯავშნული ავტომობილების დამსადგები დაიწყო.

1915 წლის აგვისტოს ბოლოს ბუდაპეშტში ავსტრია-უნგრეთის არმიის პაუტშპან-ინჟინერმა რომანიკმა და

მსუბუქი ტანკი Toldi I

ტანკები

„არსენალში“ მოსული წერილობისა და კითხვების პასუხად ყურნალი აქვეყნებს პუბლიკაციების ციკლს, რომელიც ეძღვნება ტანკების განვითარებას, ტენდენციებსა თუ პერსპექტივებს, შიკარაულებისა და დაცვის უღემენების თავისებურებებს, სხვადასხვა ქვეყნის ტანკების კონსტრუქციულ სიახლეებს, განმეხმეებლობის დღევანდელ მდგომარეობასა და ა.შ.

ჩვენ უკვე განვიხილეთ შვედეთის, ჩეხოსლოვაკიის, ავსტრიის, შვეიცარიის, უკრაინის, პოლონეთის ტანკმშენებლობის ისტორია, ამ ნომერში უნგრეთის ტანკმშენებლობაზე გიამბობთ...

ოპერლეიტანტმა ფელენრმა ჯავშანტეხომობლი Romfell-ი აძვეეს.

პირველ მსოფლიო ომში ავსტრია-უნგრეთის იმპერია დამარცხდა და 1918 წლის 17 ოქტომბერს უნგრეთის პარლამენტმა ავსტრია-სთან კავშირი გაწყვიტა და დამოუკიდებლობა გამოაცხადა.

ახალშექმნილ სახელმწიფოს სამხრატორი არმიდან დარჩა Romfell-ისა და Junovitz-ის დაჯავშნული რამდენიმე ავტომობილი, რომელიც 1919 წელს Bus-sing-Fross-ის შახსზე აწეობილი კიდევ ორი მსხმე ჯავშანტეხომობილი დაემატა.

ამ დროს უნგრეთში მსხმე პოლიტიკური ვითარება იყო, რასაც 1919 წლის

მარტში ტერიტორიებისათვის ჩეხოსლოვაკიასა და რუსეთთან ომში დამარცხება მოჰყვა.

1919 წლის აგვისტოში ქვეყანაში რეკრტობა გამოცხადდა და სახელმწიფოს სათავეს ავსტრია-უნგრეთის ფლოტის კონტადინალი მიკლშ პორტე მოუდა.

პორტის მმართველობის პირველ წელი 1920 წლის 4 ივნისის ტრიანონის სამშვიდობო შეთანხმებით აღნიშნა და ცენტრალური ევროპის ქვეყნებს შორის ახალი საზღვრები დაეფიქრნა.

უნგრეთმა ტერიტორიის 2/3 დაკარგა და არმიანე მუხლებუები დაუწყებდა ანტანტის ქვეყნების მოთხოვნით არმა

საშუალო ტანკი Turan I

ბანკები ღუნაო სანაპიროღან

რიცხოვნობა 35 ათასი კაციო გან-
ახსენა, ხოლო მისჲ არტალერიაო,
ტანკებია და თეოთმერსანეებო შეიარ-
აღეს საერთოდ აიკრძალა.

გამონაკლისის სახით საპოლიციო
საღეს 12 ჯეჲმანეუტომობილის კოღის
უღესა ჰქონდათ.

პოლიციელებს 12 დაჯეჲშული ავტო-
მობილი 1925 წელს ქალაქ დორში ფირ-
მა Raba-მ დაუწჲადა.

7-ტონიან ჯეჲმანეუტომობილზე კო-
რანესი და კომეჲრა მოქლონებო შეიარა
და ორი 8 მმ-ანი Schwarzlose-ს ტეჲი-
ამუწეჲეო დაიდჲა.

1929 წელს პოლიციასთვის ახალი
ტექნიკის შეღების საკითხი დადჲა.
კონკურსო ჯრთმინეის ჩეხოსლოვაკიური
Praga II და იტალიური Fiat 2F დაუღირ-
სიპარდა, მაგრამ არაჲვანი ბრიტანიული
სამღერბან Crossley MkI (წონა 8 ტონა)
და ოღერბიან Vickers-ის (წონა 5 ტონა)
სასარტეჲლოდ გაეღიდა.

5-7 მმ-ანი ჯეჲმანეუტოვლებსაგან
წინაღობა ჯეჲმანეუტომობილენ 8 მმ-
ანი ტეჲიამუწეჲეებოთ იჲო აღეჲურეული
და კარეო გამოღობა ჰქონდათ.

ორეჲ მოღელს ერთნარი ინღექსი —
29M მინეჲა და უწერეთის პოლიცია 12
„ქროსლიკი“ და 8 „ეიკრისი“ შეღეს.
აგრძალეღბის მუხეღეად, უწერეთის
მაღერბა არმიასთვის ტანკების ფარე-
ლად შეღბანს მასჲე შეეღიდა და 1920
წელს გერმანიიდან 14 მსუბეჲეი LK II
შეღითანა.

საკონტროლო კომისიამ ეს ამბჲეი
გაიჲო და ორ მათგანს მათგნო, ხოლო
ღანარტეჲებო დაწოღილ მღეომაღერბაში
უწერელ სამღერბოების საიჲღელ ჰქონ-
დათ გაღამაღერბო.

რამდენაჲე წელი ტანკებო დასაღული
იჲო და 1928 წელს ზუიო LK II-ის აჲიჲობო
საეჲოღელი ჩაეღრა ჯროჲულ ჯეჲმანსა-
ტანკო ჯარებოს.

**იჲოთმაღალი საარტილერიო
დაიღგარი Zrinyi II**

1-ელი სიკაეღლერიო ბრიგადის ტანკებეი 37M

ქეჲვის მაღერბაჲმ დასატებოთ 1928
წელს ბრიტანიიდან ორი Carden-Loyd
Mk VI და 1931 წელს კი იტალიიდან ზუიო
Fiat 3000B შემოღთანა.

გერმანული ტანკებია და იტალიური
ტანკებეიოთ 1-ელი სატანკო ასეჲული
ჩამოღალიდა.

ფროიბის ქეჲენებო დაწეუბელ ტან-
კებების ბუჲს არე უწერეთი ჩამორა. 1933
წლის აგვისტოში იტალიიდან შემოღიდა
25 ერთეული CV3/33 (უწერეთის არმა-
ზი ინღექსი 35M მინეჲა), რომლიჲე 1936
წელს კიდე 125 ტანკეი CV3/35 (37M)
დაეღატა.

ეღელი ტანკებს უწერელეღბს მსუბე-
ჲე მოღერბიანეი ჩაეღტარეს და 8 მმ-ანი
ტეჲიამუწეჲეი Fiat 35 სამამული წარ-
მოღების იმაჲე კალიბრის 34/37M-ით
შეეღელეს.

საჲე მამღერლიე ზეიანი ტექნიკის
საეუბეღელზე ჩამოღალიდა 7 სატანკო

ასეული (თეოთეული 18 ტანკებს ითღი-
და), რომლებეჲე მუ-2 მუღბინეუბეული, 1-ელი
და მუ-2 საკაეღლერიო ბრიგადების შემღ-
ღერლობაში შეეღდნენ.

ტანკებეიო უწერეთის არმაჲმ იჲეო-
სლოვახიანი ომში, ხოლო 65 მათგანი კი
წოღელი არმიის წინააღღღე 1941 წლის
კამპანიამო გამოიღეა.

1942 წელს 37M შეიარაღლებიან მოიხ-
სნა და გაღაეჲა ზორეატას, რომლის
არმაჲა ტანკებებს პარტიზანებთან
ბრძოლებეიო იჲეღებდა.

1938 წელს მაღერბაჲმ შეიარაღებუ-
ლი ძაღების მოღერბიანეი-განეიოარე-
ბის 5-წლიანი გეღბა მადლო, საღეჲ აქეჲე-
ტი ჯეჲმანსატანკო ჯარების ტანკებოთ
შეიარაღებუბჲე გაეღედა.

მსუხეღეად იბისა, რომ უწერეთის
სამღერბო-სამრტეჲეელო კომღექსის სა-
თინადო პორტეკაღელი ჰქონდა, საკეთრეჲ
უწერელი ტანკის კონსტრუქცია არ არ-

**ჯეჲმანეუტომობილი
39M Csaba**

40 მ-იანი თვითმავალი დანადგარი Nimrod-ი

სებობდა, ამიტომ ტანკების წარმოებისათვის ლევენისის სხვა ქვეყნებში მოძიება გახდა საჭირო.

იმ წლებში ინტენსიური სამხედრო-ტექნიკური თანამშრომლობა დაიწყო შვედეთის და 1938 წლის მარტში Landsverk AB-ის შთაბეჭდი ტანკი L-60 გამოსაცემლად ჩამოვიდა.

ინჟინსი L-60-სა და გერმანულ Pzkwf I-ს შესადარებელი გამოცდა ჩატარდა, სადაც პირველმა უკეთესი ხარისხილი-ტექნიკური მახასიათებლები გამოავლინა.

შვედურ ტანკის გორაკულაქების ინდივიდუალური დაკიდების კარგ სისტემასა და არცთუ ურთივ დაჯვარების ერთად, დაკარგება-ცეცხლის მართვის საუკეთესო ოპტიკური ხელსაწყოები ჰქონდა.

ტანკმა არსილი ინჟინსი 38M და სახელად Toldi მიიღო. 1939 წლის თებერვალში სამხედრო ხანისსტრამ ფირმის Ganz-სა და MAVAG-ს 80 „ტოლდის“ დამზადება დაავალდა.

ტანკის უნგრულ კრსაბში კარავსი და საგლი ნაწილი ხელმძღვანელები დარსა, ოდენი შეიკვალა ნამუშაოს ბორბალი და კომერკა, რომელიც სამამული წარმოების 20 მ-იანი ქვეყნითა და 8 მ-იანი ტექნიკურწევით აღიჭურვა.

გერმანიიდან ძრავებისა და ოპტიკური ხელსაწყოების მიღებაში შექმნილმა სირთულეებმა სწრაფ წარმოებაზე იმოქმედა და არმისა პირველი ტანკები 1940 წლის მაისში გადაეცა, ხოლო შეკვრა სრული მოცულობით 1941 წლის მარტისთვის დასრულდა.

38M Toldi I: მასა — 8,5 ტონა, ჯავშანი — 6-20 ტონა, კარბურატორიანი ძრავა — 155-ცხ. ძალიანი, სიჩქარე — 50 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 220 კილომეტრი, შეიარაღება — 20 მ-იანი ქვეყნები 36M და 8 მ-იანი ტექნიკურწევით 34/37M.

1940 წლის სექტემბერში ტრანსილვანიაში ოპერაციების დროს ტანკებს ბერო დევიკტი და კონსტრუქციული ხარვეზი აღმოაჩნდა, მაგალითად, ძრავა და დაკიდების სისტემა ფრედი 100 კილომეტრის გულის შუამდგ მწეობრივად გამოვიდა, რასაც სათანადოდ მოუზადებელი მძღვლი მექანიკოსებიც ხელს უწყობდნენ.

არასამედიოობის მოუხდევად, 1941 წლის გაზაფხულზე შეკვრა კოდე 110 მიღწერისზეულ „ტოლდი“ II-ზე გაკეთდა.

ტანკის შორე მძღვლს კომერკაზე 20 მმ სისქის დაკიდებულ ჯავშნის კრანებში და ასევე სისქის ჯავშანურცილი კორპუსის შუამდგ დაეკატა.

მოდერნიზებული ტანკები შეიარაღებაში მე-2 საკავალერის, I-ზე და მე-2 მექანიზებულ ბრივადებს გადასცეს.

1941 წლის აბრლი „ტოლდის“ ჯერ თევოსლევაისთან და შუამდგ საბჭოთა კემპირთან ომში მონაწილეობდნენ.

1941 წლის ივნის-ნოემბერში წითელ არმისთან ბრძოლებში ტანკების ტრანსმისის არასამედიოობა, სუსტი დაჯეშა და შეიარაღება გამოჩნდა. სწრაფ, მანერულ და ხელის დიდი მარაგის მქონე „ტოლდს“ საბჭოთა ტანკების ბრძოლა გაუჭირდა. საბჭოთად მხერკეთ-მეკეთების მოვალეობას თავი უკეთ ვაპრთავა.

ბრძოლებს გადაძრწინებულ „ტოლდის“ შეიარაღება 40 მ-იანი ქვეყნები შეიკვალა და აღნიშნა 38M Toldi II მალი. ტანკის ბოლი მოდიფიკაციას — Toldi III-ს 40 მ-იანი ქვეყნები და კაბლოზებული დაჯეშა ჰქონდა, მაგრამ ომის დასრულებამდე მხოლოდ 12 ერთეულის დამზადება მოხერწო.

უნგრელებს დიდი სირთულეები შექმნათ სამულო ტანკის შექმნის საქმეში — შეკვდევში, იტალიასა თუ გერმანიას მითი ვიდეის მცდელობა უშედეგოდ დასრულდა. დიდ იმდეს ამერაბდნენ სიოსლას შტრაუსერზე, რომლის ხელმძღვანელობით Manfred Weiss-ის ქარხანაში ბორბლებიან-მუხლგუხა ტანკების საცელი V-3 და V-4 ნამუშები შეიქმნა.

V-3 დაჯეშმულ კომერკაზე მასის წარმოადგენდა და საგლი ნაწილის კონსტრუქციის დასახერჯად დამუშავდა, ხოლო V-4 კი კომერკასა და შეიარაღებას ატარებდა და სამულო ტანკი იყო.

V-4-ის ერთ-ერთი საცელ მძღვლზე შტრაუსერმა ჯავშანურცილების შუსარეობად ტრადიციული მოქლონების საცელად შეკვლება გამოიხერა.

V-4: მასა — 10 ტონა, ჯავშნის მუხლგუხის სისქე — 26 მმ, კარბურატორიანი ძრავა — 180-ცხ.ძალიანი, სიჩქარე მუხლგუხებით — 32 კმ/სთ-ში, ბორბლები — 46 კმ/სთ-ში და წყალში — 8 კმ/სთ-ში, ეკიპაჟი — 3 კაცი, შეიარაღება — 40 მ-იანი ქვეყნები 37M და შექვილებული 8 მ-იანი ტექნიკურწევით 34M.

რადგან სამამული კონსტრუქციის ტანკის დასრულება არ მოხერწნდა, სხოსლოვაკურია ფირმა Skoda-ს სამულო ტანკით S-2C (T-21)-ით დასტერყდნენ.

1940 წლის ივნისში ბუდაპეშტში T-21-ის საცელი ნამუში ჩაყდა და 800 კილომეტრიანს ვარბენას მონაწილეობს დაზიანებათა ვარბე მართა.

ტანკს შეიარაღებაში მიღებისათვის აუკეთებლად რკომქნდაცა და სახელად Turan-I (40M) მიიღო.

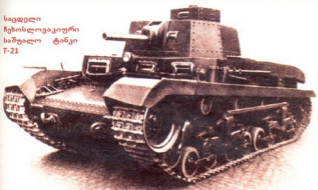
1940 წლის 19 სექტემბერს სამხედრო უწყებამ 230 ტანკზე შეკვრა 4 ფრმამზე

1943 წელი. „ზინების“ ბატარიე ტატკურები მეცადინეობის დროს

სიდელი ჩეხოსლოვაკიური საშუალო ტანკი T-21

დავანგრეთომონდი „ჩინო“ 1941 წელს აღმოსავლეთ ფრონტზე მარშისას

განწილა და Manfred Weiss-ს — 70, Magyar Vagon-ს — 70, MAVAG-ს — 40 და Ganz-ს 50 „ტურანის“ დამზადება დაეკალა.

ტანკის უნგრულმა პროექტმა ცვლელმა განიცადა: გაძლიერდა დაჯგუფება, შეიცვალა დაკრძვების ხელსაწყოები და კეპინების საშუალებები, ხიდის ძრავა და ქვეშეტი აფვილობრავი წარმოების ძალიანები შეიცვალა. ჰქონდა კარგი ჭრადობა და მანევრულობა, რასაც მოსახერხებელი და ადევილად სამართავი მართვის მექანიზმები უზრუნველყოფდა.

ტექნიკური მიზნების გამო სერული წარმოება დაჯგუფების დანიწყო და პრეული პროტოტიპის აწერა 1941 წლის 8 ივნისს დასრულდა, ხოლო ჯერებში „ტურანებს“ 1942 წლის მაისიდან გამოწნა.

სახსო ტანკებთან ერთად შეიქმნა საყოფიურო Turan MK, რომელსაც დამატებითი საშუალო რადიოსადგური ჰქონდა.

შეარაღება მანც არასაკმარისი იყო და სერულ წარმოებისთან ერთად ვაგარტულად შემოაბა ტანკის უფრო ძლიერი, პოლიეულიანი 75 მმ-იანი ქვეშეტი აღსაჭერად.

ახალმა ქვეშეტიმ კომპურის ზომის გზრდა და ფორმის შეცვლა გამოიწვია. შესაბამისად, წონამ 19,2 ტონას მიაღწია, ხოლო სიჩქარე და სელის მარავი შეცვრიდა.

1943 წელს მოდერნიზებული „ტურან“ II-ის სერული წარმოება დანიწყო და 1944 წლის ივნისამდე 139 ცალის დამზადება მოესწრა.

41M Turan II: მასა — 19,2 ტონა, კვათი — 5 კაცი, ვაგუშანი — 25-50 მმ, კარბურატორიანი ძრავა — 260-ცხალიანი, სიჩქარე — 43 კმ/სთ-ში, სელის მარავი — 150 კმ, შეარაღლება — 75 მმ-იანი ქვეშეტი 41M და ორი 8 მმ-იანი ტვიპურნივეტი.

ექსლუკაციკაში ტანკი არასამულო და მოსახურებისათვის რიული გამოგვა, ხილო მოდელეულიანი ქვეშეტი საბჭოთა ტანკებთან ბრძოლაში სასურველ შედეგს არ იძლეოდა.

რამდენიმეულიანი მუშაობის შემდეგ საშხდრო ტექნიკის ინსტიტუტმა უფრო ძლიერი — 75 მმ-იანი გრესლელიანი სატანკო ქვეშეტი შექმნა და 1943 წლის დეკემბერში ახალი ქვეშეტი აღჭურვილი „ტურან“ III (44M) საგამყვლად პოლიეონსე გვიდა.

ქვეშეტიების დევიციტმა მოდერნიზებული „ტურანების“ სერული წარმოების დაციების ხელი შეუშალა და ამასობაში იმავე დამთავრდა.

მსოფსუბ და საშუალო ტანკების წარმოების ათვისების შემდეგ უნგრულ საშხდროებს უფრო რიული, 75 მმ-იანი ქვეშეტი აღჭურვილი მშიმე ტანკის აწერობის სერეული გაუწნდათ.

მუშაობა სწრაფი ტემპით მიმდინარეობდა და 1943 წლის ივნისისათვის მშიმე ტანკის T65-ის პროექტირება დასრულდა, მაგრამ იმის დამთავრებამდე მხოლოდ ორი საცდელი ნიმუშის აგება მოესწრა.

1939-44 წლებში უნგრეთის არმიის შეარაღება სამაშლო წარმოების რამდენიმე სახის თვითმავლი საარტეულიო დანაღვარიაც შეეცხო.

105 მმ-იან „ზინის“ საბჭოთა ტანკებთან ბრძოლა გაუჭირდა

1938 წელს შეუღება L60B-ის ბაზაზე 40 მმ-იანი საწარტო ავტომატი აღჭურვილი მსურეტი ტანკსაწინააღმდეგო დანაღვარი L62 Anti შეამუშავეს.

1939 წლის ავისტო-სექტემბერში უნგრულმა „არტ“ გამოცავს და მოწინეს. მციერ კონსტრუქციული ცელილბუების შემდეგ „ტოლის“ მისხეტი აწერობის თვითმავლი დანაღვარი Nimrod-ი (40M) ტანკების გამანადგურებელი ბატალიონების შეარაღებაში შევიდა.

როგორც ტანკსაწინააღმდეგო საშუალებამ, „ნიმოდის“ საბჭოთა T-34-სა და KB-სთან ბრძოლაში არ გამაშოლა.

ბერად ექვემტური ის საპაერო თვდაჯეკში გამოგვა, სადაც სატანკო-მოტორიზებული ნაწილებს ბრძოლის თუ მარშის დროს საპაერო თვდასხმებისაგან კარგად იცავდა.

ქვეთების საცეხლე მზარდაჭერი-სათვის უნგრეთის არმიამ 1942 წელს გერმანული მოიერეუ იარაღის მსგეუმი 105 მმ-იანი თვითმავლი საარტეულიო დანაღვარი Zrinyi II (40/43M) მიიღო.

მოლიანად დაჯეკმული „ზინის“ თვისი ცეცხლით ქვეთების შეტების დროს დიდ დახმარებას უწევდა, მაგრამ მოკლე ქვეშეტი კარგად დაჯეკმული საბჭოთა ტანკებს ურავურს აცლებდა.

პრობლემის დასაძლეად უნგრულმა სპეციალისტებმა გრესლელიანი 75

ტანკო-პროტექტორული
FUG-ის მომდევნო
მოდელი PSH

მშ-იანი ტანკსაინააღმდეგო დანადგარის Zrinyi I-ის (44M) საცდელი ნიმუშიც კი შექმნეს, მაგრამ პროექტის სერიულ წარმოებაზე შეფერხება არ მოხერხდა.

უნგრეთის სამხედრო კონსტრუქციის ჯეოსტრუქტორების წარმოებაც შეძლო და ამ საქმეში დიდი წვლილი ცნობილმა კონსტრუქტორმა ნიკოლას შტრაუსერმა შეიტანა.

1932 წელს შტრაუსერმა მოამზადო ჯეოსტრუქტორების შპსი — AC.I შექმნა, ხოლო სამი წლის შემდეგ მასი გაუმჯობესებული მოდელი — AC.II წარმოადგინა.

ტრიანიონის შეთანხმება უნგრეთს ავტომობილების დაჯეოსტრუქტორების უკრძალავდა, ამიტომ საშუალო ბრიტანეთში, ფრანგ AVIS-ში დაასრულა.

1937 წელს შტრაუსერი ინგლისში გადავიდა და ახალი მოდელის ჯეოსტრუქტორი — AC.III-ის პროტოტიპი ააგო.

ბოლო მოდელის საფუძველზე უნგრეთში „ანფერე ვეისის“ ქარხანამ სერიული წარმოებისათვის მსუბუქი სადამკვეთო მანქანა — Csaba (39M) მოამზადა.

39M Csaba: მასა — 5,95 ტონა, ჯეოსტრუქტორული — 4 კაცი, კარბრტორული ძრავა — 90-ცხ.ბალანი, სიქარე — 65კმ/თ-ში, სელის მარაგი — 150 კმ, შეიარაღება — 20 მშ-იანი ტანკსაინააღმდეგო ქვეები 36M, 8 მშ-იანი ტევიამტრევი 34/37M, სელის 8 მშ-იანი ტევიამტრევი 31M.

1940-44 წლებში „ანფერე ვეისის“ არმიისათვის 135 ცალი ჯეოსტრუქტორული დაამზადა, ხოლო ღრავის ფლოტისათვის ჯეოსტრუქტორებისათვის „აიბოს“ კონსტრუქციის 18 კომკრა გადასცა.

მეორე მსოფლიო ომის ჯეოსტრუქტორების შორის „აიბოს“ ერთ-ერთი საუკეთესოა და ბრძოლაში მღებულ მძიმე დანაკარგის მიუხედავად, 1944 წლისათვის არმიაში 48 ბრძოლისუნარიანი ჯეოსტრუქტორი მარცხ შეინარჩუნა.

1939 წელს უნგრეთის არმიის ჯეოსტრუქტორული სრულად პასუხობდა იმ დროის მოთხოვნებს, მაგრამ 1944 წლის მეორე ნახევრისათვის კუთხოვნეობა და მოქონების დამზადებელი, სუქტად დაჯეოსტრუქტორული ტანკები ანაქრონიზი იყო, ამიტომაც ეს ტევიკა საბჭოთა საშუალო და მძიმე ტანკებთან ბრძოლაში დიდ დანაკარგს განიცდიდა.

მეორე მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ უნგრეთის საბჭოთა კავშირის მიმართ და ქვეყნის წარმართის პარტიის წევრი გახდა.

აღვილობრივი საწარმოო პოტენციალის დასტურებლად უნგრეთის საბჭოთა საბრძოლო-სადამკვეთო მანქანა BRDM-1-ის ლიცენზია შეიძინა და მდგრადი წარმოების შემდეგ, 1963-64 წლებში, Csepel-ის ქარხანამ არმიისათვის ჯეოსტრუქტორი — D-442 FUG-ი გამოიშვა.

D-442 FUG: მასა — 6,3 ტონა, ეკვაიპ — 2 კაცი, ჯეოსტრუქტორული — 13-14 მშ, დელის ძრავა — 100-ცხ.ბალანი, სიქარე — 90 კმ/თ-ში, სელის მარაგი — 600 კმ, შეიარაღება — 7,62 მშ-იანი ტევიამტრევი.

საბჭოთა BRDM-თან დიდი მსგავსების მიუხედავად, უნგრული ჯეოსტრუქტორი ბევრად უკეთესი კონსტრუქციაა ქერდა.

უნგრულმა კონსტრუქტორებმა კორპუსის შენობის მხარეს მჭვი დახრილობის მისცეს, კარბრტორული ძრავა უზღოვით შეეცვლეს და იატაკში დამტკიცებული ლოკი გამოიშვა. შუა ნაწილი ჭკაციან დესანტზე ან შეიარაღებით აღჭრევი იყო გათვლილი.

ჯეოსტრუქტორების მომდევნო — PSH-ს მოდელს შტრუტი გათვალისწინებული შეიარაღება — 14,5 მშ-იანი ტევიამტრევი KPB და 7,62 მშ-იანი ტევიამტრევი (მოდელი 59) დამატა.

ჯეოსტრუქტორი უნგრეთის არმიაში მკეთესობის, საბრძოლო, საარტლერი შენარებისა და სხვა მოვალეობის ასრულებდა. FUG-ებით იფინტ აღჭრევი სასაბრძოლო ჯარები და საბოლციო ძალები.

რამდენიმე ასეული უნგრული ჯეოსტრუქტორი პოლენების, ჩეხოვლიკისა და აღმოსავლეთ გერმანიის არმიის შეიარაღებაში შევიდა.

შალვა მომიხარბი

საბჭოთა BRDM-ის ბაზზე შექმნილი უნგრული D-442 FUG-ი

შავი ზღვის ფლოზს სომხადები დაემატება

სადარჯილ სომხადი „ვენეტრიაშიმი“

ურაინის ახალმა პრეზიდენტმა ვიქტორ იანუკოვიჩმა რუსეთს დიდი სამსახური გაუწია — სევასტოპოლზე არჩენის კენჭის 2042 წლამდე გადაწევი მოსკოვს შავი ზღვის ფლოტის ბაზირებისთვის ჯოჯოხეთი პრობლემა მოუხსნა.

შესაბამისად, ნოუროზისისკმა ფლოტისათვის ახალი მთავარი სამხედრო-სახლეთა ბაზის მშენებლობის ტექნიკა და მანქანები შეიძინა.

რუსულ მედიამ 23 იანვარს, რომ სხვა შეიქმნა საერთო არც კი შეიქმნება მშენებლობის სამუშაოები დაიწყო.

ამ შედეგების გასაქარვლად მაისს ნოუროზისისკში პრემიერი ედამირ პუტინი ჩავიდა, მშენებარე სხვა ბაზის ტერიტორია დაათვალიერა და განაცხადა, რომ მშენებლობის გაგრძელება და ამისათვის 92 მილიარდი რუბლი (3 მილიარდი დოლარზე მეტი) გამოყოფილი.

2005 წელს დაწყებული მშენებლობის პროექტი ეტაპი 2010 წელს, შუაზე — 2016 წელს და შესამჯ, დამთავრებული კი 2020 წლისათვის უნდა დასრულდეს. დამთავრებულია სამი გეგმადგომი და 10 კექტარი ხელფურთი სანაპირო. კრძალდება ტალღებისაგან დამცევი სარბებისა თუ სხვადასხვა ტექნიკურ ნაგებობათა მშენებლობაც.

ჩელი სათქვლია, 10 წლის შემდეგ ნოუროზისისკის სამხედრო-სახლეთა სხვა დასრულდება თუ არა. ყოველ შემთხვევაში, რუსეთს კიდევ ერთი „დოლკისტრია“ ნამდვილად შეეძება.

რუსეთის ოთხე — შავი ზღვის, ბალტიის, ჩრდილოეთისა და წყნარ ოკეანის ფლოტების წინაშე არანაკლები სიმწევეთი მთელი ხომალდების ახლეთი ჩანაცვლების საკითხი დგას, რაც საზღვაო ბაზისის ხომალდების განმსაზღვრელი ერთ-ერთი მთავარი ელემენტია.

რუსეთისათვის ძლიერი ფლოტი ბევრ პოლიტიკურ ეკონომიკურ თუ სამხედრო ტრეჟისთან არის დაკავშირებული, რაც

სხვადასხვა დატვირთვით ამა თუ იმ რეგიონში შედარდება.

მოსკოვი მიანიათ, რომ შვე ზღვაში სუსტი რუსული ფლოტი რეგიონში რუსეთის, როგორც წამყვანი საზღვაო ქვეყნის, პოზიციას დასუსტებას გამოიწვევს. სუსტი ფლოტი ძალის დემონსტრირებასაც ვერ მოახერხებს და ევრე სხვა ქვეყნებს დამუქრება.

ზოგიერთი რუსი პოლიტიკოსი კიდევ შორს მიდის და მიანიათ, რომ ძლიერი ფლოტი პირველ რიგში შემსაქცეველი ფაქტორია იქნება, საქართველოს ხელისუფლებას აუხანეთისა და ცხინვალის რეგიონებზე ხელს ააღბინებს და სტატუს კოზის შექვებას ათქვლებს.

წყალზე და წყალქვეშა ხომალდებითა და უთაციით დაბალანსებული შავი ზღვის ფლოტი არც ისე ახლი პერსპექტივაა, მაგრამ მშუშობა ამ მიმართულებით დაწყებულია.

ერთ-ერთი მონახაზით შავი ზღვის ფლოტი უნდა შევსოს „აღმბალ გორსკოვის“ სერიის 2-3 ფრეგატით „სტრეგუშის“ სერიის 5-6 კორვეტით, „ალექსანდრიტის“ სერიის 10-12 მტრალევი ხომალდით „პუიანის“ სერიის 6-8 პატარა საარტილერიო ხომალდით.

„სკობოინის“ სერიის 10-12 სარაკელო კატარდით, 1-750 პროექტის 8-10 პატარა წყალქვეშა ნავითა და სხვა მტრული საშუალებებით.

შესაძლებელია ჩამოთვლილ რუსულ ხომალდებს ფრანგული სადენსტრო შეკუდმგრეზხილ „მისტრალის“ პროექტის ხომალდებიც დაემატოს.

ბოლო ახალი წყალზე და ხომალდი, რომელიც შავი ზღვის ფლოტს 2009 წლის იანვარში შეემატა, 852 ტონა წყალქვეშის მტრალევი ხომალდი „ვიცე-ადმირალი ზახარინი“.

სხვა წყალზე და თუ წყალქვეშა ხომალდების მხრე მდგომარეობა გერეგრობით გაურკვეველია.

ახლა დიდი რეკლამა ეთდება 20380 პროექტის „სტრეგუშზე“, რომელიც თინამდროეუ სამხედრო შეკინებებსა და ტექნიკის მიღწევითა გათვალისწინებით შექმნილ სრულყოფილ ხომალდად არის დახასიათებული.

2010 წლის მარტში სინტე-პეტერბურგის გემისაშენმა „სკერენადა ვრფმა“ წყალში ჩაუშვა 20380 პროექტის „სტრეგუშის“ სერიის პირველი სერიული კორვეტი „სოობანსიტენი“.

2200 ტონა წყალქვეშა და 100 მტრული

შავი ზღვის ფლოტის ბოლო ახალი ხომალდი მტრალევი „ვიცე-ადმირალი ზახარინი“

სადარჯილო ხომალდი
„იაროსლავ მუდრი“

წყალქვეშა ნავი
„სანქტ-პეტერბურგი“
შეიქმნება
შავ ზღვაში
აღმოსმნდება

63060 ფონი: „ნეუსტრაშიმი“
(შენიშვნა დაიწყო 1986 წელს და შე-
ვობრში ჩაეგა 1993 წელს), „ააროსლავ
მუდრი“ (შენიშვნა დაიწყო 1989 წელს
და შევობრში ჩაეგა 2009 წელს), წყალქ-
ვე — 4350 ტონა, ტერბიტეკული დან-
ადგარების სიმძლავრე — 57 ათასი ცხ.
ძალა, სიჩქარე — 30 კვანძი, ავტონომი-
ურობა — 30 დღე, კიბატი — 214 კაცი,
აქედან — 27 ოფიცერი, შეიარაღება —
DXI 38-ანი ქვეტი, 4X2 ხომალდსწი-
ნააღმდეგო რაკეტა X-35, 4X8 საზენი-
ტო-სარაკეტო კომპლექსი **Кинжал**-
ი და საზენიტო სარაკეტო-სარაკეტო
კომპლექსი **Кортик**-ი, წყალქვეშა ნავ-
ების სწინააღმდეგო 2X3 533 38-ანი სა-
ტორაველი აპარატი, ერთ რეაქტიული
პოზისატორიანი დანადგარი **РБУ-**
6000 და წყალქვეშა ნავსწინააღმდეგო
სარაკეტო კომპლექსი 2X3 **Водопад-**
Н-ი, ერთი შეველმფრენი **Ка-27**.

ზღვის ფლოტის 2015-16 წლებისათვის
უნდა გააღიქვს.

რუსი სპეციალისტების ერთი ნაწილი
კი, არცთუ უსაყვედლოდ „სტრეკოვის“
სუსტ მხარეებზე ლაპარაკობს და მას
უკვე მოძველებული თათბის ხომალდი
მიიხედავს.

4500 ტონა წყალქვეშის ფრეგატ „ადმი-
რალ გორშკოვის“ (პროექტი 22350) დას-
რულება და ფლოტისათვის გადაცემა 2011
წლისათვის არის დაგეგმილი. მშენებლ-
ობის პროექტშია სერვის მთავრე ხომალდი
„ადმირალ კასატოვი“, რომელიც
2012 წელს უნდა დასრულდეს.
გამორიცხული არ არის, ერთ-
ერთი ფრეგატი შავი ზღვის ფლო-
ტის შესაღწელობაში ჩაირიცხოს,
„ბუაიის“ (პროექტი 21630)
სერვის ხომალდები კასპიის

ხევრდის თითოეული კორვეტის აგება-
მწოდობა შესავანად სანქტ-პეტერბურ-
გულ გემომშენებლობის სამუდლო 6-7
წელიწადი სჭირდებათ.

გერმანელები დაახლოებით იმავე
ზომების **Braunschweig**-ის სერიის კო-
რვეტებს 3-4 წელიწადში აგებენ.

ამჟამად მშენებლობის პროექტში
რამდენიმე კორვეტა და შავი ზღვის
არის „პროფორის“, რომელიც შავი

რუსეთის ფლოტის
უახლესი კორვეტი
„სტრეკოვი“

ზღვის ფლოტისათვის — სწორედ
შენიშვნა და მსგავსე ხომალდებით მზე
ზღვის ფლოტის გაძლიერების შესი-
ვეში პროექტს გადაშეშევა აუცილე
ზლად დასჭირდება.

2001 წელს რიბინსკში დაიწყო 465
ტონა წყალქვეშის სარაკეტო-სარაკეტო
რის კატარდა „სკობრინის“ (პროექ-
ტი 12300) მშენებლობა, მაგრამ მისი დას-
რულების შესახებ არაფერი იმისი და შვე
ზღვაში ახალი თათბის სარაკეტო კატარ-
დების გამორჩენა ნაკლებად მოსალოდნე-
ლია.

„არსენალის“ შვითხელითოვის კარ-
გად არის ცნობილი, რომ 2009 წლის 21
ნოემბერს სიხუმდინ 150 კილომეტრს
შვი ზღვის ფლოტის ერთადერთი საბრძო-
ლო წყალქვეშა ნავ „ალროსის“ წყალქვე-
შა ცურვის დროს მძვავ გაუფუჭდა, ვერ-
პაემს მისი შეკეთება დამოუკიდებლად ვერ
შეუძლო და დახმარება ითხოვა.

მთავრე წყალქვეშა ნავი **Б-380** „სკო-
აროი ქინას გვორგი“ რამდენიმეწლიანი
რემონტის შემდეგ 2010 წელს ჩამოიწვრა.

ახალი წყალქვეშა ნავი შვი ზღვის
ფლოტის გაძლიერებაზე უკვე დიდი ხანი
ლაპარაკობენ და ბაღტაის ზღვიდან 677
პროექტის „სანქტ-პეტერბურგის“ ვერ-
პაემება განიხილებოდა, მაგრამ ფლო-
ტის სარდლობამ უარი თქვა.

П-750 პროექტის წყალქვეშა ნავის
მშენებლობა ვერ დაწყებულა კი არ არის,
ამიტომ შვე ზღვაში ახალი წყალქვეშა
ნავის გამორჩენა მოლოდინ შორეულ პერ-
სპექტივაშია მოსალოდნელი.

ახალი ხომალდების მოლოდინში მთ-
ოვი შავი ზღვის გასაძლიერებლად ცოტა
ხნის წინ რუსეთის სამხედრო-სახლავ
ფლოტის მთავარ შტაბში დაეწინდით
გაერეცვლა ინფორმაცია, რომ დაწყებუ-
ლია მუშაობა ბაღტაის ფლოტდინ არ-
სადარჯილო ხომალდის „ნეუსტრაში-
მისა“ და „ააროსლავ მუდრის“ გადმოსა-
ვანად.

თუ საკითხი დადებითად გადაწყდა,
შამინ მომავალ წელს ორჯერ ხომალდ
შავი ზღვის ფლოტს შეემატება.

ხომალდები 11540 პროექტის არის
აგებული და მისი დანიშნულებათაა წყ-
ალქვეშა ნავებთან ბრძოლა, თუკია ამ
მხრე შავი ზღვის რეკონი ბაღტაის
ზღვისაგან ძირეულად განსხვავდება.

თეძერ ჩანაბიძი

SAJ

სერბეთის საგანგებო ანტიტერორისტული ქვიშაანაყოფი

გასული საუკუნის 70-იანი წლების ბოლოს იუგოსლავიაში ანტიტერორისტული საგანგებო ქვედანაყოფი SAJ-ი შეიქმნა. მის შემდეგ ბალკანეთის ამ ქვეყანაში ბევრი რამ შეიცვალა, იუგოსლავია შრავალ მომცრო სახელმწიფოდ დაშალა, მიუხედავად რთული და ურთიერთწინააღმდეგო პოლიტიკური ძაჩებისა. SAJ-მა სტრუქტურისა და სახელის შენარჩუნება მაინც მოახერხა. დღეისთვის იგი სერბეთის შინაგან საქმეთა მინისტროს ერთ-ერთი ყველაზე მამჩრლოვანი ქვედანაყოფია. იგი მიუღ ბალკანეთში ერთადერთ კარგად ვაწარმოებულ ქვედანაყოფად ითვლება.

საერთაშორისო ტერორიზმი მსოფლიოში 60-იანი წლების ბოლოს ჩაისახა. იგი ერთობ სწრაფად გავრცელდა და ბაღე ტერორისტული მოქმედებები სულ უფრო და უფრო ხახუფიო გახდა. ამ დროის ყველაზე ტრაგიკული შემთხვევა მიუნხენის 1972 წლის ოლიმპიადეზე დაჯგუფება „შავი სექტემბრის“ მიერ ისრაელელი სპორტსმენების მიქვლად ავიანა იყო. 1973 წელს ტერორიზმის ჩრდილი მძიმედ დაჩაეა „სოციალისტურ“ იუგოსლავიას. დიქტატორ ბრის ტიტოს მონჩინააღმდეგობა, რომელიც თავს ანტიკომუნისტურ-სციონაღური იდეების შეტრომობად საღებდნ, ბრძოლის ტერორისტული ჟიოდეები აბრძიეს. 1974 წლის სეხულში ხორვატ ემიგრანტთა შიბრე ჯგუფი პარტიზანული მოძრაობის დაწყების მიზნით მადღულად გადავიდა იუგოსლავიის ტერატორიაზე. ბუგოინის ჩაოჩნა. შათ გასაჩინებლად კავაზნა ქვეყნის მილიციისა და სახალხო არმიის ნაწილები, რომლებიც ლეს შეღებს დაეღაბის შესრულება. 1978 წელს იუგოსლავიის პოლიტიკურ-ს ხელმძღვანელობამ გადაწყვიტა შექმნა ისეთი საგანგებო ქვედანაყოფი,

SAJ-ში შერჩევის სისტემა მკაცრია — 500 კანდიდატიდან წერთნების შემდეგ მხოლოდ 3-4 კაცი თუ ირჩებიან საექვადუშო

რომელიც მხოლოდ ტერორიზმთან ბრძოლისთვის იქნებოდა განკუთვნილი. ბარველი ანტიტერორისტული ჯგუფი, რომელსაც შაროლა შესწედა ძალა, წინააღმდეგობა გაჩნია ტერორისტული გამოღენებებისათვის, 1978 წელს 18 დეკემბრის ჩამოაღბდა. სტრუქტურულად იგი ახალი ბელგრადის მილიციის დეპარტამენტს დაქვემდებარა. ქვედანაყოფს დაერქვა სერბეთის რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამღენის „ტერორისტული მოქმედებების საწინააღმდეგო ჯგუფი JATD“. მისი პირველი მეთაური მიღრო ბურინი იყო. განისაზღურა ანტიტერორისტული ჯგუფის ძალიანი ამოცანები, კრძოდე: თეთაშფრინიების გატყვიების, მძღელების დატყვიებისა და ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა. ჯგუფი მალე ფედერალური პოლიციის — SSUP (შინაგან საქმეთა ფედერალური სამღენი) იმ ახალი ქვემყოფიების მოსამზადებელ ბაზად იქცა, რომელიც ამ

დროს ყოფილი იუგოსლავიის რესპუბლიკების დღაქვალქებში იქნებოდა. 1983 წელს JATD-ს ახალი სახელი „საგანგებო მოქმედებების ჯგუფი JSO“ ქროდა და დისლოკაციის ადგილად ბელგრადის აეროპორტის სამხედრო ბაზა განესაზღურა. დისლოკაციის ადგილისა და სახელის შეცვლამ ჯგუფზე დაიკისრებული ამოცანების ტრანსფორმაციაც გამოიწვია. ჯგუფის მეთაურის მოადგიულე დანიშნა რადღენ სტოინიჩ-ბადა (მოგვიანებით, 1991 წელს, იგი მეთაური გახდა) რადღენიმე წლის შემდეგ რადღენ სტოინიჩმა შინაგან საქმეთა მინისტრის პოსტი დაიკავა. იგი 1997 წელს მოკლეს ბელგრადში. 1991 წელს, იუგოსლავიის დამების შემდეგ, რომელსაც მრავალი ცვლილება მოჰქვა, ქვედანაყოფს კიდევ ერთხელ შეცვალა სახელი და „სერბეთის რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგანგებო ჯგუფი SAJ“-ი ქრო

და, მალე ქვეანოყოფების შტაბთან ბელგრადის აეროპორტიდან სერბეთის დელაქალატის გარეუბან ბატანიცაში გადავიდა. რუსულების შინაგან საქმეთა სამინისტროს გადაწყვეტილებით, ბატანიცაში დამატებითი შეიქმნა კოდექსი საგანგებო დანიშნულების ჯგუფი. პრიშტინის საგანგებო დანიშნულების ქვედანაყოფს, რომელიც ავტონომიური შტაბის, კოსოვოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს შედიოდა, შეთავაზობდა ნურედინ იბიში. მოგვიანებით იგი „კოსოვოს გათავისუფლების არმიას“, ტერორისტულ ორგანიზაციას შეუერთდა. ეს ორგანიზაცია კოსოვოს ავტონომიური შტაბის სერბეთისგან გამოსყოფად იბრძოდა. ამ ორგანიზაციაში ნურედინ იბიში ფსევდონიმით „შოუარი ლეკა“ მდიოდა. 1999 წლის 19 ივლისს იბიში კოსოვოს პოლიციის სამსახურის გენერალური შტაბის უფროსად დაინიშნა. პრიშტინის საგანგებო დანიშნულების ჯგუფის ხელმძღვანელის პოსტზე იბიში რადოსლავ სტალიცინმა შეცვალა.

1994 წელს მიღებული გადაწყვეტილების თანახმად, საგანგებო ჯგუფების სტრუქტურები დროის მოთხოვნის შესაბამისად გადავიდა. მასში შედიან: საბრძოლო რაზმები (მოტივირებები), მხარდაჭერის ქვედანაყოფები, რომლებშიც შედიან: სწავლებები, მუნიციპალიტეტის ტექნიკის სპეციალისტები, ჭაბუკი იარაღის ექსპერტები, სარაკეტო-გასაშვები დანადგარების სპეციალისტები და სხვა. ბოლოს კი, საგანგებო მდგომარეობის შემთხვევის შემდეგ, რომელსაც მოწვევითავე სერბეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგანგებო დიდი ფსიქოფიზიკური დატვირთვის გამო საგანგებო ქვედანაყოფის თანამშრომლები SAJ-ში, როგორც წესი, მხოლოდ 10 წელიწადის მსახურობენ, რის შემდეგაც შინაგან საქმეთა სამინისტროს სხვა სტრუქტურებში გადააყვებიან.

SAJ-ში დიდი ყურადღება ექცევა თითოეული მებრძოლის ექსტრემალურ სიტუაციაში არაშაბლონურ მოქმედებას, ამასთან, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება საკუთარი მოქმედებების რაზმის სხვა წევრებთან კოორდინირებულ შეთავსებას.

რაზმების შინაგანი ორგანიზაცია და მოახდინა მათი მუშაობის სისტემატიზაცია, 1999 წლის 31 დეკემბერს გადავიდა, რომ ბელგრადის, პრიშტინის და სოფლის საგანგებო რაზმები გაერთიანებული ერთ საგანგებო, ანტიტერორისტულ ჯგუფად (SAJ), რომლის შტაბი იქნებოდა ბელგრადში. ამ ჯგუფის პირველ შოუარად პოლკოვნიკი ვუკო ტრაიკოვიჩი დაინიშნა. ქვეანოყოფებში შედიოდა რაზმ (K) და სამი სპეციალიზებული ჯგუფი (A, B და C). პირველი ჯგუფი გათვლილია საერთო მოქმედებებისათვის, მეორე — მხარდაჭერის ამოცანების შესასრულებლად, მესამე კი პირდაპირი ლოგისტიკისა და ტექნიკური მომსახურებაზე.

შემდგომ SAJ-ის სტრუქტურამ რამდენიმე მნიშვნელოვანი ცვლილება განიცადა, რაც ახალი პორტრეტი საერთოზე იქნა გამოქმინდა, რომელსაც ახალგაზრდა სახელმწიფო განიცადა.

ორგანიზაცია და მიმდინარე ამოცანები

დღეისთვის სერბეთის რუსულების შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგანგებო ანტიტერორისტული ქვედანაყოფი ეწელება თანამედროვე იარაღითა და სპიანო მონაცემებით აღჭურვილი, პოლიციის მაღალმარეული შტაბითა, რომელსაც უნდა შეესწავს შეპარულს მაღალტენიანი რთული ამოცანები, დაიცავს ქვეყნისა და მისი მოქალაქეების უსაფრთხოება. მათი პირდაპირი მუშაობა თავიდან აიცილონ ტერორისტული ქმედებები, გააუქმონ სამომავალადი შეარაღებული პირები და დანაშაული ჯგუფები.

SAJ-ი, როგორც დამოუკიდებელი ქვედანაყოფი, სერბეთის რუსულების პოლიციის დირექტორატს ექვემდებარება. ჯგუფის მეთაურობს პოლიციის უფროსი, საბრძოლო ბრძანებებს წინასწარ ათანხმებენ ქვეყნის შინაგან საქმეთა მინისტრთან. ჯგუფი დისლოცირებულია ბატანიცაში (ბელგრადის გარეუბანი), ბაზა „13 მარტო“, რომელსაც არის პოლიფორმი, სწავლება სასროლიანი, დახურული ტირი, სპორტული მოედნები, სავარაუდო აუზი, შედეგსაქმის დასაჯობის მოედანი და სხვ.

ეწელება მშობადებულ ქვეანაყოფებად, რომლებიც გამოცდილი მებრძობი მსახურობენ, A და B ჯგუფები თვლებიან. ეს ქვეანაყოფები SAJ-ის მოვარი დამატებული ძალაა. მათ ჰყავთ სპეციალისტები: სწავლებები, მუნიციპალიტეტი, კინო-

უკავს, ამოუცილებელი, ტექნიკის სპეციალისტები და ა.შ. განსაკუთრებით ადგილის დროსა SAJ-ის ინფორმაციური ქსედიდან, რომელშიც თავდასხმა-თვალყვისათვის კარგად გაწვრთნილი ბლები ჰქონდა გარდა ამისა, ამ ოთხზეც წინააღმდეგობის სახეობის მხარეების დახმარება შეუძლებელი იქნებოდა, მართლაც, რადგანაც ჯიშის ძალები ჰქონდა წყვილი და გერმანული საგზაო, ლანდრობები, სტაფორდში-ტერაინები და ავტობუსები, ბალკანური ჯიშის ბლები.

რამზის ძირითადი ამოცანაა მოყვარის მადღარისიანი წყობის და სტრუქტურის ჩახლული უცხოური ფლუიციების წყობის დაცვა. გარდა ამისა, ჯგუფს წევრები ბუფარაში განთავსებული დიპლომატიური წარმომადგენლობის იცავენ. ჯგუფის წევრები პირდაპირი და დაეკავებიან „ნიკოლა ტელას“ სახელობის აეროპორტში.

SAJ-ში სამსახურს გადის 100 ოპერატიული თანამშრომელი. ჯგუფები დაყოფილია ათციანი რამზებად. ძირითადი SAJ-ის ანტიტერორისტული პოლიციური ქვედანაყოფების ცროპული სტანდარტების შესატყვისადაა ორგანიზებული.

შერჩევა და სწავლება

კანდიდატების შესარჩევად იყენებენ კარგად აპრობირებულ საერთაშორისო მეთოდებს, უპირატესეს ყოფილია კი იმის, რომელიც ისრავლდება სპეციალისტებს შუამუშევს. შერჩევის სისტემა შედგება — 500 კანდიდატიდან წერონების

რამზის ძირითადი ამოცანაა მოყვარის მადღარისიანი წყობის და სერბეთში სტუმრად რამზული უცხოური დედაციების წევრების დაცვა.

შემდეგ მხოლოდ 3-4 კანდიდატი თუ არჩევა სპეცდანიშნულება. SAJ-ში სამსახურის მსურველებისთვის მოთხოვნები შემდეგში მდგომარეობა: პოლიციამ სამსახურის მინიმუმ ორი წლის სტაჟი, ზედმდებლობის დადებითი შეფასებები, რეკომენდაციები და საგანგებო ქვედანაყოფში სამსახურის სურვილის მხოლოდ და მხოლოდ ნებაყოფლობითაა.

კანდიდატების პირველდანიშნულებითი ტესტირება მიმდინარეობს სრულყოფილი-კაშქრების პოლიციის საბაზო მომზადების ცენტრში. ცენტრში მიღებული დადებითი შეფასების შემდეგ, კანდიდატმა მომდგური ორი წლის განმავლობაში უნდა ჩააბაროს გამოცდა, რის მიხედვითაც დაამუშავებული იქნება SAJ-ში სამსახურის კანდიდატად. ამ ტესტში შედის სამხედრო გამოკვლევები, ფიზიკური მადღარისის შემოწმება, ფსიქოლოგიური ტესტირება, ფსიქოლოგია და SAJ-ის ერთ-ერთი მებრძოლიან გასაუბრება, საუკეთესო კანდიდატებს იწვევენ ექვსთვიან მოსამზადებელ კურსებზე, რომელიც ხელმძღვანელია და რამდენიმე ეტაპისაგან შედგება. პირველი ეტაპი წამო ითვება გრძელდება. ეს არის ვერტიკალი საწვრთნელი ფაზა. კანდიდატებს ბაზის დატრეფის უფლება არა აქვთ და 24 საათის განმავლობაში კარანტინში იმყოფებიან. საწვრთნელი ფაზის დამთავრების შემდეგ კანდიდატები აპირებენ ფსიქოფიზიკურ ტესტებს, მოქმედება (ეგზელსახროლი იარაღის მოხმარების უნარი და SAJ-ის სტანდარტებით გათვალისწინებული რეგიონალური შესრულების დონე). ამ ტესტირებას SAJ-ის ხელმძღვანელობის მიერ რეკომენდებული კომისიის წევრები ატარებენ. გამოცდებზე კანდიდატებს ეძლევათ შესაბამისი სერტიფიკატი. სწავლების შორე, სამთვიანი

ეტაპი მოითხოვს მაღალ ფრეზინტუალურ მომზადების დონეს, ფრეზინტუალურ მარტის საუკეთესო მზადყოფნასა და ოპერატიული-ტაქტიკური ხერხების გამოყენების უნარს. სწავლების ამ ეტაპზე დიდი ვარაზდება ექვევა ინდივიდუალური თვისებების განვითარებას, რაც სხვადასხვა სპეცლსახროლი იარაღის, აღჭურვილობის და დაცვის ინდივიდუალური საშუალების გამოყენებაში გამოიხატება. კანდიდატებს ასწავლიან როგორ ეთარებათ მისიერ ორინგაციას, შეხუდული ხეების პირაბებში (სინელებში, კაბლის საფარებში) მოქმედებას, სროლის სამიზნის სწრაფი ცვლისას; ეს ეტაპებიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მომავალი სპაიერებისა და მოთქვითი ჯგუფებთან ურთიერთმოქმედებისას. ამ ეტაპზე იხიან სწავლებს აგრეთვე პარტაზანულ და ანტიპარტაზანულ მოქმედებებს. ვარჯიშობენ სპეციალისტის ხორცების სახეობებში, ზტვიან პარაშუტით, უფლებიან ხელნაროული ბრძოლის ილუვიებს. ეტაპის დამთავრების შემდეგ საუკეთესოებს არჩევენ საიერიში ჯგუფებისათვის, სადაც იხიან სწავლებს საქალაქო ობიექტებზე იერიშის ტაქტიკურ ილუვიებს, ტრანსპორტის, შაი შორის შეკვლამტრენების გამოყენებას, შეკვლამტრებას, გჯადნაბანგის საგანგებო კურსს, სწავლებს განაღმას,

SAJ-ი იყენებს ველოზე თანამდროვე და როგორც სადაცეპო იარაღსა და აღჭურვილობის. საიერიში მოქმედებების დროს აცვით შავი უნიფორმა, რომლის კომპლექსშიც შედის ტაქტიკური არმირებული ხელთათმანები, შავი ნიღბი და ჩაფხუტი.

ასაფეთქებელი ნივთიერებებისა და გამწვანებელი ძალების გამოყენებას. აქვე იწყებენ, მართალია, მხოლოდ დამკვირვებლებად, რეალურ სამომარ მოქმედებებში მონაწილეობას. მხოლოდ სამი წლის სამსახურის შემდეგ ეძლევა უფლება კანდიდატს, მონაწილეობა მიიღოს ისეთ ბეკოპერაციაში, რომელიც მაღალ რისკიანაა დაკავშირებული. SAJ-ში დიდი ყურადღება ჰქცევა თითოეული მებრძოლის ექსტრემალურ სიტუაციაში არამაბეზრებელ მოქმედებას, ამისთან, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება საკუთარი მოქმედებების რაზმის სხვა წევრებთან კოორდინირებულ მოქმედებას. SAJ-ის თანამშრომლები სწავლობენ აგრეთვე ორგანიზებულ დანაშაულებიან ბრძოლის ზრუნებსა და ტაქტიკას, ქვეყნის დასახულ ვითარებაში ავტოტური ფსიქოლოგიური რეაქციის მოხდენას, სწავლობენ კომიუტერს, ინგლისურ ენას და სხვა.

დიდი ფსიქოფიზიკური დატვირთვის გამო საგანგებო ქვედანაყოფის თანამშრომლები SAJ-ში, როგორც წესი, მხოლოდ 10 წელსაღს მსახურობენ, რის მიხედვით მინიჭებენ საქმეთა სამინისტროს სხვა სტრუქტურებში ვადაპაეთ (ინსტრუქტორებად, VIP-პერსონალა უსაფრთხოების საგანგებო სამსახურებში, ტერორიზმსა და დანაშაულებიან ბრძოლის სამხედრო მხრეებზე, საპოლიციო ნაწილებში მეთაურებად და სხვა).

იარაღი და აღჭურვილობა

SAJ-ი იყენებს ყველაზე თანამდროვე და რთულ საგანგებო იარაღსა და აღჭურვილობას. სათვითბო მოქმედებების დროს ავტომა შეი უნიფორმა, რომლის კომპლექსშიც შედის ტაქტიკური

არმირებული ხელთიანებები, შეი ნილაბი და ჩაფხუტი, რომელიც სახეს უყარავს. ჯგუფის ემსლება უნიფორმის მარჯვენა სახელსოზე, მარჯვენაზე კი სერპიოს დროშის ფერების ნიშანია დაკერებული. ვარდა ამისა, სვეტრანმლევი იყენებენ სხვადასხვა მოდითეკაციის მწვერ დატებით მოხატულ კაშვუდას. SAJ-ის თანამშრომლები აღჭურვილები არიან ტყვიასწინააღმდეგო Dyneema IIIA NIJ ჯავშანიელებით, რომელთა გაბლერებაც კრიამიკული ფოფიციებით შეიძლება. თვის დასაცავად გამოიყენება კლერის PASGT-ის ტიპის ჩაფხუტი ან ბალისტიკური მუნარადა Protech Mod.775, რაც დამკველი სათავე ES9-თან ერთად გამოიყენება. ჯგუფი იყენებს სხვა ჩაფხუტებსაც, რომლებიც ბერტონის, აგურისა და მინის ნამსხვერვებისგან თუ დასაცავადაა განკუთვნილი, მაგრამ ტყვიისა და უკუმბარის ნამსხვერვებისაგან თუდასაცავად არ გამოიყენება.

SAJ-ის აღჭურვილობის ელემენტებაა აბრწინავი AVON, Eagle-ს ტიპის ქაბრები და პისტოლეტის ბუდეები, ტაქტიკური ფარები, საშუხლეები, საიდ-აყვები, საბრძოლო დანები, იარაღისა და აღჭურვილობის გადასატანი ტომარები და საძლე ტომები.

გამაღმელთა ჯგუფის მუშობრივ იყენებენ სამის დასაცავ MDM97 ჩაფხუტებს, დამცე კოსტიუმს MD-6 FB IIIA NIJ, MD-06-ს ან IV IIIA NIJ-სა და ა. შ. ჯგუფის წევრები იყენებენ აგრეთვე ბალისტიკურ ფარს Protech NATO 3-ს, რომელიც ფიქიქებადსამო ნივთიან აღვილად მისაახლოებლად პირბელებს დგას. ჯგუფს დეაზების შტერლებსაც სხვადასხვა ტიპის კიბის გამოყენება შეუძლია. მათ აღჭურვილობაში შედის სა-

პოლიციო ვაზიანი და ნაკვეთი უკუმბარები, ხმურანდაბაბრებიანი ხელკაბრები, Motorola GP300, GP340 სისტემის კომბარის სამუხლებები, Leica-სა და Swarovski-ს დამის ხედვისა და ოპტიკური დამე-დელ მოწყობილობები. დაზრებულ მანძილშიმობილ Bushnell Verdag Pro, GPS-ნავიგატორები, სხვა დასხვა ტიპის ასაფეთქებელი საშუალებები და ა. შ. ნაკვეთი სწიწნის ციკლის წყაღქვეშა ცურვის ამარატებლ DRAGER LAR V. SAJ-ის მუშობრივ იყენებენ Parafloil 280 პარამუტებს, რომლებიც სა-მაროლანად ითვლება თევთან კლასის საუკეთესოებად. სწრაფ გადასვლებისთვის SAJ-ი იყენებს სერვისის რესულ-ტის მინიგან საქმეთა სამინისტროს შვედურფერებს — Bell 212 TWIN-ს ან BELL 206 Jet Ranger სამიქმელ ზრუნს. მისი მიმეტზავრებიან ავტომობილ BMW 323i-ებითა და ყველაზეაილი Mitsubishi Pajero CLS 4X4-ებით. მათ განკარგულებაშია აგრეთვე ჯეშინიანი ყველაგამოვლი Land Rover Defender-ი და მკერატორები Mercedes Sprinter 316 CDI. მაღალწინისანთა დასაცავად ჯგუფი იყენებს ყველაგამოვლი Mercedes G3204X4-ს და მკვერ ამტრელი GMC-ს ვაზებს.

ისევე როგორც სხვა ქვეყნების ანალოგიური ქვედანაყოფები, SAJ-ის თანამდროვე იარაღთაა აღჭურვილი, მოცულელიანი ციციხასწილი იარაღით იყენებენ პისტოლეტებს: Glock 17-ს, Walter P-99-ს, ჩეხურ CZ M-75-ს და ადგილობრივ Zastava CZ-99-ს, აგრეთვე 9-მალეპტრიაანი პისტოლეტების მკვერ რაიფლებს. უსენა: Glock 21, Glock 35 და CZ-99 „სკარბაიანი“. რეკლავებთან ჯგუფს შეიარაღებაში აქვს ადგილობრივ Zastava R 357 და Ruger GP-100 S 357 Magnum-ი, ყველა პისტოლეტი და რეოლვერი აღჭურვილია დაზრებულ მიზანმიმუნენების Stremlich M6.

ავტომატური იარაღთან ჯგუფი ძირითადად ვერმანული წარმოების პისტოლეტ-რევიომტყვეებს იყენებს. უსენა: MP-5-ის სერვის Heckler und Koch-ის, მათ შორის ინტეგრალური მკვერებლ პისტოლეტ-რევიომტყვეებს აქვთ ფუნქციონირება და მისაღმელი ტელეკოპური კონდახები, ტაქტიკური ნათების

სამომქმედო ზონებში ისინი მიმეტზავრებიანი ავტომობილ BMW 323i-ებითა და ყველაგამოვლი Mitsubishi Pajero CLS 4X4-ებით. მათ განკარგულებაშია აგრეთვე ჯეშინიანი ყველაგამოვლი Land Rover Defender-ი და მიკროავტობები Mercedes Sprinter 316 CDI.

ფრენები, AIM-1/RB სისტემის ლაზერული მიზანმიმართულობები, იფრენენ აეროვე ადვილობრივი წარმოების 7,62-მილიმეტრანი ავტომატს, Zastava 70AB2, (AK-47-ის გადამუშავებული ასლი). გარდა ამისა, ჯგუფს აქვს ტაქტიკური ფრენებით გაწვობილი საუკეთესო შევიცარიული შამხანები SIG-552-2 Commando, ამერიკელი 5,56 კალიბრის Colt M4 A4, სამხრეთაფრიკელი „ვექტორ 4“, 5,56-მილიმეტრანი AK-101, H&K33, SIG Sauer-550, .223 Remington-ი, სნაიპერების განკარგულებასა ნახევრად ავტომატური და ჩვეულებრივი სანაიპერო შამხანები: Zastava M-76, ტელესკოპური სამიანი Zrak ON-M76B, Heckler und Koch G-3 SG, Heckler und Koch G-3 A4, Sako TRG-42 და Sako TRG-22, რომელსაც Schmidt&Bender 3-12X50 PMII ტელესკოპური სამიხე აქვს. საფრენებო დეალებების შესასრულებლად სნაიპერების ჯგუფს აქვს მსხვილკალიბრიანი შამხანები: 12,6 კალიბრის Barrett M95 rifle 50 BMG და Zastava M-93 „შვიი ისარი“. გარდა ამისა, ჯგუფი აღჭურვილია სხვადასხვა საფრენებო არაბალის სპრინგერო თოფებით Benelli M4 Super 90, Benelli M3 Super 90, Mossberg 500A, Franchi SPAS-12, 7,62 კალიბრის ტყვიამურტყევილი Zastava M-84-ით და 5,56 კალიბრის შპრენ SAW Ultimax 100 MKI-ლით. ავტომატური უმბარტორენით MGL-6, ბაზუკა RBR M-80 ZOLJA-ით და სპრინგერო არბალეტით DEVASTATOR.

ბოლოთქმა

SAJ-ი ყოველთვის გამოირჩეოდა გუნდური შუშაობის სტილით, რაც რა თქმა უნდა, არ გამოირიცხავს კონკრეტ-

საოკუთესობებს არჩევენ საიერიშო ჯგუფებისათვის, სადაც ისინი სწავლობენ ობიექტებზე იერიშის ტაქტიკურ ილეთებს, ტრანსპორტის, შიით შორის შევეულმფრენების გამოყენებას, მგელდებურობას, გადიან სნაიპერის საგანებო კურსს, სწავლობენ განამუშავს, ასაფეთქებელი ნიუთიერებებისა და განკრთინილი ძილელების გამოყენებას

ულ ტაქტიკურ სიტუაციებში მომრების ინიციატრებს. ყველაზე ძელი და სარისო ოპრაციების შესრულებას მოაოებელი წრმტება და მცირე დანკარიგი (დაჭილების სახით) ქვეანაყოფის ითილეული შეომრის საუკეთესო მოშადებისა და საიერიშო ჯგუფების ტაქტიკური მოქმედების საგულავგულოდ დაგეგმვის შედეგია. „სწილების პროცესში მოიქნელი ბერა ოფლი, ამოცანის ნაღები სისხლის ფსად შესრულების წინა პირობა“, — ეს გახლავთ SAJ-ის იდეშალი, შერამ ურეყი კანონი.

დღეს SAJ-ი სამარილიანად ითილება შიელ ბალკანეთში ყველაზე საუკეთესო ანტიტერორისტულ ქვედანიყოფად, რასაც, სხეთა შორის, ნატოს, აშშ-ისა და კრიაული ქვერების კშპერტებიც აღნიშნავენ.

ჯგუფი ანტიტერორისტული ოპრაციების გარდა, ყოფილ იუგოსლავიის ტერიტორიაზე შრავალირიზოვან კონფლიტესა და შეტაკებაშიც მონაწილეობდა. მარტო კოსოვოში SAJ-მა ცამეტო შუშარი დაკარგა.

SAJ-ის თიანაშრომლები სწავლობენ აგრეთვე ორგანიზებულ დანიშაულებთან ბრძოლის ხერხებსა და ტაქტიკას, ენვეიანი დაძაბულ ვითარებაში იდეკვატორი ფსიქოლოგიური რეაქციის მოხდენას, სწავლობენ კომპიუტერს, ინგლისურ ენას და სხვა.

ნაპოლეონის ხმალი საქართველოს ერთგულებს მუხუყმში იპატივცემის სხანოსანი იპატივი

ამჟამად, ნაპოლეონის მარშალ იოჰან მურატის შის შვილიშვილმა ნაპოლეონმა, ამჟამად მურატმა დეიტი დიდიანისა და ეკატერინე მეფეების ქალიშვილი სალომე იოსებო და საქართველოს დასახლდა.* საფრანგეთიდან მან ნაპოლეონთან დაკავშირებული რამდენიმე წიფი ნაპოლეონა, რომელია შირის ზეზოიანინიული ხმლიც იყო. რა შეიძლება იქნება ხმლის პირზე გაკეთებული წარწერებიდან გამომდინარე?

პირველი წარწერებიდან გამომდინარე, იგი უნდა დათარღლდეს არა უადრეს 1805 წლის მასიხი 1804 წლის 2 დეკემბერს ნაპოლეონმა პარიზის ლეიონშიშობის ტიპარში იმპერატორის ვაიფიანი დიდევა. საფრანგეთის დაქვემდებარებაში მამინ იტალიის შიშუფილიანი ნაწილი, აქრინის ნახეიარკუჩქელის ითიქმის ნახეიარი იყო. ამ ტერიტორიის დასავლეთი ნაწილი უმუაღე საფრანგეთის შუხადეგრობაში შედიოდა, ხოლო აღმოსავლეთი კი იტალიის რესპუბლიკის სახით ფორმალური დამოკიდებლობით სარგებლობდა. მისი შუთაური ნაპოლეონი იყო, რომელიც იტალიის რესპუბლიკის პრეზიდენტის წოდებას ატარებდა.

ბუნებრივია, იმპერატორად გამოცხადების შუხადე ნაპოლეონი უადრ დარწმუნდა იტალიის რესპუბლიკის პრეზიდენტად. ფრანგეთა იმპერატორის იტალიაში სამიფილებული და წოდება ესპერაობოდა. ამ იტომეც 1805 წლის 15 მარტს იტალიის რესპუბლიკა სამიფიფე ვარდაიქმინა, რომლის შუფიდეც ნაპოლეონი გამოცხადდა. იმეც წლის 26 მასის მიღების საკითფირო ტიპარში

ნაპოლეონი იტალიის შუფიდე აკროთიხს, მან დანგოზარდების შუფიფა რკინის გეიორგინი დიადევა. ამით მან აღრეული შუა საუკუნეობითი ლინებობრიდ შუფიფისა და მათი შუხადეობი კარლის დღის სამართალშეკვიფრედ წარმაინა იყო. ნაპოლეონის გერი, 24 წლის ვერ დე შირზე შუფინსაცხადე დანინა.

ნაპოლეონის მარშალი და ნეაპოლის მეფე იოჰან მურატო (1767-1815).

საქართველოს ერთგული მუხუყმის საცხებში შუხახული წიფიფის შირის არის ერთა, რომელიც შიფიფილი იხსროიის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფრეცილიან არის დაკემობებული. ეს არის ხმლი, რომლის ირეცე პირზე ფრანგულწიფიანი წარწერა არის ამოტეიფირული. ერთი შირიზეც ეკითხოლობი „Au grand Napoleon Ier Empereur des Francais et Roi d'Italie“. შირიზეც: „Pour l'honneur et la Patrie, le 1er Reg. Chasseur a cheval“. ეს ხმლი 70 წელია, რაც აკად. ს. ჯანაშიას სახ. საქართველოს მუხუყმის ინსტიტუტი. იგი XIX საუკუნეში ხაქართეველიშო

ამეგარე. ფრანგთა იმპერატორმა და იტალიის მეფემ ცხენოსან გერმა I პოლეისაგან სახსოვრად მიღებული ხმლი, რამაც უცხადელო და დღეს მორატანა სამხედრო შუხაეიფიის ხმლი. რა შუიძლება ითქვას ნაპოლეონის ცხენოსან გერმე. ვერებსა და კრბობ. ცხენოსან გერმა I პოლეზე? „ეკავლერია ბრობილის ამშეგრეს“. – ამბობდა ნაპოლეონი გერის ამ სახეობაზე ბრობილის გარეკეული შირინკეისი, რომელზეც ეკავლერია შირინილიობდა ის ხლამაის ჭრალში განიხილავდა. რას წარმოადგენდა ნაპოლეონის ეკავლერა? რეოლეციამ, რომელსაც 1789 წლის იფიქცა საფრანგეთის, შუფიფი დიდგეროვანი აიბედა, დატეგრეზინა ქვეყნა. ამნა ბაღზე დაახსება ფრანგული ეკავლერა.

საგანო ტრადიციულად დიდგვაროვნა მხარელობდა სწორედ ცხვოსან ჯარში მსახურობდა. მღვიმეშია სწორედ ნაპოვნის ხელისუფლებამ მოსვლის შემდეგ ამსწორდა, რომელიც ჯარის ეს სახე-სიკვდილი უკლებლივ აქცია. მისი ძალისხმევით ფრანგული კავალერია აქცია იმ დღად, რომელიც ტოლს არ დაუგდება ნებისმიერი მარცხიდან ცხვოსან ჯარის საპოლიტიკო ხანის ფრანგული კავალერია ამარტული იყო თავისი არამარტული პრაქტიკით. ჯინიარად უმეტესად დიდ მასა-სა, მანქანებისა და ორგანიზებულობით იმ თვისებების წვდომით იხანი მარტოვითავე თვალსაჩინო, მაგრამ ეს ღირებულება ჯინი თვისებური თვისებებით ხასიათდებოდა.

საბოლოოდ ფრანგი ცხვოსან-ის რაგორე მოკვდილი და მოკვდილი ნაპოვნისადაც მარტოვით, პრესილი ან მარტოვით ცხვოსანებს. საბოლოო საქმის სე-სიკვდილი და მარტოვით.

რომ ფრანგული კავალერია, რომელიც წინ ვერაფერი დაუდგებოდა, შედეგად სხვებთან შედარებით ნაკლებად მიხედვით ცხვოსანების და მარტოვითი საგანის, ამგვარი მარტოვითი იყო უკლებლივ. ახრას წინ XIX საუკუნის ცნობილი სამხედრო თეორეტიკოსი მარტოვით: „როდესაც მე ვლანკარო მარტოვით ფრანგულ კავალერიაზე რაგორე მხედვლობით მაქვს ფრანგების უარყოფით ადვანსი სიმამკით მაგრამ ცხვოსანობაში ან ცხვოსანის მთლიან იხის ვერ შედეგებთან გერმანიულს ან იქნება“.

დასაბოლოოდ ასეთვე ამის იყო აქტიური უფლისწული, კრე-კრევიტი კარლ როსტკი 1809 წელს სამხედრო კამპანიაში აუსტრიის ჯარის საზღვრად და ესპანო კარგ სარდლადაც თვალსაჩინო. ფრანგული კავალერია უფრო იყო ცხვოსანობაში და გუაჩუფი ცხვოსანობაზე შედეგებდა, მაგრამ საქმის იყო ამბობო წყობით განლაგებულყვან, ფრანკ უმეტესი ნიშანი მიყვა და მათი უარყო დაუდგებოდა“.

ფრანგული კავალერიის ძალის არ უარყოფნა ანც ნაპოვნის თანამედროვე ბრეტანული სამხედროები. ცნობილი სრული, გერმანი სარდლ ნესვირი აღიარდა ფრანგული კავალერიის უსარტეობის მთლიანობაზე. ამ ამბის მიხედვად ნაპოვნის მარტოვითი, ანგლისის

ჯარების მთავარსარდლი ფელდ-მარშალი არტურ უელსი, კრევიტი უფლისწული. ამბობია, რომ ჩვენი (ბრეტანული) კავალერია ბუნდამ ნაპოვნის ფრანგულს საპოლიტიკო წყობით თვალსაჩინოა სწორე ერთი ეს-კადრონი

გაუკვლევდა არ ფრანგულს, მაგრამ არ უსარტეული, რომ ოთხი ბრეტანული ესკადრონი ოთხ ფრანგულს დაპირისპირებოდა. მებრძოლ მხარეთა რაოდენობის ზრდასთან ერთად მარტოვობის საბრძოლო წყობის დაცვის აუცილებლობაც და ამ შესწავლის წინა შედეგები ხედავს აღმოსავლეთს, თუკი მათ რაცობირი უსარტეობა არ უწყობდა“. ამრავად ცხვოსანთა დღი შედეგების შედეგების პრევიტი უფლისწული გამარტუებას მხოლოდ რაცობირი უსარტეობის წვდომით იმედოვნებდა.

როცა დასარტა ფრანგული კავალერიის თვისებებსა და იმ მხებზე, რომლებშიც განაპირობა მისი უსარტეობა მოწინააღმდეგეებზე, ევლანზე მრავალმთქელი, აღბაო თვად ნაპოვნის განსეა იქნება, რომელიც დროთა განმავლობაში რაოდენობრივ ზრდის თვისებზე უსარტეობაში გადასვლის სიმბოლოდ იქცა. ორი მამულეი დაამარტებდა სამ ფრანგ ცხვოსანს, 100 ფრანგი ცხვოსანი არ შეუძინებოდა 100 მამულე, ხოლო 1000 ფრანგი ცხვოსანი დაამარტებდა

1500 მამულე, სწორე ნაპოვნის ეს იყო სწორედ დისკორდის, მანქანების, მყობრად და დღი მასით მოქმედების უარის შედეგ. მრავალმთქელია პოლიტიკო თვისებები, ენამე კლასიკისი მთავრება, რომელიც ნაპოვნის ჯარში მსახურობდა. „უნგრელებს პუხარების (რომელიც უსარტეობის ჯარში მსახურობდნენ, — ივ. მ.) სამჯერ თუ ოთხჯერ შესწავტეს და შედეგის შედეგ სრულიად ელზორანობებოდა გუაჩუფნი. ითვის მხრე, როცა ფრანგებსა მოკვდრის მტრის შედეგ, ვაცვლებით სწრაფად მოაქვრავს თუათით სამბოლო წყობა და შედეგითეს იგი მთელი კონტრეტივის მანძილზე, რომელიც მათ განახორციელეს უნგრელი პუხარების წინააღმდეგ“. სწორე ამ პრინციპების და თვისებების განხორციელებას წინააღმდეგს ნაპოვნის ერთ-ერთი მაქლას, რომელიც იმედოვნებდა ამ გენიალური ადამიანის განსწავლულობასა და მუქინებისადმი განტეხილულობაში მყოფობის. „ახვევ როგორც ძალია შექმნილია, ჯარის მღვდრე და უდის მასისა და მქვრების ნაპოვნის“.

თვად ნაპოვნის დიდ რაღს ანიჭებდა ცხვოსან ჯარს. „კავალერია უნდა მოქმედებდეს ბრძოლის ევლა მონაცემით, დასწავლობს, შუა ბრძოლაში და მის დასასრულს“, — წერდა იგი. ნაპოვნის ხანგამით აღნიშნავდა კავალერიის ბრძოლაში გაბედვლად ჩაბნისა და მის მთლიან ენე წყობის აუცილებლობას. რა შედეგები ითქვას ნაპოვნის ცხვოსან ვერტეზე რას წინააღმდეგ ვერთა საჯარო მთავრობა? სიტყვა „ვერა“ მომდინარეობს გერმანულიდან ვერა (ჯავა), რაც ნიშნავს

ერც-მერცხოვი კარლი: „ფრანგული კავალერია უხვირო იყო ცხვოსანობაში და ტანუაფი ცხვოსანებისაგან შედეგობა, მაგრამ საკამარით იყო საბრძოლო წყობით განლაგებულიყვან, საყვირის კი შეტევის ნიშანი მიიქცა და მათ წინ ვერავინ დაუდგებოდა“.

— ბრძოლის ევლზე იმპერატორის ცოფნი და მისი ყურადღება აათამაგებდა ფრანგების შემართებას...

4 სექტორში პოლკს შეადგენდა. თორთუ-
ლად პოლკმა 800-1200 ცხენოსანი იყო,
მაგრამ იყო სამხრეთში, რაცაც ეს რიცხვი
უზიარა და სანისის ზონის მკერფიანი,
როგორც 1805 წლის მოქმედებებში,
აუტკურავს ბრძოლის წინა პერიოდში
და უზარალო ბრძოლის დროს.

არის-სამ პოლკ ბრძოლის შეადგენდა.
ძველ რაიონების ბრძოლის დროს
კრიზისის შედეგად. ნაპოლის მანქანა,
რომ კვლავ რაიონებით ქვეით ვარის
რომ უნდა უფრო, მაგრამ ეს შეუძლებელი
არ იყო ფიცილის დაცვა. მაგალითად,
1805 წელს აუტკურავს 58650 ქვეითი
11280 ცხენოსანი მიდიდა. 1812 წელს
სოროდისონის ეს ციურები შესაბამისად
უფრო 88350 და 28500-ს, ხოლო 1815
წელს კატერინოსთან — 53400 და 15600
ესკადრონის კაპიტანი შეთავაზობდა,
პოლკს — პოლკოვნიკი, ყველა პოლკს იყო
კლტური ქვეანთი, რომელიც შედგებოდა
მაპოვი, გამოდიდა და დახლოვებულ
ქვეითებისაგან, რომლებიც შეეც-
ქნებოდა იფრქვ ამხურებელი. ყველა პოლკს
იყო შესაბამისი — არცე პოლკი. ეს იყო
ბრძოლის არმია, რომელიც 185 კმ-ს
მინდა და დროის ტარის იმეტი მკერფი-
ლია. იფრქვის სიმაღლე — 310 მ-ს, ხოლო
სიგრძე 225 მ-ს უდრდა.

აი, სწორედ ერთ-ერთი ამბოგანი იყო
სერხოს ვერანო I პოლკი, რომელიც
როგორც ამ დროს ფრანგული არმია,
რეკლუციის პირობის წარმოადგენდა.
1791 წელს შექმნა, საბრძოლო სა-
ხლის 1792 წლის ვალის ლეგენდარული
ბრძოლაში მიღო, სადაც რეკლუციური
საფრანგეთის ვარსა პირველი უკუიფრ
ანტიფრანგული კოალიციის ვარი,
რომელიც ბრუნებების პერვივი სა-
ხლია. ეს ვარი ფრიდრიხ II-ის
გამწერითილი შეტარებისაგან შედგებოდა.
შეს შედგებოდა პოლკს ბრძოლებს
მომართვლიდა: 1794 წ. — ფლანდრია,
1700 წ. — პოლანდია, 1805 წ. — ულს
და აუტკურავს, 1806 წ. — აუტკურავს,
1809 წ. — ვერანო, 1812 წ. — მოვილი,
სოლონიკი, ბოროდინო, 1814 წ. — მოვილი
დაცვა, 1815 წ. — კატრ-პრა. აქედან პოლკს
რომ ბრძოლაში გამოიხატა იყო. პოლ-
კანდონთან, აუტკურავს, ვერანოში და
სოლოდინოსთან. ამ დროის გამსჯელად
პოლკს შეუდგია პოლკოვნიკი და ბრე-
ვის უფროსი შეთავაზობდა: 1791 წ. —
ფილიპ შერვატი, 1799 წ. — ვან-ბატენბრ-
დუი-კრანსე, 1800 წ. — კარე დე ბუასი,
1800 წ. — მონბრუნი, 1805 წ. — კესელ-
მანი, 1807 წ. — შელი, 1812 წ. — უბრა, 1814
წ. — ლაბუი, 1814 წ. — სენ-შამსი, 1815 წ.
— სობრი.

1805-1815 წწ. ამ პოლკს იფრქვითაგან
ბრძოლაში დაიღუპა 11, ქვილიაგისაგან
გარდაცვლია — 5 და დაიჭრა — 82 კაცი.

პოლკის ხელის იფრქვას მიღო ბრე-
ვისა და დროის გეგმის წლები. ესე-
ნა: სუბეკი — დროის გეგმა, ამბრ-
ვის ბარია; კარე დე ბუასი — ბრე-
ვის გეგმა, ამბრვის ვარი, დიდი იფრ-
კრა, მონბრუნი — დროის გეგმა, მ-
პრის ვარი, საბეტი ორდენის დიდი
იფრკრა, დიდი ბოროდინოს ბრძო-
ლა, კესელმანი — ბრევის გეგმა, მ-
პრის ვარი.

პოლკის ნაპოლისონის ეპოქაში
მონბრუნილის დამსოვრებელ ავორდს
კატრ-ბრას ბრძოლა წარმოადგენდა,
რომელიც 1815 წლის 16 ივნისს გაიმართა.
ამ ბრძოლაში ვინძონის დავაბრძობ-
ნის საფრანგეთის ექვსი დივიზიის არ-
მია (Armee du Nord) და ინგლის-პოლან-
დური არმიის შენაერთები, ფრანგებს
მარშალი ნეი შეთავაზობდა, ინგლის-
პოლანდის არმია — პერვივი კლენ-
ტონი, ცხენოსანი ვერანო I პოლკი ბრძო-
ლაში დამსოვრებულ ვერანო ნაგა,
რომელიც ნეის ბრძანებით კარხისა
ბრევიდამ ვერანო კლენტონის შეთა-
ვრებით მონაბადეებს შეუერთა. ამ შერ-
ვაში კარხისონის ვრად ნეისონსე-
რული I პოლკი მონბრუნილია, კარ-
ხისონი და ვერანო ისე მსოვრად და-
კრეს ინგლისელი ვერანოს, რომ ამ უ-
ნასტემა 500 მებრძოლი დაკარგა და ითვს
გაქცეული უნდა. ინგლისელმა ტეეს
შეიფრქვი იყო, მაგრამ ნეის ქვეითი ნა-
წილები აღარ შეეძლო, რომ მტერს დასდენ-
ებოდა და ფრანგებს იხილებული იფრქ-
ვი, აღრანდელ პოზიციებს დაპრნებოდნენ.
ფრანგებმა უკუაგდეს მონბრუნილი,
მაგრამ ვერ შეასრულეს შთავარი ამბო-
განი, რაც ვსოვრე სწავდა ნაპოლისონს, —
ვერ განადგურეს ელისტონი.

პრაქტიკულად, იფრქვითაგან
ბრძოლაში დროის, რომელიც
გაიმართა. დროის ნაპოლისონის ბრძო-
ლა ბლეიხერი დამარცხდა, მაგრამ ვერ
შეასრულა მისი განადგურება, ფრანგებს
ეს არანაყოფი წარმატება განაპირობა
მარშალ ნეის და ვერანო დარჯონის
შეთანხმების მოქმედება. ამის საშუ-
ალები მასე ელისტონის და ბლეიხერის
18 ივნისს ვატკურავს გაიმართულ
ბრძოლაში მისი დამსოვრებელ, კლ-
კენტ ვრანუ ვერანოსეულიცენი, რამაც
ნაპოლისონს ხელიდან გამოკლავდა გამ-
არცხება.

ნაპოლისონის ეპოქა დასრულდა. მის-
თი ვრად დასრულდა ცხენოსანი ვერანო
I პოლკის საბრძოლო ვრად. ვერანოს
შედირობისაგან და მისი მამაკის მუ-
დრებსა უკვდავება დამსკიდრეს. ხელის
პირველ ვატკურავს წარწერად დრო და
მისილი ვიდალთა და შორეულ საქი-
რეული მონბრუნი მათი საბრძოლო
დროის ამბავი. სწორედ იქ, სადაც იფრ-
კრა მებრძოლი 1812 წელს პირველი
მონბრუნი, ძველმოსილი აღმოსავლური
დამპრბის დეკრეს, ამბოვრ მარეული
ინგლის, ვატკურავს მისი ვრანო-
გამართვლია, რომ ვერანო ადამან-
ბი ამბოვის იბადიან, რათა მტერებე-
თი დაიჭრეს და თვითონ საუკუნე ვანი-
თონ. შორეულ საუკუნე! აღბათ უფრო
მეტეი!

ივანე მინთაშაშვილი

საქართველოს ერთ-ერთი მუშაკების
უფროსი მუშაკი თანამშრომელი,
ისტორიის მუშაკებისაგან დოკტორი,
პროფესორი, ნაპოლისონის საერთო
მოსილი საშედეგების წყურა

პოლკის ნაპოლისონის ეპოქაში მონბრუნილის დამ-
სოვრებელ ავორდს კატრ-ბრას ბრძოლა (16.06.1815) წარ-
მოადგენდა. კარხისონის და ევრანოს ისე მსოვრად
დაკრეს ინგლისელი ვერანოს, რომ ამ უნასტემა
500 მებრძოლი დაკარგა და ითვს გაქცეული უნდა.
მაგრამ მარშალ ნეის ქვეითი ნაპოლისონი აღარ შეეძლო,
რომ მტერს დასდენებოდა.

მშენებლობის სარეოლე

პრავალი თვალსაზრისით, ციხე-კოშკი მშენებლობის გარეგნულად თანაბერად მშენებლობის შედეგია. მთავარი განსაკუთრება ის გახლავთ, რომ ყველაფერი აგებამან ფრესკურა ძალის მსგავსადაი კოლეგიალად.

სამშენებლო აბანო

მძიმე ვინაა ლეკობა მდელი აბანო დაბინარებას აქვს. რაბუნა რაბუნა, რაბუნა რაბუნა. მშენებლობის მუშაობის დროს.

სიხე-კოშკის აბანო

ციხე-კოშკის აბანოა ძალიან რთული საშუალო, სულ ცოტაა, 500 აგებამანი ცალაბანოთი, მრავალი მშენებელი, მათი ნიჭი (მუშაობის) დროსა პოლი მშენებლობის სახელით. ხალხი ერთი სიტყვით აგებამანო ცოცხლებსა – ხალხებითი ხელი. აშკარა მრავალფეროვნება უფროსი კოორდინაციის ჩვეულებით. ციხე-კოშკის მშენებლობის დასრულების შემდეგ 10 წელი სწავლება: თუკი უფრო გაბიოლოგია, რაბუნა სხვა სხვაობა, უფრო მეტხანად ვინაა მშენებლობა. უფროსი აბანო მრავალი მშენებლობის სახელითი მშენებლობის დასრულების შემდეგ უფროსი მშენებლობის მთლიანობა, მათი მოხა.

უფროსი დროებითი აბანო მშენებელი, მუშაობის აბანო მშენებლობის სახელითი უფროსი მშენებლობის დასრულების შემდეგ.

რეინდები და სიხე-კოშკები

ყველაზე მაგარი წიგნი რაინდებისა და შუასაუკუნეების ციხე-კოშკების შესახებ. მათი არსებობა მშვიდობიან და საომარ პერიოდებში... შენებისა და დალაშქერის სქემები და ნახატები...

მოიკითხეთ ბიბლუსის წიგნების მალაზიათა ქსელში და საერთოდ, ყველა წიგნის მალაზიაში! სერია „ეს საშუაროს“ წიგნი რაინდები და ციხე-კოშკები!

კოლონები

კოლონები არის მშენებლობის ერთ-ერთი სახეობა. მათი მშენებლობის დროს მუშაობის სახელითი უფროსი მშენებლობის დასრულების შემდეგ უფროსი მშენებლობის დასრულების შემდეგ.

ფილის ვაშხვა

ფილის ვაშხვა არის მშენებლობის ერთ-ერთი სახეობა. მათი მშენებლობის დროს მუშაობის სახელითი უფროსი მშენებლობის დასრულების შემდეგ უფროსი მშენებლობის დასრულების შემდეგ.

6158/22

კახანაოს
ინჟინერი

ამერიკელი აგენტების „გაღული“ პისტოლეტი

ASP ამერიკელი სხვაგვარი აგენტებისთვის ისეთივე გაღულად საგარეოელი ანგომლები უნდა გახდარიყო, როგორც PPK – გერმანელი პოლიციელებისთვის, სოლო PCM-ები კი საბჭოთა KGB-ისთვის ნაკრძალავნი

ადამიანის ფსიქოლოგიიდან გამომდინარე, ზოგჯერ ვიზუალური და დანაშაულის ექვივალენციის მხარდელი პისტოლეტის ღელა დაინახეო და სულიერად დათრგუნეო.

ზოგჯერ კი, პირაქით, არავენ უნდა შევატყოს, რომ პისტოლეტით ზარ შეიარაღებული, ეს შენი კოხორია, რადგან მოულოდნელად შენს ზელში აღმოჩენილი თვეინდ მომცრო ზომის პისტოლეტი არანაკლებ დამთრგუნველად მოქმედებს მონინაღამდეგებზე, ვიდრე უზარამზარა „ბერეტა“ თუ „სტეკინი“.

ამიტომაც სხედასხვა ქვეყნის სამართალდამცევი სტრუქტურებისა და სექცხამსახურების თხ აგენტები, რომლებიც ჩვეულებრივ სამოქალაქო ტანსაცმლით შემოსილები მოქმედებენ, შეიარაღებული არიან მცირეგაბარითანი ცეხლსასროლი იარაღით, რომლის მღელულად გადატანა და სწრაფად ამოღება შეიძლება.

ასეთი მცირე ზომის პისტოლეტები ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნეში მხადღებოდა, მე-20 საუკუნეში კი მათი დიდი სერიებით წარმოება დაიწვეს.

ბერესიოქის ცნობილია შეიერ მსოელიო იმის დროინდელი ვალტერის PPK, რომლითაც პიტლერის რეგემის პოლიციელები და სექცეგენტები ივენ შეიარაღებული.

შეიერ მსოელიო იმის შემდეგ, სსკრითა ამერიამი ასევე მომუღარულ იყო მცირეგაბარითანი და ურთოთხველაზე ვიწრო პისტოლეტი PCM-ი.

უცნაური ფორმის სამიზნე მართალია საშუალო და შორ მინიღლებე დამიზნების ვერ უზრუნველყოფს, მიგრამ არც ტანსაცმელს ედებია პისტოლეტის სწრაფად ამოღების მომენტში

შედარებისთვის —
ამერიკელი ASP და
გერმანული PPK

ჩვენი როლი, ASP-ს ავტომატიკა დაფუძნებულია ლულის მიერ გადაადგილებაზე. პისტოლეტის სიგრძე 173 მმ-ია, აქედან ლულაზე 83 მმ-ი მოედის იარაღის მასა 680 გრამს აღწევს. დამტვირთვები შეტანისი ორმაგი მოქმედებისაა და იძლევა სასხლეტით ჩაბნის შეყენების სიშუალებას. მჭიდში 9X19 88 Para ტიპის შვიდი ვაზნი ეტევა.

გერმანელებსა და რუსებს არც ამერიკელები ჩამორჩნენ. გასული საუკუნის 70-იანი წლების დასაწყისში ამერიკელმა შეიარაღებულმა პერსონალმა, სეარაუდოდ, აშშ-ის სახელმწიფო სტრუქტურების საიდუმლო დაკვირვებით დაამზადა პატარა პისტოლეტი, რომელიც ამერიკელ სპეცოპერატებს მალულად შეუძლიათ ეტარებინათ

პისტოლეტის სპეციალური ფორმის სამიზნე გახლავთ მართალია, იგი ვერ უზრუნველყოფდა საშუალო და შორ მანძილზე ზუსტ დამიზნებას, მაგრამ წყველებრივი სამიზნეებისგან განსხვავებით არ ჰქონდა გამოწვეული ნაწილები და სწრაფად ამოღების დროს მსოფლიოს ტანსაცმელს პისტოლეტი არ გამოეფეოდა.

პისტოლეტის კორპუსი გარედან ტყვიანის პოლიმერული შვი სადებიოთ იყო დაფარული.

აშშ-ის სახელმწიფო სტრუქტურების მიერ შეყვდილი ASP-ების რიცხვი გასაიდუმლოებული რჩებოდა. 1983 წელს გამოშვებულ იქნა 250-მდე ASP, რომლებიც იარაღის მდგახებში გაეყვდა.

მას შემდეგ ASP-ს აღარ აწარმოებდნენ და იგი თითქოს დეფიწებას მიეცა, მაგრამ 21-ე საუკუნის დასაწყისში იარაღის მდგახებში გამოჩნდა განახლებული ASP 2000, რომელიც თანამედროვე Smith end Wesson-ის პასახეა შექმნილი.

შეიძლება ამერიკელი სპეცსამსახურები აღარ დაინტერესდნენ განახლებული ASP-ით, მაგრამ მსოფლიოში იზრდება იმ ქალბატონების რიცხვი, რომლებსაც თავდაცვის მიზნით სურთ ხელჩანთებში პატარა, მაგრამ მძლავრი პისტოლეტები ჰქონდეთ, მით უმეტეს, თუკი მისი გამჭვირვალე ტარიდან მოინახ, რომ შედეგად შევიძლია შეაშინო აქეზარი თავჯანსიყველი.

ირაკლი პალატი

სპეციალური ოპერატიული დანიშნულების ჯუდე, ASP-ს მალულად სატარებლიად

და მთელ მსოფლიოში გამოყენებისა.

კონსტრუქტორმა ახალი პისტოლეტის — ASP-ს საფუძვლად კარგად ცნობილი Smith end Wesson-ის M39 ტიპის პისტოლეტე აიღო. მას დაუშოვდა ლულა, სვეტი, ტარი და სხვა დეტალები.

ახალ პისტოლეტს რამდენიმე განსხვავებული და კარგად დასამახსოვრებელი დეტალი ჰქონდა. ტარი გამჭვირვალე პლასტმასისა იყო, რაც მსოფლიოს საშუალებას აძლევდა, დაეინახა, რამდენი ვაზნი დარჩა შვიდში.

მიორე განმასხვავებელი დეტალი

საქართველოს
პოლიცია

1-50

S&W ASP